

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Г. В. Блакита, Н. О. Ромашевська

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ПРАКТИКУМ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
для студентів вищих навчальних закладів*

Київ
«Центр учбової літератури»
2010

УДК 343.148.5(075.8)
ББК 65.052я73
Б 68

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист № 1/11-7638 від 11.08.2010)*

Рецензенти:

Правдюк Н. Л. – доктор економічних наук, професор (Вінницький державний аграрний університет);

Алексеева А. В. – кандидат економічних наук, доцент (Київський національний торговельно-економічний університет);

Новодворська В. В. – кандидат економічних наук, доцент (Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ).

Блакита Г. В., Ромашевська Н. О.

Б 68 Бухгалтерський облік. Практикум. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 152 с.

ISBN 978-611-01-0157-8

Даний навчальний посібник дає можливість студентам набути певного обсягу навичок організації та ведення бухгалтерського обліку, засвоїти методику розв'язання задач. Наведені у посібнику задачі сприяють самостійній роботі над вивченням курсу, розвитку навичок творчого мислення, підвищують практичну підготовку з економічних спеціальностей.

Посібник призначений для студентів (бакалаврів, спеціалістів) та викладачів економічних дисциплін, а також для працівників, які цікавляться проблемами облікової діяльності на підприємстві.

УДК 343.148.5(075.8)
ББК 65.052я73

ISBN 978-611-01-0157-8

© Блакита Г. В., Ромашевська Н. О., 2010.
© Центр учбової літератури, 2010.

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1. Предмет, об'єкти та принципи бухгалтерського обліку	6
Тести та завдання	8
Приклади розв'язання задач	11
Задачі для розв'язання	16
Запитання для самоперевірки	23
Тема 2. Бухгалтерський баланс як елемент методу бухгалтерського обліку	24
Тести та завдання	25
Приклади розв'язання задач	27
Задачі для розв'язання	28
Запитання для самоперевірки	29
Тема 3. Рахунки та подвійний запис як елементи методу бухгалтерського обліку	30
Тести та завдання	32
Приклади розв'язання задач	34
Задачі для розв'язання	45
Запитання для самоперевірки	53
Тема 4. Документація як елемент методу бухгалтерського обліку	55
Тести та завдання	55
Задачі для розв'язання	57
Запитання для самоперевірки	59
Тема 5. Інвентаризація, оцінка і калькуляція як елементи методу бухгалтерського обліку	60
Тести та завдання	61
Задачі для розв'язання	62
Запитання для самоперевірки	65
Тема 6. Система бухгалтерського обліку на підприємстві	66
Задачі для розв'язання	67
Запитання для самоперевірки	69
Тема 7. Бухгалтерський облік основних господарських процесів	70
Приклади розв'язання задач	71
Запитання для самоперевірки	90
Словник бухгалтерських термінів	118
Предметний покажчик	136
Список рекомендованої літератури	140

ВСТУП

За умов подальших ринкових перетворень економіки України, інтеграції нашої держави до світової спільноти зростає роль бухгалтерського обліку як основного джерела інформації про виробничу та фінансово-господарську діяльність підприємств усіх форм власності: про наявність і використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, власний капітал, зобов'язання, фінансові результати. Для підготовки такої інформації необхідні висококваліфіковані фахівці з бухгалтерського обліку.

Професія «бухгалтер», яка набуває все більшої ваги у нашому суспільстві, вимагає знань низки економічних, фінансових та облікових дисциплін. Для успішного їх вивчення першочергове значення має задоволення теоретичних основ ведення бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік (теоретичні основи) — одна із профілюючих дисциплін у системі підготовки економістів з бухгалтерського обліку, контролю та аналізу господарської діяльності.

Теорія бухгалтерського обліку вивчає предмет, метод, форми і техніку ведення бухгалтерського обліку. Велике значення для засвоєння його теоретичних основ має набуття майбутніми фахівцями практичних навичок з цієї дисципліни.

Як навчальна дисципліна, «Бухгалтерський облік» є базовою для вивчення курсів «Фінансовий облік», «Бухгалтерський облік в галузях національної економіки», «Бухгалтерський облік в торгівлі і ресторанному господарстві», «Управлінський облік», «Організація бухгалтерського обліку», «Звітність підприємств».

Навчальний посібник підготовлений відповідно до програми курсу «Бухгалтерський облік (БОЕК)» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» напрямку підготовки «Економіка і підприємництво». Відповідно до навчальної програми у ньому стисло наведено основні поняття за темами «Предмет, об'єкти та принципи бухгалтерського обліку», «Бухгалтерський баланс як елемент методу бухгалтерського обліку», «Рахунки та подвійний запис як елемент методу бухгалтерського обліку»,

«Документація як елемент методу бухгалтерського обліку», «Інвентаризація, оцінка і калькуляція як елементи методу бухгалтерського обліку», «Система бухгалтерського обліку на підприємстві», «Бухгалтерський облік основних господарських процесів». Для закріплення теоретичних основ передбачено комплекс вправ для більш глибокого засвоєння курсу «Бухгалтерський облік», який викладається студентам економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Практичні завдання, наведені у посібнику, спрямовані на засвоєння основних правил і принципів ведення бухгалтерського обліку.

У процесі вивчення курсу «Бухгалтерський облік» перед студентами поставлені завдання:

1) *вивчити*:

- основні положення і вимоги Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»;
- принципи ведення бухгалтерського обліку в Україні;
- склад активів, пасивів і зміст господарських процесів;
- елементи методу бухгалтерського обліку та їх взаємозв'язок;
- методологію обліку основних господарських процесів підприємства.

2) *набути навичок*:

- ♦ складання кореспонденції рахунків за фактами господарських операцій, використовуючи План рахунків бухгалтерського обліку;
- ♦ визначення фінансових результатів основної діяльності підприємства;
- ♦ складання бухгалтерського балансу підприємства на кінець звітного періоду.

Метою даного посібника є формування системи знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах. Він містить ключові слова і основні поняття по кожній темі, які дозволяють студентам самостійно підготуватися до конкретного заняття, а наведені задачі та методика їх розв'язання дають можливість набути певного обсягу вмінь та навичок у засвоєнні тем курсу.

Посібник містить також завдання та задачі для самостійної роботи студентів з основних тем дисципліни. Для перевірки знань і закріплення теоретичного матеріалу у практикумі наведені тестові завдання і контрольні запитання.

З метою надання студентам можливості поглибити знання в рамках вивчення методики і техніки ведення бухгалтерського обліку у посібнику наведено наскрізні задачі з використанням облікових реєстрів у двох варіантах, методика їх заповнення та відповіді для перевірки правильності самостійно розв'язаних задач.

Навчальний посібник призначений для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, коледжів, а також для тих, хто самостійно вивчає бухгалтерський облік.

ТЕМА 1

ПРЕДМЕТ, ОБ'ЄКТИ ТА ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Мета заняття: закріплення теоретичних знань щодо визначення предмета, об'єктів та принципів бухгалтерського обліку. Набуття практичних навичок групування господарських засобів підприємства за їх складом, розміщенням, використанням та джерелами утворення і цільовим призначенням.

Ключові поняття: господарські засоби, джерела утворення господарських засобів, господарський процес, облікові вимірники, оборотні активи, оборотні активи, витрати майбутніх періодів, власний капітал, забезпечення майбутніх витрат і платежів, довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання, доходи майбутніх періодів, принципи бухгалтерського обліку.

Предмет бухгалтерського обліку охоплює весь процес відтворення, тобто виробництво, розподіл, обіг і споживання, зокрема вивчення стану й використання коштів підприємства у процесі господарської діяльності.

Для здійснення господарської діяльності кожне підприємство має певне майно — *господарські засоби* (будівлі, споруди, матеріальні ресурси, устаткування), які утворюються за рахунок певних *джерел* (прибутку, позичених коштів, вкладень засновників).

Процес *виробництва* (створення) суспільного продукту здійснюється в межах виробничої сфери. У бухгалтерському обліку відображаються матеріальні, трудові та фінансові затрати на його виробництво.

Створений у процесі виробництва суспільний продукт підлягає *розподілу*. Одна його частина йде на відтворення предметів і засобів праці (основних), друга — на оплату праці робітників і службовців, створення загальнодержавних фондів споживання (пенсійного фонду та ін.).

Для забезпечення безперервності процесу виробництва створений суспільний продукт підлягає обміну (реалізації), у процесі якого виникають витрати, пов'язані з його транспортуванням, зберіганням та реалізацією.

Зі сфери товарного обігу він надходить у сферу *споживання*. *Виробниче споживання* — це використання частини суспільного продукту у вигляді засобів виробництва. *Невиробниче споживання* здійснюється у ланках невиробничої сфери (оборони, культури та ін.).

Отже, предметом бухгалтерського обліку є господарські засоби за їх складом і розміщенням, джерела утворення та їх цільове призначення, господарські процеси, що відображаються в результаті виробництва продукції, витрати й результати господарської діяльності підприємства.

Для управління діяльністю підприємства необхідно знати, які господарські засоби воно має, де вони розміщені і за рахунок яких джерел утворені.

Господарські засоби і кошти групують за двома ознаками:

- складом і розміщенням;
- джерелами формування і цільовим призначенням.

За **складом і розміщенням** господарські засоби та кошти поділяють на такі складові:

1) необоротні активи:

- ◆ нематеріальні активи;
- ◆ основні засоби;
- ◆ незавершені капітальні інвестиції;
- ◆ довгострокові фінансові інвестиції;
- ◆ довгострокова дебіторська заборгованість;
- ◆ відстрочені податкові активи;
- ◆ інші.

2) оборотні активи:

- запаси;
- короткострокова дебіторська заборгованість;
- грошові кошти та їх еквіваленти;
- поточні фінансові інвестиції.

3) витрати майбутніх періодів.

Відокремлюють такі **джерела формування** господарських засобів і коштів:

1) власний капітал:

- ◆ статутний капітал;
- ◆ пайовий капітал;
- ◆ додатковий капітал;
- ◆ резервний капітал;
- ◆ нерозподілений прибуток;
- ◆ неоплачений капітал;
- ◆ вилучений капітал.

2) забезпечення наступних витрат і платежів:

- персоналу;
- інше забезпечення цільового фінансування.

3) довгострокові зобов'язання:

- ◆ довгострокові кредити банків;
- ◆ інші довгострокові зобов'язання;
- ◆ відстрочені податкові зобов'язання.

4) поточні зобов'язання:

- короткострокові кредити банків;

- поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;
- видані векселі;
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- поточні зобов'язання за розрахунками.

5) доходи майбутніх періодів.

У сукупності всі господарські засоби прийнято називати **активами**, а джерела їх утворення — **пасивами**. Оскільки кожен вид засобів має відповідне джерело формування, то активи і пасиви у грошовому вираженні завжди є рівними.

Активи і пасиви не є постійними величинами, у процесі господарської діяльності в їх складі і розмірах відбуваються зміни, які зумовлені здійснюваними господарськими операціями. Сукупність однорідних господарських операцій складають відповідний господарський процес.

Основна діяльність виробничого підприємства представлена трьома господарськими процесами — постачання, виробництво і реалізація. Бухгалтерський облік покликаний враховувати і контролювати господарські операції, які здійснюються в цих процесах з метою правильного обчислення собівартості і фінансових результатів діяльності підприємства.

Таким чином, бухгалтерський облік вивчає стан і використання активів та пасивів підприємства у процесі його господарської діяльності. Отже, об'єктами предмета бухгалтерського обліку є активи, пасиви і господарські процеси.

ТЕСТИ ТА ЗАВДАННЯ

Тестові завдання

1. Які вимірники застосовуються в бухгалтерському обліку?

- фактичні, матеріальні;
- нормативні, активні;
- планові, розрахункові;
- натуральні, грошові

2. До оборотних активів відносять:

- основні засоби;
- грошові кошти;
- фонди;
- кредитори

3. До зобов'язань підприємства відносять:

- нерозподілений прибуток;
- дебіторську заборгованість;

- в) кредити банку;
- г) знос основних засобів

4. Основні засоби — це:

- а) оборотні активи підприємства;
- б) засоби, термін експлуатації яких більше 12 місяців або операційного циклу, якщо він триває більше одного року;
- в) засоби, термін експлуатації яких менше 12 місяців або операційного циклу;
- г) засоби, термін експлуатації яких перевищує 12 місяців з дати балансу

5. Яка із наведених статей не є активом:

- а) будівлі;
- б) кредитори;
- в) залишок готівки в касі;
- г) дебітори.

6. До виробничих запасів підприємства відносять:

- а) основні засоби;
- б) паливо;
- в) товари;
- г) капітальні вкладення.

7. Основні засоби відносяться до:

- а) необоротних активів;
- б) зобов'язань;
- в) оборотних активів;
- г) капітал.

8. До зобов'язань підприємства відносять:

- а) кредитори;
- б) статутний капітал;
- в) дебітори;
- г) фінансові інвестиції.

9. Який із названих об'єктів не належить до власного капіталу:

- а) резервний капітал;
- б) статутний капітал;
- в) кредиторська заборгованість, забезпечена власним векселем;
- г) нерозподілений прибуток.

10. До оборотних активів відносять:

- а) розрахунки з оплати праці;
- б) нематеріальні активи;
- в) резервний капітал;
- г) поточні фінансові інвестиції.

11. Розрахунки по авансах одержаних — це:

- а) розрахунки з кредиторами;

- б) необоротні активи;
- в) нематеріальні активи;
- г) розрахунки з дебіторам.

12. Незавершене виробництво — це :

- а) предмети праці, що знаходяться на загальнозаводських складах;
- б) сировина і матеріали;
- в) оборотні активи сфери обігу;
- г) предмети праці, які знаходяться в обробці на робочих місця.

13. Поточна дебіторська заборгованість відноситься до:

- а) зобов'язань;
- б) необоротних активів;
- в) оборотних активів;
- г) власного капітал.

14. Яке із тверджень є неправильним:

- а) активи — це ресурси, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому;
- б) активи — це ресурси, що контролюються;
- в) активи — це ресурси підприємства, які є результатом минулих подій;
- г) активи — це ресурси, прийняті підприємством на відповідальне зберігання в результаті минулих подій.

15. Принцип обачності передбачає застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігти:

- а) завищенню оцінки зобов'язань та витрат і заниженню оцінки активів та доходів підприємства;
- б) заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;
- в) завищенню оцінки зобов'язань та доходів і заниженню оцінки активів і витрат підприємств.

16. Операційний цикл — це:

- а) проміжок часу між придбанням запасів та реалізацією виробленої із них продукції або товарів і послуг;
- б) проміжок часу між відвантаженням та оплатою реалізованої продукції або товарів і послуг;
- в) проміжок часу між придбанням запасів та отриманням коштів від реалізації виробленої із них продукції або товарів і послуг;
- г) проміжок часу між завершенням виробництва (придбанням) та реалізацією продукції (товарів, послуг).

17. Вкажіть, за яким принципом первинна вартість товарів включає: суму, сплачену постачальникам, вартість транспортних витрат по завезенню товарів, інших витрат, пов'язаних з придбанням товарів:

- а) історичної собівартості;
- б) повноти;

- в) превалювання сутності над формою;
- г) автономності.

18. Вкажіть, за яким принципом заборгованість товариства з обмеженою відповідальністю не може бути погашена за рахунок власних коштів засновників:

- а) нарахування та відповідності доходів і витрат;
- б) автономності;
- в) превалювання сутності над формою;
- г) історичної собівартості.

19. У валюту балансу основні засоби включаються за:

- а) залишковою вартістю;
- б) первісною вартістю;
- в) справедливою вартістю;
- г) вартістю в залежності від часу придбання.

20. Якою є величина власного капіталу фірми, якщо вартість:

- будівель — 20000 грн.; каса — 3000 грн.; розрахунки з кредиторами — 7000 грн.;
- а) 29 000 грн.;
- б) 13 000 грн.;
- в) 16 000 грн.;
- г) 11 000 грн.

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ

№ тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
№ відповіді	г	б	в	б	б	б	а	а	в	г
№ тесту	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
№ відповіді	а	г	в	а	в		а		а	в

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

Задача П.1.1

З метою засвоєння облікової термінології знайти відповідне значення для кожного із наведених термінів в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

№ з/п	Термін	Визначення
1	Господарський облік	Система вивчення і контролю масових соціально-економічних явищ і процесів суспільного життя

Закінчення табл. 1.1

№ з/п	Термін	Визначення
2	Оперативний облік	Процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання і передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім і внутрішнім користувачам для прийняття рішень
3	Статистичний облік	Система обробки і підготовки інформації для планування, контролю і прийняття рішень на різних рівнях управління підприємством
4	Фінансовий (бухгалтерський) облік	Процес спостереження, збирання, оцінки, класифікації, обробки і передачі інформації про фактичний стан діяльності економічного суб'єкта
5	Внутрішньогосподарський (управлінський облік)	Система поточного спостереження і контролю за окремими господарськими операціями в ході їх безпосереднього здійснення
6	Мета бухгалтерського обліку	Застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань, витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства
7	Активи	Заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілює у собі економічні вигоди
8	Власний капітал	Ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, зумовить економічні вигоди в майбутньому
9	Зобов'язання	Частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань
10	Господарська операція	Фундаментальна облікова модель
11	$A = BK + Z$	Подія, яка викликає зміни у структурі активів та зобов'язань, власному капіталі підприємства
12	Автономність	Постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики
13	Обачність	Оцінка активів і зобов'язань підприємства здійснюється, виходячи із припущення, що його діяльність триватиме далі
14	Послідовність	Кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від його власників, у зв'язку з чим особисте майно і зобов'язання власників не повинно відображатися у фінансовій звітності підприємства
15	Безперервність	Метою є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої і неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності і про рух грошових коштів підприємства

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧІ П.1.1

№ з/п терміну	1	2	3	4	5	6	7	8
№ відповіді	4	5	1	2	3	15	8	9
№ з/п терміну	9	10	11	12	13	14	15	
№ відповіді	7	11	10	14	6	12	13	

Задача П.1.2

Згрупувати наведені в табл. 1.2 засоби консервного заводу за їх складом, розміщенням та використанням станом на 31 грудня ____ р.

Таблиця 1.2

**ГОСПОДАРСЬКІ ЗАСОБИ КОНСЕРВНОГО ЗАВОДУ
СТАНОМ НА 31 ГРУДНЯ ____ р.**

Господарські засоби	Сума, грн.
Робочі та силові машини	942100
Готівка в касі	400
Залишок коштів на рахунку в банку	37656
Консервовані огірки в банках	32640
Заборгованість експедитора по підзвітних сумах	25
Консервований зелений горошок в банках	24420
Будівля консервного цеху	174500
Огірки для консервування в консервному цеху	5600
Зелений горошок	13940
Заборгованість головного бухгалтера по підзвітних сумах	29
Огірки свіжі	8720
Будівля складу №1	110000
Консервовані помідори в банках	28070
Помідори свіжі	6570
Зелений горошок в консервному цеху	6000
Поварена сіль	530
Будівля адміністративного корпусу	125600
Заборгованість покупок за продукцію	20000
Помідори для консервування в консервному цеху	6100
Будівля складу №2	452000
Разом	1994900

Порядок розв'язання задачі П.1.2

1. Накреслити таблицю 1.3.
2. Записати в таблицю 1.3 у розрізі класифікаційних груп суми господарських засобів.
3. Підрахувати підсумок по кожній класифікаційній групі та в цілому.
Складаємо таблицю 1.3 групування господарських засобів:

Таблиця 1.3

ГРУПУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ЗАСОБІВ КОНСЕРВНОГО ЗАВОДУ НА 31 ГРУДНЯ ____ р. грн.

Необоротні активи (основні засоби)	Запаси матеріалів	Виробництво	Готова продукція	Грошові кошти в касі	Грошові кошти на рахунках в банку	Засоби в розрахунках	
						з підзвітними особами	з іншими особами та підприємствами
942100	13940	5600	32640	400	37656	25	20000
174500	8720	6000	24420			29	
110000	6570	6100	28070				
125600	530						
452000							
1804200	29760	17700	85130	400	37656	54	20000

Всього: (грн.) 1994900

Задача П.1.3

Згрупувати у навчальній табл. 1.5 засоби підприємства за джерелами їх утворення і цільовим призначенням станом на 31 грудня ____ р. Визначити розмір власного капіталу та суму зобов'язань підприємства.

Таблиця 1.4

ДЖЕРЕЛА ГОСПОДАРСЬКИХ ЗАСОБІВ СТАНОМ НА 31 ГРУДНЯ ____ Р.

Джерела господарських засобів	Сума, грн.
Статутний капітал	900 000
Заборгованість підприємству «Світанок» за сировину	14 620
Заборгованість робітникам виробничих цехів за заробітною платою	160 160
Заборгованість банку «Хрещатик» за кредит на тимчасові потреби	525 000
Заборгованість ТОВ «Райдуга» за сировину	97 070

Закінчення табл. 1.4

Джерела господарських засобів	Сума, грн.
Заборгованість адміністрації за заробітною платою	61 870
Заборгованість Енергозбуту за електроенергію	8200
Заборгованість КСП «Колос» за матеріали	22 280
Заборгованість працівникам збуту за заробітною платою	95 000
Резервний капітал	91 800
Прибуток звітного року	18 900
Разом	1 994 900

Порядок розв'язання задачі П.1.3

1. Накреслити таблицю 1.5.
2. Записати в таблицю 1.5 у розрізі класифікаційних груп сумовані дані окремих видів джерел утворення засобів.
3. Підрахувати підсумок по кожній класифікаційній групі та в цілому. Складаємо таблицю 1.5.

Таблиця 1.5

**ГРУПУВАННЯ ДЖЕРЕЛ УТВОРЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ЗАСОБІВ
КОНСЕРВНОГО ЗАВОДУ НА 31 ГРУДНЯ ____ р., грн.**

Статутний капітал	Резервний капітал	Кредити банку	Заборгованість постачальникам	заборгованість з оплати праці	Прибуток
900 000	91 800	525 000	14 620	160 160	18 900
			97 070	95000	
			61 870		
			8200		
			22 280		
900 000	91 800	525 000	204 040	255 160	18 900

Всього: 1 994 900 (грн.)

4. Визначити розмір власного капіталу та суму зобов'язань підприємства
Розмір власного капіталу та суму зобов'язань підприємства визначаємо, виходячи із фундаментальної облікової моделі (основного бухгалтерського рівняння):

$$A = BK + Z.$$

Активи консервного заводу = 1 994 900.

Власний капітал консервного заводу = 1 010 700 (90 000 + 91 800 + 18 900).

Виходячи із основного бухгалтерського рівняння, $Z = A - BK$.

Тому сума зобов'язань підприємства (З) = 984 200 (1 994 900 – 1 010 700)

Таким чином:

Власний капітал = 1 010 700

Зобов'язання підприємства = 984 200

ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1.1

Скласти групувальну таблицю (див. табл.1.3) господарських засобів ТОВ «Інструмент» (табл. 1.6) та ТОВ «Дари ланів» (табл. 1.7), підрахувати підсумки по кожній кваліфікаційній групі та в цілому по таблиці.

Таблиця 1.6

СКЛАД ГОСПОДАРСЬКИХ ЗАСОБІВ (ГРН.) ТОВ «ІНСТРУМЕНТ» НА 31 СІЧНЯ ____ Р.

Господарські засоби, грн.	Сума, грн., за варіантами	
	I	II
Корпус механічного цеху	280 000	1 385 000
Сталь інструментальна на складі	82 000	118 000
Напилки власного виготовлення на складі	4500	12 200
Заготовки сталені в цеху	4000	39 000
Масло машинне на складі	5000	1600
Готівка в касі	200	500
Заборгованість ТПФ «Горинь» за відвантажену продукцію	24 000	25 700
Візки для перевезення вантажів у цеху	9000	12 000
Фрези дискові власного виготовлення на складі	3500	13 000
Заборгованість начальника цеху по авансу виданому на господарські витрати	200	100
Сталь листові інструментальна на складі	22 000	26 300
Полотно ножівкове в термічному цеху	7000	42 800
Токарні верстати в механічному цеху	10 000	167 700
Заборгованість експедитора по авансу, виданому на господарські витрати	100	300

Закінчення табл. 1.6

Господарські засоби (грн.)	Сума, грн., за варіантами	
	I	II
Фрези дискові в термічному цеху	5000	27 300
Кінці обтиральні (ганчірки) на складі	3500	1400
Стрічка стальна інструментальна на складі	48 500	93 800
Шліфувальні станки в механічному цеху	23 000	66 900
Полотно ножівкове власного виготовлення на складі	2000	8000
Заборгованість маркетолога по авансу, виданому на службове відрядження	400	200
Заготовки для ручок інструментів у деревообробному цеху	1000	2900
Свердла циліндричні власного виготовлення на складі	3000	17 900
Свердлильні станки в механічному цеху	8000	45 900
Лиття чавунне (придбане) на складі	13 000	31 500
Заборгованість магазину «Все для дому» за відвантажену продукцію	11 000	53 400
Рейки дерев'яні на складі (для виготовлення ручок інструментів)	6000	9700
Підйомні механізми в цехах	30 000	100 600
Ключі гайкові власного виготовлення на складі	1000	26 500
Заборгованість МП «Майстер» за відвантажену продукцію	17 300	26 300
Разом	?	?

Таблиця 1.7

**СКЛАД ГОСПОДАРСЬКИХ ЗАСОБІВ (ГРН.)
ТОВ «ДАРИ ЛАНІВ» НА 31 БЕРЕЗНЯ ____ р.**

Господарські засоби, грн.	Сума, грн., за варіантами	
	I	II
Робочі та силові машини	421 000	382 000
Готівка в касі	400	300
Паливо	5600	4900
Консервовані огірки в банках	86 400	67 000
Заборгованість експедитора по підзвітних сумах	250	400
Консервований зелений горошок в банках	60 200	49 600
Будівля консервного цеху	806 000	827 000

Закінчення табл. 1.7

Господарські засоби (грн.)	Сума, грн., за варіантами	
	I	II
Залишок коштів на поточному рахунку	98 560	82 300
Зелений горошок	39 400	45 200
Заборгованість менеджера по підвітних сумах	210	160
Огірки свіжі	76 200	65 800
Будівля складу	110 000	125 000
Консервовані помідори в банках	80 700	76 200
Помідори свіжі	54 700	62 000
Будівля адміністративного корпусу	452 000	467 000
Кабачки мариновані в банках	45 600	55 000
Разом	?	?

Задача 1.2

Згрупувати в навчальній таблиці (див. табл. 1.5) джерела утворення засобів ТОВ «Інструмент» та ТОВ «Дари ланів», по кожній кваліфікаційній групі, підрахувати підсумок по кожній з них та по таблиці в цілому.

Таблиця 1.8

СУМОВАНІ ДАНІ ПРО ОКРЕМІ ВИДИ ДЖЕРЕЛ УТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ (ГРН.) ТОВ «ІНСТРУМЕНТ» НА 31 СІЧНЯ ____ Р.

Джерела утворення господарських засобів (грн.)	Сума, грн., за варіантами	
	I	II
Заборгованість ДП «Металіст» за матеріали	14 000	37 800
Прибуток від експлуатації транспорту	4000	7000
Заборгованість ВАТ «АТП — 1» за перевезення вантажів	3050	4100
Заборгованість за заробітною платою працівникам цехів	9000	41 800
Статутний капітал	461 000	2 038 100
Заборгованість ТОВ «АТП-2» за перевезення матеріалів	1400	11 000
Заборгованість підприємству «Фортуна» за матеріали	10 000	20 400
Заборгованість з оплати праці робітникам за виготовлення продукції	24 700	86 300
Заборгованість заводу «Маяк» за матеріали	1000	4600
Заборгованість електротехнічному заводу за виконані роботи	9600	2700

Закінчення табл. 1.8

Джерела утворення господарських засобів, грн.	Сума, грн., за варіантами	
	I	II
Знос основних засобів	18 000	12 000
Заборгованість за заробітною платою вантажникам	3000	5300
Прибуток від реалізації продукції	17 000	50 000
Заборгованість ТОВ «АТП-5» за перевезення матеріалів	3000	5400
Заборгованість деревообробному заводу за виконані роботи	8000	9000
Короткостроковий кредит банку на поточні потреби	10 000	12 000
Заборгованість ТОВ «Гладіатор» за матеріали	1400	800
Прибуток від виконаних робіт на сторону	3000	11 000
Заборгованість виробничій фірмі «Карпати» за матеріали	5500	3800
Заборгованість за заробітною платою адміністративним працівникам	10 100	24 200
Заборгованість ТОВ «Ремонтник» за виконані роботи	2250	1500
Заборгованість Енергозбуту за використану електроенергію	29 000	10 200
Разом	?	?

Таблиця 1.9

СУМОВАНІ ДАНІ ПРО ОКРЕМІ ВИДИ ДЖЕРЕЛІ УТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ (ГРН.) ТОВ «ДАРИ ЛАНІВ» НА 31 БЕРЕЗНЯ ____Р.

Джерела утворення господарських засобів (грн.)	Сума, грн., за варіантами	
	I	II
Прибуток звітного року	189000	194000
Заборгованість підприємству «Ранок» за овочі	46200	38000
Заборгованість по заробітній платі робітникам	51600	49400
Заборгованість фермерському господарству за овочі	70700	50500
Заборгованість службовцям по заробітній платі	18700	17500
Заборгованість підприємству «Виробник» за овочі	20320	24260
Статутний капітал	1924700	1926200
Знос основних засобів	16000	10000
Разом	?	?

Задача 1.3

Згрупувати в окремих навчальних таблицях (див. табл.1.3 та 1.5) показники засобів підприємства «Чобіток» на 30 квітня р., що наведені у табл. 1.9, за їх складом і джерелами утворення.

Таблиця 1.9

**СУМОВАНІ ДАНІ ПРО ВАРТІСТЬ ОКРЕМИХ ВИДІВ
ГОСПОДАРСЬКИХ ЗАСОБІВ (ГРН.) ПІДПРИЄМСТВА «ЧОБІТОК»
ТА ОКРЕМИХ ВИДІВ ДЖЕРЕЛ ЇХ УТВОРЕННЯ (ГРН.) НА 30 КВІТНЯ __ р.**

Господарські засоби та джерела їх утворення	Сума, грн., за варіантами	
	I	II
Чобітки жіночі на складі	12 000	29 600
Залишок коштів на поточному рахунку в банку	30 000	33 000
Заборгованість ТОВ «Хутро» за матеріали	28 000	34 200
Будівля підприємства	700 000	700 800
Шкіра підошвена на складі	250 000	27 000
Черевики дитячі на складі	8000	7000
Заборгованість за заробітною платою робітникам цеху	48 000	49 000
Статутний капітал	640 000	660 000
Преси вирубочні в цеху	120 000	254 000
Прибуток від експлуатації транспорту	18 000	13 400
Заготовки жіночих чобітків у цеху	10 000	13 000
Масло машинне на складі	7000	3000
Заборгованість бюджету за податками	12 000	51 000
Будівля складу	200 000	325 000
Заборгованість ТОВ «Маяк» за матеріали	7000	81 900
Заборгованість по заробітній платі службовцям	32 000	29 500
Парусина підкладкова на складі	23 000	24 000
Заборгованість банку по короткостроковому кредиту	120 000	226 000
Заборгованість МП «Гермес» за матеріали	75 000	53 000
Заготовки чоловічих черевиків у цеху	6000	8000
Заборгованість Міськводоканалу за воду	2000	5000
Заборгованість за заробітною платою робітникам цеху	105 000	100 000
Швейні машини в пошивочному цеху	70 000	56 000
Хром чорний (для верху взуття) на складі	39 000	88 000

Закінчення табл. 1.9

Господарські засоби та джерела їх утворення	Сума, грн., за варіантами	
	I	II
Заборгованість «Енергозбуту» за електроенергію	16 000	20 900
Готівка в касі	200	600
Нитки швейні на складі	4000	6000
Заборгованість за заробітною платою цеховому персоналу	25 000	26 500
Затяжні машини в цеху	40 000	43 000
Резервний капітал	183 000	93 000
Заборгованість начальника цеху по авансу, виданому на господарські витрати	300	200
Чоловічі черевики на складі	10 000	17 300
Мило господарське на складі	2000	3000
Прибуток від реалізації готової продукції	167 000	166 600
Підшва, вирублена для чоловічих черевиків, у цеху	9000	10 000
Заборгованість підприємства «Шанс» за продану продукцію	19 500	18 000
Спортивне взуття дитяче на складі	6000	2700
Заборгованість ТОВ «Мрія» за матеріали	92 000	70 000
Заборгованість магазину «Інтерспорт» за продане спортивне взуття	4000	10 800

Задача 1.4

Згрупувати у навчальних таблицях (див. табл. 1.3 та 1.5) показники засобів виробничого підприємства «Ятрань» на 31 травня ____р., які наведені у табл.1.10 за їх складом і джерелами утворення.

Таблиця 1.10

**СУМОВАНІ ДАНІ ПРО ВАРТІСТЬ ОКРЕМИХ ВИДІВ
ГОСПОДАРСЬКИХ ЗАСОБІВ (ГРН.) ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЯТ-
РАНЬ» ТА ОКРЕМИХ ВИДІВ ДЖЕРЕЛ ЇХ УТВОРЕННЯ (ГРН.)
НА 31 ТРАВНЯ ____Р.**

Господарські засоби і джерела їх утворення	Сума, грн., за варіантами	
	I	II
Будівлі виробничі	368 840	340000
Робочі машини та обладнання	542 200	612000
Заборгованість підприємству «Хмільовик» за сировину	16 400	17400

Закінчення табл. 1.10

Господарські засоби і джерела їх утворення	Сума, грн., за варіантами	
	I	II
Бродильні чани	37 600	33 400
Заборгованість експедитора по підзвітних сумах	120	210
Пиво «Янтар»	19 600	16 700
Готівка в касі	450	370
Заборгованість банку по короткостроковому кредиту	50 000	40 000
Ячмінь	56 000	62 000
Прибуток минулого і поточного року	312 000	340 600
Заборгованість КСП «Райдуга» за матеріали	22 220	13 330
Пиво «Чернігівське»	18 400	19 800
Заборгованість робітникам за заробітною платою	46 500	47 200
Будівля складу	78 500	84 600
Залишок коштів на поточному рахунку	59 900	45 330
Заборгованість комбінату хлібопродуктів за одержані зернопродукти	44 120	18 600
Електромотори	33 000	33 000
Резервний капітал	40 700	52 200
Статутний капітал	?	?
Хміль	34 500	75 200
Заборгованість головного бухгалтера за підзвітними сумами	270	340
Заборгованість за заробітною платою службовцям	17 560	19 850
Транспортні засоби	60 000	122 000
Солод покупний	38 000	45 100
Пиво «Славутич»	22 400	9800
Заборгованість фермерському господарству за сировину	30 500	40 400
Заборгованість інженера за підзвітними сумами	220	150

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧ 1.1, 1.2

Об'єкти групування	Задача 1.3		Задача 1.4	
	ТОВ «Інструмент»		ТОВ «Дари ланів»	
	I варіант	II варіант	I варіант	II варіант
Господарські засоби	648 000	2 399 000	2 337 220	2 309 860
Джерела утворення засобів	648 000	2 399 000	2 337 220	2 309 860

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧ 1.3, 1.4

Об'єкти групування	Задача 1.3		Задача 1.4	
	ТОВ«Чобіток»		ТОВ«Ятрань»	
	I варіант	II варіант	I варіант	II варіант
Господарські засоби	1 570 000	1 680 000	1 370 000	1 500 000
Джерела утворення засобів	1 570 000	1 680 000	1 370 000, в т.ч. статутний капітал 790 000	1 500 000 в т.ч. статутний капітал 910 420

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. У чому полягає сутність господарського обліку?
2. Які види господарського обліку здійснюються на підприємствах?
3. Що являє собою оперативний облік? Його мета, об'єкти та способи отримання інформації.
4. Що таке статистичний облік? Його роль у суспільному житті.
5. Загальне поняття бухгалтерського обліку.
6. Що являє собою фінансовий (бухгалтерський) облік?
7. Що являє собою внутрішньогосподарський (управлінський) облік?
8. Розкрийте зміст поняття «податковий облік». У чому полягає його мета та необхідність?
9. Сформулюйте завдання бухгалтерського обліку та вимоги до його ведення.
10. Охарактеризуйте сутність інформаційної контрольної та аналітичної функцій бухгалтерського обліку.
11. Хто є користувачем облікової інформації?
12. Хто здійснює загальне методологічне керівництво бухгалтерським обліком в Україні?
13. Що таке активи підприємства?
14. Що таке зобов'язання підприємства?
15. Що таке власний капітал підприємства?
16. На яких принципах ґрунтується бухгалтерський облік в Україні?
17. Яка структура нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні?

ТЕМА 2

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Мета заняття: засвоєння поняття методу бухгалтерського обліку та характеристика його складових. Визначення поняття «баланс». Походження балансової рівності. Зміст і структура балансу: поняття активу, пасиву, розділів і статей балансу. Типи змін в бухгалтерському балансі під впливом господарських операцій. Набуття навичок складання бухгалтерського балансу.

Ключові поняття: метод бухгалтерського обліку, оцінка, калькуляція, документування, інвентаризація, рахунки, подвійний запис, баланс, валюта балансу, актив, пасив, розділ, стаття, балансове узагальнення, бухгалтерська звітність.

Метод бухгалтерського обліку — це сукупність способів і прийомів, за допомогою яких господарська діяльність підприємства відображається в обліку.

Бухгалтерський баланс — спосіб узагальненого відображення в грошовій оцінці стану господарських засобів, власного капіталу і зобов'язань на певну дату для внутрішніх і зовнішніх користувачів з метою прийняття ними управлінських та інвестиційних рішень.

Бухгалтерський баланс має дві частини: **актив (А) і пасив (П)**. В активі балансу відображаються господарські засоби (майно) підприємства, у пасиві — джерела утворення господарських засобів і хто володіє майном. У результаті можна сформулювати **основне балансове рівняння**:

$$\text{Активи (А)} = \text{Зобов'язання (З)} + \text{Власний капітал (ВК)},$$
$$\text{тобто } A = Z + BK$$

Із цього рівняння випливає:

$$BK = A - Z$$

Кожний окремих вид господарських засобів або джерел їх утворення в балансі називається статтею.

Статті балансу об'єднані в групи і розділи.

В активі балансу передбачено три розділи:

I. Необоротні активи.

- II. Оборотні активи.
- III. Витрати майбутніх періодів.

Активи в балансі розміщені в порядку підвищення їх ліквідності. Ліквідність статей балансу — це їх здатність перетворення в грошові кошти без втрати вартості.

Саме тому в активі спочатку розміщені менш ліквідні статті (нематеріальні активи, основні засоби і т.ін.), а в кінці — більш ліквідні (грошові кошти).

У пасиві балансу виділено п'ять розділів:

- I. Власний капітал.
- II. Забезпечення майбутніх витрат і платежів.
- III. Довгострокові зобов'язання.
- IV. Поточні зобов'язання.
- V. Доходи майбутніх періодів.

Підсумки за балансовими статтями активу або пасиву називаються **валютою балансу**.

Обов'язковою умовою балансу є рівність підсумків активу і пасиву, що обумовлене принципом подвійного відображення господарських операцій.

Господарські операції підприємства зумовлюють зміни в статтях активу і пасиву балансу (балансові зміни). Вони можуть бути чотирьох типів:

I тип змін — А плюс (+); А мінус (-)

(з рахунку в банку надійшла готівка в касу — валюта балансу не змінилась)

II тип змін — П плюс (+); П мінус (-)

(за рахунок прибутку збільшено резервний капітал — валюта балансу не змінилась)

III тип змін — А плюс (+); П плюс (+)

(надійшли матеріали від постачальників — валюта балансу збільшилась на ту ж саму суму)

IV тип змін — А мінус (-); П мінус (-)

(видано заробітну плату з каси працівникам — валюта балансу зменшилась на ту ж саму суму)

ТЕСТИ ТА ЗАВДАННЯ

Тестові завдання

1. Бухгалтерський баланс характеризує:

- а) фінансовий стан підприємства на певну дату;
- б) результати господарської діяльності підприємства за період;
- в) зміни фінансового стану підприємства за звітний період;
- г) вартісну оцінку засобів підприємства на певну дату.

2. Розмір власного капіталу відображають:

- а) у першому розділі активу балансу;
- б) у першому розділі пасиву балансу;
- в) у другому розділі пасиву балансу;
- г) у першій статті пасиву балансу.

3. В активі балансу згруповано:

- а) ресурси;
- б) джерела формування ресурсів;
- в) господарські процеси;
- г) господарські операції.

4. У пасиві балансу згруповані:

- а) ресурси;
- б) джерела формування ресурсів;
- в) результати господарської діяльності;
- г) витрати підприємства.

5. В активі балансу відображаються:

- а) заборгованість покупців за продукцію;
- б) заборгованість постачальникам за товари та послуги;
- в) статутний капітал;
- г) доходи майбутніх періодів.

6. Операції першого типу балансових змін пов'язані з:

- а) перегрупуванням ресурсів;
- б) перегрупуванням джерел формування ресурсів;
- в) збільшенням ресурсів;
- г) вибуттям ресурсів.

7. Операції другого типу балансових змін пов'язані з:

- а) перегрупуванням ресурсів;
- б) перегрупуванням джерел формування ресурсів;
- в) збільшенням ресурсів;
- г) вибуттям ресурсів.

8. Операції третього типу балансових змін пов'язані з:

- а) перегрупуванням ресурсів;
- б) перегрупуванням джерел формування ресурсів;
- в) збільшенням ресурсів та джерел формування ресурсів;
- г) вибуття ресурсів та зменшенням джерел формування ресурсів.

9. Операції четвертого типу балансових змін пов'язані з:

- а) перегрупуванням ресурсів;
- б) перегрупуванням джерел формування ресурсів;
- в) збільшенням ресурсів та джерел формування ресурсів;
- г) вибуттям ресурсів та зменшенням джерел формування ресурсів.

10. Яке із тверджень є неправильним:

- а) зобов'язання + активи = капітал;
 б) активи – капітал = зобов'язання;
 в) активи – зобов'язання = капітал;
 г) зобов'язання + капітал = активи.

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ

№ тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
№ відповіді	а	б	а	б	а	а	б	в	г	а

**ПРИКЛАДИ
РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ***Задача П.2.1*

Для засвоєння облікової термінології знайти у табл. 2.1 відповідне значення для кожного з наведених термінів.

Таблиця 2.1

№ з/п	Термін	Визначення
1	Господарська операція	Звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал
2	Бухгалтерський баланс	Елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, встановленим П(С)БО
3	Стаття балансу	Подія, яка викликає зміни у структурі активів, зобов'язань та власному капіталі

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧІ П.2.1

№ з/п терміну	1	2	3
№ відповіді	3	1	2

Задача П.2.2

Скласти за даними рішень задач П.1.2 і П.1.3 баланс консервного заводу.

Порядок розв'язання задачі П.2.2

1. Накреслити навчальний баланс (табл. 2.2).
2. Записати підсумкові дані кожної класифікаційної групи (див. табл.1.3 та 1.5) відповідно в актив і пасив балансу.
3. Підрахувати підсумок в активі та пасиві балансу (вони повинні бути рівні).

Таблиця 2.2

БАЛАНС КОНСЕРВНОГО ЗАВОДУ НА 31 ГРУДНЯ ___Р.

Актив		Пасив	
Господарські засоби	Σ	Джерела утворення господарських засобів	Σ
Основні засоби	1 804 200	Статутний капітал	900 000
Запаси матеріалів	29 760	Резервний капітал	91 800
Виробництво	17 700	Прибуток	18 900
Готова продукція	85 130	Кредити банків	525 000
Грошові кошти в касі	400	Заборгованість постачальникам	204 040
Грошові кошти на рахунках в банку	37 656	Заборгованість з оплати праці	255 160
Засоби в розрахунках	20 054		
Разом	1 994 900	Разом	1 994 900

ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ*Задача 2.1*

Скласти баланси за складеними групувальними таблицями в задачах 1.1, 1.1, 1.3, 1.4 по варіантах:

- ТОВ «Інструмент» на 31 січня 200__р.,
- ТОВ «Дари ланів» на 31 березня 200__р.,
- підприємства «Чобіток» на 30 квітня 200__р.;
- виробничого підприємства «Ятрань» на 31 травня 200__р.

Для перевірки правильності виконаних завдань скористайтесь наведеними відповідями в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

№ з/п	Назва підприємства	Валюта балансу	
		Варіант I	Варіант II
1	ТОВ «Інструмент»	630 000	2 387 000
2	ТОВ «Дари ланів»	2 321 220	2 299 860
3	Підприємство «Чобіток»	1 600 000	1 680 000
4	Виробниче підприємство «Ятрань»	1 370 000	1 500 000

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Що є предметом бухгалтерського обліку? Які його складові?
2. Дайте визначення поняття активів підприємства.
3. Що є критерієм віднесення активу до групи необоротних або оборотних?
4. Які об'єкти включаються в матеріальні необоротні активи і за якими ознаками розрізняють основні засоби і нематеріальні активи?
5. Дайте визначення поняття первісної, амортизованої, ліквідаційної та залишкової вартості.
6. Чим відрізняються поняття «капітальні інвестиції» і «фінансові інвестиції»?
7. Дайте визначення понять «дебітори», «короткострокова і довгострокова дебіторська заборгованість».
8. Якими групами представлені оборотні активи і чим принципово вони відрізняються від необоротних активів?
9. Які активи включаються у виробничі запаси?
10. Охарактеризуйте види поточної дебіторської заборгованості.
11. Що таке сумнівна і безнадійна дебіторська заборгованість?
12. Який склад іншої поточної дебіторської заборгованості?
13. Назвіть об'єкти обліку грошових коштів та їх еквівалентів.
14. Охарактеризуйте витрати майбутніх періодів. У який спосіб їх відносять на фінансові результати діяльності підприємства?
15. Дайте визначення і охарактеризуйте складові частини власного капіталу підприємства.
16. Дайте визначення понять «доходи», «витрати» і «прибуток» підприємства.
17. Що слід розуміти під нерозподіленим прибутком?
18. Дайте визначення довгострокових і поточних зобов'язань. Наведіть приклади цих зобов'язань.
19. Охарактеризуйте доходи майбутніх періодів. Яким чином їх відносять на фінансові результати діяльності підприємства?
20. Дайте визначення поняття «господарський процес». Стисло охарактеризуйте процес придбання, виробництва та реалізації.
21. Що таке метод бухгалтерського обліку?
22. Назвіть елементи методу бухгалтерського обліку.
23. Дайте визначення кожного елементу методу бухгалтерського обліку.
24. Дайте визначення балансу як елемента методу бухгалтерського обліку і як форми фінансової звітності.
25. Що є метою складання бухгалтерського балансу?
26. Як згруповані активи і пасиви в бухгалтерському балансі?
27. Що називається статтею балансу?
28. Чим пояснюється рівність активу і пасиву балансу?
29. Які види балансу розрізняють залежно від терміну складання?
30. Які існують види балансу залежно від обсягу інформації?
31. Що характеризують статті активу балансу?
32. Назвіть розділи і статті активу балансу.
33. Що характеризують статті пасиву балансу?
34. Назвіть розділи і статті пасиву балансу.
35. Який вплив на баланс мають господарські операції?
36. У чому полягає сутність типів балансових змін?

ТЕМА 3

РАХУНКИ ТА ПОДВІЙНИЙ ЗАПИС ЯК ЕЛЕМЕНТИ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Мета заняття: Засвоєння поняття бухгалтерських рахунків: поняття активних, пасивних, активно-пасивних рахунків. Закріплення подвійного запису операцій на рахунках, кореспонденції рахунків. Набуття навичок визначення оборотів і кінцевого залишку (сальдо) на рахунку. Рахунки синтетичного і аналітичного обліку, їх взаємозв'язок. Узагальнення даних поточного обліку. Зміст та призначення оборотних відомостей. Зв'язок між рахунками і балансом.

Ключові поняття: рахунок бухгалтерського обліку, дебет, кредит, активний рахунок, пасивний рахунок, дебетовий оборот, кредитовий оборот, сальдо, кореспонденція рахунків, бухгалтерське проведення, синтетичний рахунок, субрахунок, аналітичний рахунок, оборотна відомість, оборотний баланс.

Рахунки бухгалтерського обліку — це спосіб економічного групування господарських засобів та джерел їх утворення в поточному обліку. За формою бухгалтерський рахунок — це таблиця, в якій відображають господарські операції. Ліву її частину називають **дебет** (лат. *Debet* — він винен), праву — **кредит** (лат. *Credit* — він вірить).

Рахунки відкривають на основі статей балансу, тому рахунки бувають **активні** (відображають рух господарських засобів — активів) і **пасивні** (відображають зміни у складі джерел утворення засобів — пасивів). Кожний рахунок має назву відповідно до статті балансу і може мати початковий і кінцевий залишок, який називається **сальдо**.

БУДОВА РАХУНКІВ

Д	Активний рахунок	К	К	Пасивний рахунок	К
С-до початкове	зменшення (-)		зменшення (-)	С-до початкове	
збільшення (+)				збільшення (+)	
Оборот	Оборот		Оборот	Оборот	
С-до кінцеве				С-до кінцеве	

Оборотом називається сума записів по господарських операціях без початкового залишку.

С-до кінцеве активного рахунка дебетове =

С до на початок дебетове + оборот по дебету – оборот по кредиту.

С-до кінцеве пасивного рахунка кредитове =

С-до на початок кредитове + оборот по кредиту – оборот по дебету.

Всі операції на бухгалтерських рахунках записуються способом подвійного запису.

Подвійний запис — це спосіб відображення господарських операцій на рахунках, який полягає в тому, що сума по господарській операції записується по дебету одного і кредиту іншого рахунка.

Взаємозв'язок між дебетом і кредитом рахунків по господарській операції називається **кореспонденцією рахунків (бухгалтерським проведнням)**. Кореспонденція рахунків буває **проста** (запис господарської операції на двох рахунках) і **складна** (запис більше ніж на двох рахунках).

Правила складання бухгалтерських записів:

1. Визначити об'єкти обліку, на яких відбулися зміни під впливом господарської операції.

2. Вибрати відповідні їм бухгалтерські рахунки, визначити їх структуру щодо балансу (активний, пасивний).

3. Відобразити на рахунках операцію методом подвійного запису.

Бухгалтерські рахунки для обліку стану активів, капіталу, зобов'язань і господарських процесів залежно від деталізації інформації поділяються на **синтетичні** (рахунки першого порядку), **субрахунки** (рахунки другого порядку) і **аналітичні** (рахунки третього порядку).

Синтетичні рахунки містять дані про стан господарських коштів, джерел і процесів в узагальненому вираженні («Товари»).

Субрахунки — перший ступінь деталізації синтетичних рахунків («Товари на складі», «Товари в торгівлі», «Товари на комісії», «Тара під товарами», «Торгова націнка», «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу»).

Аналітичні рахунки відображають облік окремих найменувань засобів, джерел їх утворення і процесів (пальто, куртки, костюми і т.ін.).

Для перевірки записів в синтетичних і аналітичних рахунках складаються **оборотні відомості**.

Усі бухгалтерські рахунки для зручності використання об'єднані в єдиний документ — План рахунків.

План рахунків — це економічно обґрунтований систематизований перелік рахунків, необхідних для поточного обліку господарської діяльності підприємств і організацій. План рахунків об'єднує однорідні за економічним змістом рахунки в розділи (класи), яких налічується 10:

1—9 класи — балансові рахунки, 0 клас — позабалансові.

ТЕСТИ ТА ЗАВДАННЯ

Тестові завдання

1. Рахунок — це спосіб:

- а) групування активів, зобов'язань та власного капіталу;
- б) поточного обліку та контролю за ресурсами, джерелами їх формування та господарськими процесами;
- в) поточного обліку та контролю за ресурсами;
- г) групування і поточного обліку ресурсів.

2. Вперше необхідність подвійного запису на рахунках була обґрунтована:

- а) Гюґлі;
- б) Шером;
- в) Котрул'ї;
- г) Л. Пачол.

3. Подвійний запис забезпечує взаємозв'язок між:

- а) субрахунками і аналітичними рахунками;
- б) синтетичними рахунками і балансом;
- в) рахунками;
- г) аналітичними рахунками і балансом.

4. Простий запис застосовується в бухгалтерському обліку:

- а) на сільськогосподарських підприємствах;
- б) у промисловості;
- в) на біржах;
- г) у позабалансовому облік.

5. Сальдо кінцеве по активному рахунку дорівнює нулю, якщо:

- а) протягом місяця за рахунком не було руху ресурсів;
- б) оборот за дебетом дорівнює обороту за кредитом;
- в) сальдо початкове плюс оборот за дебетом дорівнює обороту за кредитом;
- г) сальдо початкове плюс оборот за дебетом менше обороту за кредитом.

6. Сальдо кінцеве по пасивному рахунку дорівнює нулю, якщо:

- а) протягом місяця за рахунком не було руху джерел формування ресурсів;
- б) оборот за дебетом дорівнює обороту за кредитом;
- в) сальдо початкове плюс оборот за кредитом дорівнює обороту за дебетом;
- г) сальдо початкове плюс оборот за кредитом менше обороту за дебетом.

7. Субрахунок — це:

- а) спосіб групування даних аналітичних рахунків;
- б) рахунок аналітичного обліку;
- в) забалансовий рахунок;
- г) спосіб записів господарських операцій.

8. Оборотна відомість по рахунках синтетичного обліку призначена для перевірки:

- а) правильності кореспонденції рахунків;
- б) повноти аналітичного обліку;
- в) повноти синтетичного обліку;
- г) правильності підрахунків підсумків по рахунках.

9. Підсумки оборотного балансу повинні співпадати:

- а) ні, адже це балансовий звіт;
- б) ні, іноді з ряду обставин вони не співпадають;
- в) так, завжди;
- г) так, за винятком випадку, коли він складається наприкінці року.

10. Простою проводкою називають бухгалтерський запис, в якому одночасно кореспондують:

- а) один рахунок за дебетом і один за кредитом;
- б) два рахунки за дебетом і два за кредитом;
- в) один рахунок за дебетом і два за кредитом;
- г) один рахунок за кредитом і два за дебетом.

11. Складною проводкою називають бухгалтерський запис, в якому одночасно кореспондують:

- а) один рахунок за дебетом і один — за кредитом;
- б) два рахунки за дебетом і два за кредитом;
- в) один рахунок за дебетом і два — кредитом;
- г) запис на позабалансових рахунках.

12. Кореспонденція рахунків — це зв'язок між:

- а) дебетом одного і кредитом іншого рахунку;
- б) синтетичними та аналітичними рахунками;
- в) аналітичними рахунками і субрахунками;
- г) рахунками і балансом.

13. Позабалансові рахунки призначені для:

- а) обліку цінностей, які не належать підприємству;
- б) обліку орендованого майна;
- в) відображення подій та операцій, які в даний момент не впливають на баланс підприємства, а також для обліку цінностей, прийнятих на відповідальне зберігання, переробку, комісію, в оренду ;
- г) обліку особливо цінного майна.

14. План рахунків бухгалтерського обліку — це:

- а) класифікатор загальної номенклатури синтетичних показників ; бухгалтерського обліку;
- б) перелік аналітичних рахунків, які використовуються в обліку;
- в) сукупність синтетичних, аналітичних рахунків та субрахунків;
- г) сукупність синтетичних та аналітичних рахунків.

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ

№ тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
№ відповіді	а	г	в	г	в	в	б	г	в	а	в	а	в	в

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

Задача П.3.1

З метою засвоєння облікової термінології знайти в табл.3.1 відповідне значення для кожного з наведених термінів.

Таблиця 3.1

№ з/п	Термін	Визначення
1	Подвійний запис	Систематизований перелік рахунків бухгалтерського обліку, що використовуються для реєстрації господарських операцій
2	Аналітичний рахунок	Спосіб відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку
3	Синтетичний рахунок	Рахунки, які деталізують інформацію про об'єкти обліку
4	План рахунків	Узагальнює показники по економічно однорідних групах засобів, джерел їх утворення і господарських операцій в грошовому вимірнику

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧІ П.3.1

№ з/п терміну	1	2	3	4
№ відповіді	2	3	4	1

Задача П.3.2

Накреслити схеми рахунків Т-подібної форми, записати наведені суми залишків відповідно по дебету чи кредиту рахунка. Після цього скласти реєст-

раційний журнал господарських операцій (табл. 3.2), встановити кореспонденцію рахунків по кожній з них, користуючись Планом рахунків, підрахувати підсумок реєстраційного журналу.

Записати в схеми рахунків по операціях заводу «Вектор» суми залишків за даними балансу на 31 січня ____ р.:

Основні засоби	97 100
Виробничі запаси (матеріали)	42 280
Поточний рахунок в банку	26 120
Розрахунки з оплати праці	14 000
Статутний капітал	109 200
Фінансові результати (прибуток)	6000
Короткострокові кредити банку	16 800
Заборгованість бюджету за податками	15 000
Баланс	326 500

ГОСПОДАРСЬКІ ОПЕРАЦІЇ ЗАВОДУ «ВЕКТОР» ЗА ЛЮТИЙ ____ Р., ГРН.

1	Одержано в касу з поточного рахунка	1800
2	Видана з каси заробітна плата працівникам	10 680
3	Видано з каси під звіт на господарські витрати	580
4	Списані витрати підзвітних сум на виробництво	520
5	Прийняті в касу залишки підзвітних сум	60
6	Внесено на поточний рахунок залишок грошей в касі	8200
7	Надійшли на склад від постачальників матеріали — 13 600, крім того ПДВ — 2720	16 320
8	Зараховано на поточний рахунок кредит банку	20 000
9	Відпущено на виробництво зі складу матеріали	16 000
10	Перераховано з поточного рахунку погашення заборгованості постачальникам за матеріали	15 000
11	Перераховано з поточного рахунка в погашення заборгованості банку по короткостроковим кредитах	6000
	Разом	95 160

Складаємо журнал операцій заводу «Вектор» за лютий ____ р.

Таблиця 3.2

**РЕЄСТРАЦІЙНИЙ ЖУРНАЛ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ
ЗАВОДУ «ВЕКТОР» ЗА ЛЮТИЙ ____ Р.**

№ з/п	Зміст операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума	
		Дебет	Кредит	Часткова	Загальна
1	Одержано в касу з поточного рахунка	30	31		19400
2	Видано з каси заробітну плату	66	30		10680
3	Видано з каси під звіт на господарські витрати	37	30		580
4	Списані витрати підзвітних сум на виробництво	23	37		520
5	Прийняті в касу залишки підзвітних сум	30	37		60
6	Внесено на поточний рахунок залишок грошей в касі	31	30		8200
7	Надійшли на склад від постачальників матеріали, крім того ПДВ-2720	20 64	63 63		13600 2720
8	Зараховано на поточний рахунок кредит банку	31	60		20000
9	Відпущено на виробництво зі складу матеріали	23	20		16000
10	Перераховано з поточного рахунка в погашення заборгованості постачальникам за матеріали	63	31		15000
11	Перераховано з поточного рахунка в погашення заборгованості банку по короткострокових кредитах	60	31		6000
	Разом	–	–		95160

Записати кореспонденцію на схеми рахунків. Знайти дебетові і кредитові обороти, визначити сальдо.

Примітка: При рознесенні операцій на рахунки, якщо вони відсутні (не було залишків на початок місяця), їх відкривають, вказуючи, що сальдо дорівнює нулю.

РАХУНКИ ЗАВОДУ «ВЕКТОР» ЗА ЛЮТИЙ ___ Р.

10			
Д	Основні засоби		К
С-до	97 100		
Об.	—	Об.	—
С-до	97 100		

20			
Д	Виробничі запаси		К
С-до	42 280		
7)	13 600	10)	16 000
Об.	13 600	Об.	16 000
С-до	39 880		

30			
Д	Каса		К
С-до	—		
1)	19 400	2)	10 680
5)	60	3)	580
		6)	8200
Об.	19 460	Об.	19 460
С-до	—		

31			
Д	Рахунки в банках		К
С-до	26 120		
6)	8200	1)	19 400
9)	20 000	11)	15 000
		12)	6000
Об.	28 200	Об.	40 400
С-до	13 920		

37			
Д	Розрахунки з різними дебіторами		К
С-до	—	4)	520
3)	580		
		5)	60
Об.	580	Об.	580
С-до	—		

23			
Д	Виробництво		К
С-до			
4)	520		
10)	16 000		
Об.	16 520	Об.	-
С-до	16 520		

40			60				
Д	Статутний капітал		К	Д	Короткострокові позики		К
		С-до	109 200			С-до	16 800
				12)	6000	9)	20 000
Об.	—	Об.	—	Об.	6000	Об.	20 000
		С-до	109 200			С-до	30 800

64			79				
Д	Розрахунки за податками й платежами		К	Д	Фінансові результати		К
		С-до	15 000			С-до	6000
8)	2720						
Об.	2720	Об.	—	Об.	—	Об.	—
		С-до	12 280			С-до	6000

63			66				
Д	Розрахунки з постачальниками та підрядниками		К	Д	Розрахунки за виплатами працівникам		К
		С-до	4500			С-до	14 000
11)	15 000	7)	13 600	10)	10 680		
		8)	2720				
Об.	15 000	Об.	16 320	Об.	—	Об.	—
		С-до	5820			С-до	3320

Після визначення сальдо на рахунках складаємо баланс на кінець лютого ____ р. (табл. 3.3)

БАЛАНС ЗАВОДУ «ВЕКТОР» НА 28 ЛЮТОГО ____ Р.

Актив		Пасив	
Господарські засоби	Σ	Джерела утворення господарських засобів	Σ
Основні засоби	97 100	Статутний капітал	109 200
Виробничі запаси	39 880	Прибуток	6000
Виробництво	16 520	Короткострокові позики	30 800
Грошові кошти	13 920	Заборгованість постачальникам	5820
		Заборгованість бюджету	12 280
		Заборгованість з оплати праці	3320
Разом	167 420	Разом	167 420

*Задача П.3.3***Завдання:**

1. Відкрити схеми синтетичних та аналітичних рахунків і записати в них початкові залишки.
2. Записати кожну операцію послідовно в реєстраційний журнал господарських операцій та схеми синтетичних і аналітичних рахунків.
3. Скласти оборотні відомості по синтетичних та аналітичних рахунках.
4. Звірити підсумкові дані і скласти баланс на кінець звітного періоду.

**ВИПИСКА ЗАЛИШКІВ ЗА СТАТТЯМИ БАЛАНСУ
ТОВ «АЛЬФА» НА 31 БЕРЕЗНЯ ____ Р.**

Основні засоби	300 000
Виробництво	10 200
Каса в національній валюті	500
Поточний рахунок у банку	36 000
Заборгованість підзвітних осіб	700
Статутний капітал	326 000
Заборгованість підприємства підзвітним особам	200
Заборгованість постачальникам	800
Баланс	327 000

Виписка залишків по незакінчених розрахунках з підзвітними особами на 31 березня ____ р.:

1. Начальник виробництва Басюк О.К. — залишок авансу 200 грн.
2. Продавець Хоменко П.О. — аванс на службове відрядження 500 грн.
3. Експедитор Романюк О.Ф. — перевитрата по авансовому звіту 200 грн.
4. Бухгалтер Сорока П.П. — залишки відсутні.

Таблиця 3.4

ГОСПОДАРСЬКІ ОПЕРАЦІЇ ТОВ «АЛЬФА» ЗА КВІТЕНЬ ____ р.

Зміст операції	Сума, грн.
1. Звіт касира за 6 квітня. Надійшло по чеку на господарські потреби	300
2. Звіт касира за 10 квітня. Видано під звіт: Басюк О.К. на господарські потреби — 100 грн., Романюк О.Ф. перевитрату по авансовому звіту — 200 грн.	300
3. Виписка з поточного рахунку. Списано по платіжному дорученню № 38 відділку зв'язку для переказу в Київ, товарознавцю Хоменку П.О. під звіт у зв'язку з продовженням відрядження	945
4. Авансовий звіт Басюк О.К. Витрачено на виробничі потреби	86
5. Звіт касира за 15 квітня. Одержано від Басюк О.К. залишок по авансовому звіту — 14 грн., по чеку на господарські витрати — 200 грн.	214
6. Звіт касира за 16 квітня. Видано під звіт: Басюк О.К. на господарські потреби — 120 грн., Романюку О. Ф. на транспортні витрати — 80 грн.	200
7. Авансові звіти. Списуються витрачені суми на виробничі потреби по звітах: Хоменка П.О. — 845 грн., Романюка О. Ф. — 80 грн., Басюк О.К. — 105 грн.	1030
8. Звіт касира за 29 квітня. Надійшло від Басюк О.К. Залишок по авансовому звіту	15
9. Звіт касира за 30 квітня. Внесено на поточний рахунок	29
Разом	3119

*Порядок вирішення
задачі П.3.3*

Складемо реєстраційний журнал господарських операцій ТОВ «Альфа» за даними табл. 3.4 за квітень ____ р.

Таблиця 3.5

**РЕЄСТРАЦІЙНИЙ ЖУРНАЛ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ
ТОВ «АЛЬФА» ЗА КВІТЕНЬ ____ Р.**

№ з/п	Зміст операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума	
		Дебет	Кредит	Часткова	Загальна
1	Звіт касира за 6 квітня. По чеку на господарські потреби	301	311		300
2	Звіт касира за 10 квітня. Видано під звіт: Басюк О.К. на господарські потреби — 100 грн., Романюку О.Ф. — 200грн.	372	301	100 200	300
3	Виписка з поточного рахунку. Списано для переказу в Київ товариствознавцю Хоменку П.О. під звіт	372	311		945
4	Авансовий звіт Басюк О.К. Витрачено на виробничі потреби	23	372		86
5	Звіт касира за 15 квітня. Одержано від Басюк О.К. залишок авансу — 14 грн., по чеку на господарські витрати — 200 грн.	301	372 311	14 200	214
6	Звіт касира за 16 квітня. Видано під звіт: Басюк О.К. — 120 грн., Романюку О.Ф. — 80 грн.	372	301	120 80	200
7	Авансові звіти. Списуються витрачені суми на виробничі потреби по звітах: Хоменко П.О. — 845 грн., Романюка О.Ф. — 80 грн., Басюк О.К. — 105 грн.	23	372	845 80 105	1030
8	Звіт касира за 29 квітня. Надійшло від Басюк О.К. залишок авансу	301	372		15
9	Звіт касира за 30 квітня. Внесено на поточний рахунок	311	301		29
	Разом	—	—		3119

Запишемо кореспонденцію на відкриті рахунки синтетичного та аналітичного обліку, відповідно вказуючи номер операції за реєстраційним журналом.

СИНТЕТИЧНІ РАХУНКИ ТОВ «АЛЬФА» ЗА КВІТЕНЬ ___Р.

10			
Д	Основні засоби		К
С-до	30 000		
Об.	—	Об.	—
С-до	300 000		

23			
Д	Виробництво		К
С-до	10 200		
4)	86		
7)	1030		
Об.	1116	Об.	-
С-до	11316		

30			
Д	Каса		К
С-до	500		
1)	300	2)	300
5)	214	6)	200
8)	15	9)	29
Об.	529	Об.	529
С-до	500		

31			
Д	Рахунки в банках		К
С-до	36 000		
9)	29	1)	300
		3)	945
		5)	200
Об.	29	Об.	1445
С-до	34 584		

372			
Д	Розрахунки з підзвітними особами		К
С-до	700	С-до	200
2)	300	4)	86
3)	945	5)	14
6)	200	7)	1030
		8)	15
Об.	1445	Об.	1145
С-до	200	С-до	600

40			
Д	Статутний капітал		К
		С-до	326 800
Об.	—	Об.	—
		С-до	326 800

**АНАЛІТИЧНІ РАХУНКИ ТОВ «АЛЬФА»
ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ ЗА КВІТЕНЬ ____ Р.**

372				372			
Д	Басюк О.К.		К	Д	Хоменко П.О.		К
С-до	200	4)	86	С-до	500		
2)	100	5)	14	3)	945	7)	845
6)	120	7)	105				
		8)	15				
Об.	220	Об.	220	Об.	945	Об.	845
С-до	200			С-до	600		

372				372			
Д	Романюк О.Ф.		К	Д	Сорока П.П.		К
		С-до	200	С-до	—		
		7)	80				
2)	200						
6)	80						
Об.	280	Об.	80	Об.	—	Об.	—
		С-до	—	С-до	—		

Примітка:

1. Кожна господарська операція записується одночасно на синтетичних і аналітичних рахунках.

2. При визначенні залишків на рахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами» слід визначити їх в аналітичних рахунках, а потім переносити на синтетичний рахунок 372.

Для перевірки записів у рахунках складаємо оборотні відомості по синтетичних і аналітичних рахунках (табл. 3.6 та 3.7).

Таблиця 3.6

**ОБОРОТНА ВІДОМІСТЬ СИНТЕТИЧНИХ РАХУНКІВ
ТОВ «АЛЬФА» ЗА КВІТЕНЬ ____ Р.**

№ з/п	Найменування рахунка	Сальдо на 01.04		Оборот за квітень		Сальдо на 30.04	
		дебет	кредит	дебет	кредит	дебет	кредит
10	Основні засоби	300 000	—	—	—	300 000	—
13	Знос основних засобів		20 400	—	—	—	20 400
23	Виробництво	10 200	—	1116	—	11 316	—
301	Каса	500	—	529	529	500	
311	Поточні рахунки в національній валюті	36 000	—	29	1445	34 584	
372	Розрахунки з підзвітними особами	700	200	1445	1145	800	
40	Статутний капітал	—	326 800	—	—	—	326 800
	Разом	347 400	347 400	3119	3119	347 200	347 200

Примітка: Обороти по дебету і кредиту рахунків слід звірити з підсумком реєстраційного журналу (табл. 3.5).

Таблиця 3.7

**ОБОРОТНА ВІДОМІСТЬ АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКІВ
ПО РОЗРАХУНКАХ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ ТОВ «АЛЬФА»
ЗА КВІТЕНЬ ____ Р.**

№ з/п	Найменування рахунка	Сальдо на 01.04		Оборот за квітень		Сальдо на 01.05	
		дебет	кредит	дебет	кредит	дебет	кредит
1	Басюк О.К.	200	—	220	220	200	—
2	Хоменко П.О.	500	—	945	845	600	—
3	Романюк О.Ф.	—	200	280	80	—	—
4	Сорока П.П.	—	—	—	—	—	—
	Разом	700	200	1445	1145	800	—

Підсумок цієї оборотної відомості звіряємо в оборотній відомості синтетичних рахунків (табл. 3.6) із записами по рахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами».

Дані повинні бути однаковими.

ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 3.1

Записати в схеми рахунків по операціях ТОВ «Рута» початкові залишки за статтями балансу:

Таблиця 3.8

БАЛАНС ТОВ «РУТА» НА 30 ЧЕРВНЯ ___ Р.

Актив		Пасив	
Статті	Сума, грн.	Статті	Сума, грн.
Основні засоби	1 138 200	Статутний капітал	1 300 000
Знос основних засобів	3600	Прибуток	59 000
Матеріали	194 000	Заборгованість банку за кредитами	40 000
Поточний рахунок в банку	95 000	Заборгованість бюджету за податками	20 000
Заборгованість підзвітних осіб	200	Заборгованість з оплати праці	7000
Заборгованість різних дебіторів	4900	Заборгованість різним кредиторам	2700
Разом	1 428 700	Разом	1 428 700

ЗАПИСАТИ В РЕЄСТРАЦІЙНИЙ ЖУРНАЛ (ДИВ. ТАБЛ. 3.5) ОПЕРАЦІЇ ТОВ «РУТА» ЗА ЛИПЕНЬ ___ Р.:

1	Одержано в касу: з поточного рахунка 25 800 грн. і від підзвітної особи невикористані аванси — 200 грн., усього 26 000 грн.
2	Надійшли на склад від постачальників матеріали на суму 48300 грн., паливо — 11 700 грн., усього 60 000 грн.
3	Зараховано на поточний рахунок: короткостроковий кредит банку — 27 000 грн., від різних дебіторів — 1300 грн. та внесок готівки з каси — 300 грн., усього 28600 грн.
4	Перераховано з поточного рахунка: в погашення заборгованості постачальникам — 21 000 грн., різним кредиторам — 1900 грн. і в погашення кредиту банку — 15 000 грн., усього 37 900 грн.
5	Видано з поточного рахунка готівкою: на заробітну плату — 12 000 грн., на господарські потреби — 800 грн., усього — 12 800 грн.
6	Відпущено зі складу і витрачено на виробництво: матеріали — 12 500 грн. і паливо — 4400 грн., усього — 16 900 грн.
7	Видано з каси: заробітна плата — 37000 грн., під звіт на господарські потреби — 500 грн., кредиторам в погашення заборгованості — 800 грн. та внесено на поточний рахунок — 200 грн., усього 38 500 грн.
	Підсумок всіх операцій 220 700 грн.

Підрахувати обороти по рахунках, визначити в них кінцеві залишки і скласти баланс на кінець липня ____ року.

Задача 3.2

Записати в схеми рахунків по операціях початкові залишки за статтями балансу молокозаводу на 31 серпня (грн.):

- основні засоби — 1 207 500;
- матеріали — 205 000; каса — 200;
- поточний рахунок — 145 300;
- розрахунки з різними дебіторами — 350;
- статутний капітал — 1 471 250;
- прибуток — 48 000;
- розрахунки з постачальниками — 36 200;
- розрахунки з оплати праці — 1900;
- розрахунки з різними кредиторами — 1000.

Валюта балансу складає 1 558 350.

ОПЕРАЦІЇ МОЛОКОЗАВОДУ ЗА ВЕРЕСЕНЬ __Р.:

1	Прийнято у касу: з поточного рахунка для видачі заробітної плати — 1000 грн. і на господарські потреби — 400 грн., від різних дебіторів — 350 грн., усього — 1750 грн.
2	Надійшли на склад від постачальників металовироби для виробництва машин — 66 100 грн., мастильні матеріали — 2000 грн., паливо — 13 200 грн., усього — 81 300 грн.
3	Перераховано з поточного рахунка в погашення заборгованості за матеріали постачальникам — 117 500 грн.
4	Видано з каси під звіт на службове відрядження — 400 грн., в погашення кредиторської заборгованості — 200 грн., усього — 600 грн.
5	Надійшли на склад матеріали від постачальників — 55 100 грн.
6	Видано з каси: заробітна плата працівникам — 780 грн., під звіт на господарські витрати — 360 грн., в погашення кредиторської заборгованості — 150 грн., усього — 1290 грн.
7	Надійшли на склад від постачальників матеріали — 44200 грн., паливо — 11 100 грн., усього — 55 300 грн.
8	Зараховано на поточний рахунок короткостроковий кредит банку на тимчасові потреби — 130 000 грн.
	Підсумок всіх операцій 442 840 грн.

Підрахувати обороти по рахунках, визначити в них кінцеві залишки і скласти баланс на 30 вересня ____ року.

Задача 3.3

Записати суми початкових залишків в схеми рахунків, а суми операцій за жовтень р. в реєстраційний журнал і схеми рахунків. Підрахувати обороти по рахунках, визначити в них кінцеві залишки і скласти баланс на 31 жовтня р.

Вихідні дані. Виписка залишків за рахунками хлібозаводу на 30 вересня р. (грн.): основні засоби — 2 597 000; матеріали — 156 000; каса — 250; поточний рахунок у банку — 264 700; розрахунки з підзвітними особами — 5 (дебет); статутний капітал — 2 351 000; прибуток — 566 600; додатковий капітал — 52 000; розрахунки з оплати праці — 44 000; розрахунки з різними кредиторами — 6400; короткострокові кредити банків — 30 000; паливо — 18 500; запасні частини — 13 545. **Баланс — 3050000.**

ВИПИСКА З ДОКУМЕНТІВ ПО ОПЕРАЦІЯХ ХЛІБЗАВОДУ ЗА ЖОВТЕНЬ ___Р.:

1	Прибуткові касові ордери № 110-111. Одержано з поточного рахунка на заробітну плату — 44 350 грн. і на господарські витрати — 500 грн., від підзвітної особи залишок невикористаного авансу — 50 грн., усього — 44 900 грн.
2	Видаткові касові ордери № 185-187. Видано: заробітна плата за жовтень — 44000 грн., під звіт на поточні потреби — 500 грн., в погашення заборгованості по інших розрахунках — 180 грн., усього — 44 680 грн.
3	Прибуткові ордери № 139-142. Надійшли на склад від постачальників матеріали — 301 000 грн., паливо — 23 000 грн., запасні частини для ремонту машин — 5000 грн., усього — 329 000 грн.
4	Виписка з поточного рахунка. Зараховано: короткостроковий кредит банку — 182000 грн., внесок готівки з каси — 400 грн., усього — 182 400 грн.
5	Акт № 17. Одержано від хлібозаводу №2 без оплати тістозмішувальні машини — 32 000 грн.
6	Виписка з поточного рахунка. Перераховано постачальникам за матеріали та запасні частини — 246 000 грн., в погашення короткострокового кредиту — 35 000 грн., усього — 281 000 грн.
7	Виписка з поточного рахунка. Перераховано в погашення заборгованості постачальникам за матеріали — 60 000 грн.
8	Вимоги № 710-760. Відпущено зі складу на виробництво матеріалів — 317 000 грн., палива — 19 000 грн., усього — 336 000 грн.
9	Накладна № 81. Здано на склад невикористані у виробництві матеріали — 1700 грн.
10	Авансовий звіт Коваленка В.В. Витрачено на виробництво 400 грн.
11	Виписка з поточного рахунка. Перераховано в погашення кредиторської заборгованості — 2750 грн., видано в касу готівку — 11 250 грн., усього — 14 000 грн.
	Підсумок всіх операцій 1 326 080 грн.

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧ 3.1, 3.2, 3.3

№ задачі	Сума початкових залишків по рахунках	Сума оборотів по рахунках	Сума кінцевих залишків по рахунках (баланс)
3.1	1 428 700	220 700	1 470 000
3.2	1 558 350	442 840	1 761 420
3.3	3 050 000	1 326 080	3 205 070

Задача 3.4

Виписка залишків за рахунками електротехнічного заводу на 31 жовтня ___р. (грн.): основні засоби — 2 800 000; матеріали — 149 500; поточний рахунок в банку — 360 000; статутний капітал — 3 046 500; розрахунки з поставальниками — 143 000; короткострокові кредити банків — 120 000; валюта балансу — 3 309 500.

Виписка залишків по незакінчених розрахунках з вітчизняними поставальниками (грн.) (табл. 3.9):

«Металозбут» — 65000, «Майстер» — 78000.

Таблиця 3.9

ВИПИСКА ЗАЛИШКІВ ПО РАХУНКУ «СИРОВИНА І МАТЕРІАЛИ»

Найменування матеріалів	Одиниця виміру	Облікова ціна (грн.)	Кількість	Сума, грн.
Сталь листова	т	1000,00	20	20 000
Мідь кругла	кг	12,00	5000	60 000
Дріт мідний	кг	40,00	800	32 000
Реле часу	шт.	150,00	250	37 500
Разом				149500

**ВИПИСКА З ДОКУМЕНТІВ ПО ОПЕРАЦІЯХ
ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОГО ЗАВОДУ ЗА ЛИСТОПАД ___Р. (ГРН.):**

1	Виписка з поточного рахунка. Зараховано короткостроковий кредит банку — 125 600 грн. Списано в погашення заборгованості за матеріали: «Металозбуту» — 65 000, підприємству «Майстер» — 78 000 грн., усього — 143 000 грн.
2	Прибуткові ордери № 189-190. Надійшли на склад від «Металозбуту» по платіжній вимозі № 371: сталь листова 8т по ціні 1000 грн. — 8000 грн., мідь кругла 2500 кг по ціні 12 грн. — 30 000 грн., усього — 38 000 грн.
3	Прибуткові ордери № 191—193. Надійшли на склад від підприємства «Майстер» по платіжній вимозі № 711: дріт мідний 600кг по ціні 40 грн. — 24 000грн., реле часу 100 шт. по ціні 150 грн. — 15 000 грн., мідь кругла 3000кг по ціні 12 грн. — 36 000 грн., усього — 75 000 грн.

4	Вимоги № 445—455. Відпущено зі складу в цех для виготовлення продукції: сталь листова 17 т по ціні 100 грн. — 17 000 грн., мідь кругла 4000 кг по ціні 12 грн. — 48 000 грн., дріт мідний 1250кг по ціні 40 грн. — 50 000 грн., реле часу 220 шт. по ціні 150 грн. — 33 000 грн., усього — 148 000 грн.
5	Виписка з поточного рахунка. Оплачені платіжні вимоги: № 371 «Металозбуту» за матеріали — 38 000 грн., № 711 підприємству «Майстер» за матеріали — 75 000 грн., списано в погашення заборгованості по короткостроковому кредиту — 100 000 грн., усього — 213 000 грн.
6	Прибуткові ордери № 194—196. Надійшли на склад від «Металозбуту» по платіжній вимозі № 395: сталь листова 16 т по ціні 1000 грн. — 16 000 грн., мідь кругла 800 кг по ціні 12 грн. — 9600 грн., дріт мідний 500 кг по ціні 40 грн. — 20 000 грн., усього — 45 600 грн.
7	Виписка з поточного рахунка. Оплачено платіжну вимогу № 395 «Металозбуту» — 45600 грн.
8	Прибуткові ордери № 197—203. Надійшли на склад від підприємства «Майстер» по платіжній вимозі № 739: реле часу 300 шт. по ціні 150 грн. — 45 000 грн., сталь листова 9 т по ціні 1000 грн. — 9000 грн., дріт мідний 700кг по ціні 40 грн. — 28 000 грн.; від «Металозбуту» по платіжній вимозі № 408: сталь листова 12 т по ціні 1000 грн. — 12 000 грн., мідь кругла 1800 кг по ціні 12 грн. — 21 600 грн., усього — 115 600 грн.
9	Виписка з поточного рахунка. Списано по платіжній вимозі № 408 «Металозбуту» — 33 600 грн., в погашення заборгованості по короткостроковому кредиту — 40 000 грн., усього — 73 600 грн.
10	Вимоги № 456—480. Відпущено зі складу в цех для виготовлення продукції: дріт мідний 750 кг по ціні 40 грн. — 30000 грн., сталь листова 13 т по ціні 1000 грн. — 13 000 грн., мідь кругла 5200 кг по ціні 12 грн. — 62 400 грн., реле часу 280 шт. по ціні 150 грн. — 42 000 грн., усього — 147 400 грн.
	Підсумок всіх операцій 1 124 800 грн.

Завдання:

- Відкрити схеми синтетичних і аналітичних рахунків та записати в них початкові залишки.
- Записати кожну операцію послідовно в реєстраційний журнал і схеми синтетичних та аналітичних рахунків.
- Скласти оборотні відомості по синтетичних і аналітичних рахунках, звірити підсумкові дані та скласти баланс на 30 листопада ____ р.

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧІ 3.4

Підсумки оборотної відомості по синтетичних рахунках					
Сальдо на 31 жовтня		Обороти за жовтень		Сальдо на 30 листопада	
по дебету	по кредиту	по дебету	по кредиту	по дебету	по кредиту
3 309 500	3 309 500	1 124 800	1 124 800	3 234 100	3 234 100

**ПІДСУМКИ ОБОРОТНОЇ ВІДОМОСТІ
АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКІВ ПОСТАЧАЛЬНИКІВ**

Постачальники	Сальдо на 31 жовтня	Обороти за листопад		Сальдо на 31 листопада
		по дебету	по кредиту	
Металозбут	65 000	182 200	117 200	—
Майстер	78 000	153 000	157 000	82 000
Разом	143 000	335 200	274 200	82 000

**ПІДСУМКИ ОБОРОТНОЇ ВІДОМОСТІ
АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКІВ ПО МАТЕРІАЛАХ**

Матеріали	Сальдо на 31 жовтня	Обороти за листопад		Сальдо на 31 листопада
		по дебету	по кредиту	
Сталь листовая	20 000	45 000	30 000	35 000
Мідь кругла	60 000	97 200	110 400	46 800
Дріт мідний	32 000	72 000	80 000	24 000
Реле часу	37 500	60 000	75 000	22 500
Разом	149 500	274 200	295 400	128 300

Задача 3.5

**Виписка залишків за рахунками ТОВ «Міраж»
на 30 листопада ____р.:**

Основні засоби — 3 528 000; сировина і матеріали — 92 630; каса — 30; поточний рахунок в банку — 310 000; розрахунки з підзвітними особами — 20; статутний капітал — 3 726 400; розрахунки з оплати праці — 83 500; розрахунки з постачальниками — 138 000; основне виробництво — 8020; паливо — 9200; баланс — 3 947 900.

Таблиця 3.10

ВИПИСКА ЗАЛИШКІВ ПО РАХУНКУ «СИРОВИНА І МАТЕРІАЛИ»

Найменування матеріалів	Одиниця виміру	Облікова ціна, грн.	Кількість	Сума, грн.
Прутки латунні	кг	10,00	4200	42000
Мідь листовая	кг	11,00	3100	34100
Сталь кругла	т	900,00	10,7	9630
Болти сталеві	кг	3,00	2300	6900
Разом				92 630

Таблиця 3.11

ВИПСКА ЗАЛИШКІВ ПО РАХУНКУ «ПАЛИВО»

Найменування матеріалів	Одиниця виміру	Облікова ціна, грн.	Кількість	Сума, грн.
Вугілля кам'яне	т	200,00	26	5200
Мазут	т	250,00	16	4000
Разом 9200				

Виписка залишків по рахунку «Розрахунки з постачальниками»:

- підприємство «Виробник» — 21 000 грн.,
- завод «Аналог» — 117 000 грн.

Виписка залишків по рахунку «Розрахунки з підзвітними особами»:
експедитор Вовк О.С. — 20 грн.

**ВИПСКА ІЗ ДОКУМЕНТІВ ПО ОПЕРАЦІЯХ
ТОВ «МІРАЖ» (ГРН.) ЗА ГРУДЕНЬ ___ Р.:**

1	Прибутковий касовий ордер № 79. По чеку на господарські потреби — 350 грн.
2	Видатковий касовий ордер № 113. Експедитору Вовк О.С. підзвіт на господарські потреби — 150 грн.
3	Виписка з поточного рахунка. Перераховано в погашення заборгованості підприємству «Виробник» — 21 000 грн., заводу «Аналог» — 117 000 грн., усього — 138 000 грн.
4	Прибуткові ордери № 229-230. Надійшли на склад від підприємства «Виробник» по платіжній вимозі № 809: прутки латунні 3600 кг по ціні 10 грн. — 36000 грн., мідь листова 2950 кг по ціні 11 грн. — 32450 грн., усього — 68450 грн.
5	Вимоги № 515-525. Відпущені зі складу в цех для виготовлення продукції: мідь листова 2700 кг по ціні 11 грн. — 29 700 грн., сталь кругла 11,2 т по ціні 900 грн. — 10 080 грн., болти сталеві 1400 кг по ціні 3 грн. — 4200 грн., вугілля кам'яне 20 т по ціні 200 грн. — 4000 грн., мазут 15 т по ціні 250 грн. — 3750 грн., усього — 51 730 грн.
6	Видатковий касовий ордер № 114. Експедитору Собко С.В. під звіт на господарські витрати — 200 грн.
7	Прибуткові ордери № 231-234. Надійшли на склад від заводу «Аналог» по платіжній вимозі № 414: сталь кругла 12,3 т по ціні 900 грн. — 11 070 грн., болти сталеві 3800 кг по ціні 3 грн. — 11 400 грн.; вугілля кам'яне 50 по ціні 200 грн. — 10 000 грн., прутки латунні 4100 кг по ціні 10 грн. — 41 000 грн., усього — 73 470 грн.
8	Авансовий звіт № 17 Вовка О. С. Витрати на виробництво — 180 грн.
9	Видатковий касовий ордер № 115. Експедитору Вовку О.С. перевитрата по авансовому звіту № 17 — 10 грн.
10	Акт № 13. Прийнято без оплати від заводу «Калібр» токарні верстати — 42 000 грн.

11	Вимоги № 526-538. Відпущено зі складу на виробництво: прутки латунні 3900 кг по ціні 10 грн. — 39 000 грн.; мідь листова 2450 кг по ціні 11 грн. — 26 950 грн.; сталь кругла 11,8 т по ціні 900 грн. — 10 620 грн.; болти сталльні 1600 кг по ціні 3 грн. — 4800 грн.; вугілля кам'яне 22 т по ціні 200 грн. — 4400 грн.; мазут 12 т по ціні 250 грн. — 3000 грн., усього — 88 770 грн.
12	Прибутковий касовий ордер № 80. Одержано по чеку на господарські витрати — 300 грн., на заробітну плату — 83 500 грн., усього — 83 800 грн.
13	Виписка з поточного рахунка. Зараховано короткостроковий кредит банку — 129 000 грн.
14	Прибуткові ордери № 235-237. Надійшли на склад від заводу «Аналог» по платіжній вимозі № 431; мідь листова 15 000 кг по ціні 11 грн. — 16 500 грн., сталь кругла 13,3 т по ціні 900 грн. — 11970 грн., мазут 30 т по ціні 250 грн. — 7500 грн., усього — 35 970 грн.
15	Видаткові касові ордери №116-117. Видано по відомості заробітну плату за вересень — 83 500 грн.; Петренку П.В. під звіт на господарські витрати — 300 грн., усього — 83 800 грн.
16	Вимоги № 539-556. Відпущено на виробництво: прутки латунні 4200 кг по ціні 10 грн. — 42 000 грн., болти сталльні 1200 кг по ціні 3 грн. — 3600 грн., вугілля кам'яне 18 т по ціні 200 грн. — 3600грн., усього — 49 200 грн.
17	Виписка з поточного рахунка. Списано по платіжних вимогах: № 809 підприємства «Виробник» — 68 450 грн.; № 414 заводу «Аналог» — 73 470 грн., в погашення заборгованості по короткостроковому кредиту — 63 000 грн., усього — 204 920 грн.
18	Авансовий звіт №18 Собко С.В. Витрачено на виробництво — 170 грн.
19	Прибутковий касовий ордер №81. Від Собко С.В. залишок підзвітних сум — 30 грн.
20	Накладні №21-22. Надійшли на склад з цеху невикористані у виробництві: прутки латунні 10 кг по ціні 10 грн. — 100 грн., болти сталльні 60 кг по ціні 3 грн. — 180 грн., усього — 280 грн.
	Підсумок всіх операцій 1 050 480 грн.

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧІ 3.5

Підсумки оборотної відомості по синтетичних рахунках					
Сальдо на 30 листопада		Обороти за грудень		Сальдо на 31 грудня	
по дебету	по кредиту	по дебету	по кредиту	по дебету	по кредиту
3 947 900	3 947 900	1 050 480	1 050 480	3 870 370	3 870 370

ПІДСУМКИ ОБОРОТНОЇ ВІДОМОСТІ АНАЛІТИЧНИХ
РАХУНКІВ ПОСТАЧАЛЬНИКІВ

Постачальники	Сальдо на 30 листопада	Обороти за грудень		Сальдо на 31 грудень
		по дебету	по кредиту	
Виробник	21 000	89 450	68 450	—
Аналог	117 000	190 470	109 440	35 970
Разом	138 000	279 920	177 890	35 970

**ПІДСУМКИ ОБОРОТНОЇ ВІДОМОСТІ АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКІВ
ПО РАХУНКУ «СИРОВИНА І МАТЕРІАЛИ»**

Матеріали	Сальдо на 30 листопада	Обороти за грудень		Сальдо на 31 грудня
		по дебету	по кредиту	
Прутки латунні	42 000	77 100	81 000	38 100
Мідь листова	34 100	48 950	56 650	26 400
Сталь кругла	9630	23 040	20 700	11 970
Болти сталеві	6900	11 580	12 600	5880
Разом	92 630	160 670	170 950	82 350

**ПІДСУМКИ ОБОРОТНОЇ ВІДОМОСТІ
АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКІВ ПО РАХУНКУ «ПАЛИВО»**

Матеріали	Сальдо на 30 листопада	Обороти за грудень		Сальдо на 31 грудня
		по дебету	по кредиту	
Вугілля кам'яне	5200	10 000	12 000	3200
Мазут	4000	7500	6750	4750
Разом	9200	17 500	18 750	7950

**ПІДСУМКИ ОБОРОТНОЇ ВІДОМОСТІ АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКІВ
ПО РОЗРАХУНКАХ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ**

ПІБ	Сальдо на 30 листопада	Обороти за грудень		Сальдо на 31 грудень
		по дебету	по кредиту	
Вовк О.С.	20	160	180	—
Собко С.В.	—	200	200	—
Петренко П.В.	—	300	—	300
Разом	20	660	380	300

**ЗАПИТАННЯ
ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ**

1. Яку функцію виконують бухгалтерські рахунки?
2. Дайте визначення поняття рахунків бухгалтерського обліку як елементу його методу.
3. Чому полягає принцип відкриття рахунків і чому рахунок має дві частини: дебет і кредит?
4. Які рахунки є активними і яка схема записів на них?
5. Які рахунки є пасивними і яка схема записів на них?
6. Дайте визначення поняття активно-пасивного рахунка.
7. У чому полягає сутність подвійного запису на бухгалтерських рахунках? Хто з великих математиків її вперше обґрунтував?

8. Дайте визначення подвійного запису як елемента методу бухгалтерського обліку.
9. Що називається кореспонденцією рахунків?
10. Дайте визначення понять «проста» і «складна кореспонденція».
11. З якою метою складається реєстраційний журнал господарських операцій?
12. Дайте визначення понять «синтетичні рахунки», «аналітичні рахунки», «субрахунки».
13. З якою метою на підприємстві організовується синтетичний і аналітичний облік?
14. Дайте визначення дебетового і кредитового оборотів на рахунку і сформулюйте правила визначення кінцевого залишку (сальдо) на активному і пасивному рахунках.
15. У якій рівності виявляється взаємозв'язок аналітичних рахунків з синтетичним рахунком?
16. Дайте визначення оборотної відомості за синтетичними рахунками та відомості за аналітичними рахунками і сформулюйте їх призначення.
17. У чому полягає контрольна функція оборотних відомостей?
18. Які особливості перенесення сум кінцевих залишків з оборотної відомості за синтетичними рахунками в бухгалтерський баланс?
19. У чому полягає необхідність і значення класифікації рахунків?
20. Назвіть ознаки класифікації рахунків.
21. На які групи поділяють бухгалтерські рахунки відносно балансу?
22. У чому полягає значення класифікації рахунків за економічним змістом?
23. Розкрийте теоретичне та практичне значення класифікації рахунків за призначенням і структурою.
24. Яке призначення регулюючих рахунків і чому їх поділяють на контрактивні та контрпасивні?
25. Що таке операційні рахунки? Якими групами рахунків вони представлені?
26. У чому полягає сутність побудови збірно- і бюджетно-розподільчих рахунків?
27. Охарактеризуйте призначення та порядок відображення господарських операцій на калькуляційних рахунках?
28. З якою метою використовуються операційні результатні рахунки?
29. Яку функцію виконують рахунки класу 7 «Доходи і фінансові результати», класу 9 «Витрати діяльності» у формуванні фінансових результатів?
30. У чому полягає призначення рахунка 79 «Фінансові результати» і рахунка 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»?
31. Що таке позабалансові рахунки? У яких випадках вони використовуються і які особливості записів на цих рахунках?
32. Сформулюйте визначення плану рахунків бухгалтерського обліку.
33. Які види плану рахунків бухгалтерського обліку використовуються в Україні?
34. У чому полягає сутність принципу побудови плану рахунків «сумісність з формами фінансової звітності»?
35. У чому полягає різниця між робочим і типовим планом рахунків?

ТЕМА 4

ДОКУМЕНТАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Мета заняття: засвоєння поняття документації: значення та класифікація документів, правила і вимоги до оформлення документів, документообіг, графіки документообігу.

Ключові поняття: первинні документи, документація, розпорядчі документи, виправдні (виконавчі) документи, бухгалтерського оформлення, комбіновані, зведені, разові, накопичувальні, внутрішні документи, зовнішні.

Документація — спосіб суцільного і безперервного відображення господарських операцій у документах з метою отримання інформації про діяльність підприємства та її контролю.

Первинний документ — це письмове розпорядження на здійснення господарських операцій або письмовий доказ здійснення операції.

За призначенням документи класифікуються на розпорядчі, виправдні (виконавчі), бухгалтерського оформлення та комбіновані.

За порядком складання — первинні та зведені.

За способом відображення операцій — разові та накопичувальні.

За місцем складання — внутрішні та зовнішні.

Документообіг — рух документів через усі стадії їх обробки, від виписування до передання на зберігання в архів.

ТЕСТИ ТА ЗАВДАННЯ

Тестові завдання

1. Відповідальність за зберігання оброблених документів на підприємстві несе:

- а) головний бухгалтер або орган (особа), уповноважений вести бухгалтерський облік на підприємстві;
- б) матеріально-відповідальна особа;
- в) власник або уповноважений ним орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством;
- г) архів.

2. Який із перелічених елементів методу бухгалтерського обліку розглядається як спосіб безперервного суцільного нагляду за об'єктами обліку:

- а) інвентаризація;
- б) подвійний запис;
- в) документація;
- г) бухгалтерський баланс і звітність.

3. Обов'язкові реквізити будь-якого документа;

- а) номер документа, назва підприємства;
- б) назва підприємства, печатка підприємства;
- в) назва підприємства, дата документа;
- г) дата документа, підпис керівника.

4. Первинний нагляд здійснюється з метою: ;

- а) контролю та аналізу господарської діяльності;
- б) наступної обробки фактів господарської діяльності;
- в) складання первинних документів;
- г) складання податкової звітності.

5. Первинний обліковий документ — це будь-який матеріальний носій даних про;

- а) об'єкти обліку;
- б) об'єкти обліку, який зафіксував операцію в момент її здійснення;
- в) об'єкти обліку, який дозволяє юридично підтвердити факт здійснення операції.

6. Формальна перевірка документів — це перевірка;

- а) повноти і правильності заповнення реквізитів;
- б) правильності підрахунку вартісних показників;
- в) законності здійснення операції;
- г) факту здійснення операції.

7. Арифметична перевірка документів — це перевірка;

- а) повноти і правильності заповнення реквізитів;
- б) правильності підрахунку вартісних показників;
- в) законності здійснення операції;
- г) факту здійснення операції.

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ

№ тесту	1	2	3	4	5	6	7
№ відповіді	г	в	г	в	в	в	б

ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 4.1

Знайдіть в табл. 4.1 відповідність кожної групи документів за ознакою класифікації:

Таблиця 4.1

№ з/п	Ознака класифікації	Групи документів
1	За призначенням	Внутрішні, зовнішні
2	За порядком складання	Разові, накопичувальні
3	За способом відображення операцій	Розпорядчі, виправдні (виконавчі), бухгалтерського оформлення, комбіновані
4	За місцем складання	Первинні, зведені

Задача 4.2

Визначте в табл. 4.2 приналежність наведених документів відповідно до класифікації:

Таблиця 4.2

Документи	Класифікаційна ознака			
	За призначенням	За порядком складання	За способом відображення операцій	За місцем складання
1. Прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер				
2. Платіжна відомість на видачу заробітної плати				
3. Платіжне доручення банку на списання грошових коштів				
4. Рахунок-фактура				

Задача 4.3

Визначте 4.3 строки зберігання бухгалтерських документів в архіві підприємства:

Таблиця 4.3

№ з/п	Види документів	Термін зберігання
1	Бухгалтерські звіти і баланси підприємств, пояснювальні записки до них: зведена річна річна квартальна	? ? ?
2	Первинні документи і додатки до них, які фіксують факти здійснення господарських операцій	?
3	Особові рахунки працівників, службовців, студентів	?
4	Розрахункові (розрахунково-платіжні) відомості	?
5	Облікові реєстри: інвентарні картки, доручення, журнали обліку, Головна книга, документи про інвентаризацію і т. ін.	?

Задача 4.4

Складання документів:

Ситуація 1. Касир ТОВ «Дубрава» Романюк С.В. 10 жовтня ____ р. отримала в «Укрсиббанку» по чеку № 8065421 готівку в сумі 1200 грн. на господарські витрати. Кошти оприбутковано прибутковим касовим ордером № 64 від 10.10. ____ р.

Касовий ордер підписано головним бухгалтером Левицькою І.В. та касиром Романюк С.В. Скласти прибутковий касовий ордер.

Ситуація 2. 15 жовтня ____ р. бухгалтер ТОВ «Дубрава» Гиренко О.В. виписала видатковий касовий ордер № 38 на видачу заробітної плати робітнику Король О.І. в сумі 2625 грн. 20 коп. за роботи, виконані при ліквідації обладнання згідно з договором підряду № 12 від 08 жовтня ____ р. на основі акту приймання виконаних робіт № 6 від 14.10. ____ р.

Касовий ордер підписано керівником ТОВ «Дубрава» Колчановим В.М., головним бухгалтером Левицькою І.В. та касиром Романюк С.В. Робітником Король О.І. пред'явлено паспорт серії АА № 936252, виданий 21.12.82 р. Ленінським РВ УМВС України у Вінницькій області.

Ситуація 3. Бухгалтером ТОВ «Дубрава» складено платіжне доручення на перерахування в бюджет податку на доходи фізичних осіб, утриманого із заробітної плати працівників. Розглянути форму платіжного доручення та його реквізити.

Ситуація 4. 10 грудня ____ р. ТОВ «Дубрава» отримало від ТОВ «Янтар» через Сомова Н.О. за дорученням № 54 від 09 грудня ____ р. товари:

Назва	Одиниця виміру	Кількість	Ціна	Сума
М'ясорубка електрична	шт.	50	560-00	33 600,00
ПДВ, 20 %				6720,00
До оплати				40 320,00
Відпустив			(Приймак)	
Прийняв			(Сомов)	

Скласти прибуткову накладну.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Дайте визначення понять «первинний документ», «документація».
2. У чому полягає економічне, контрольне та юридичне значення документів?
3. Які ознаки класифікації документів вам відомі?
4. Чим відрізняються розпорядчі, виправдувальні та комбіновані документи?
5. Що таке первинні, зведені, разові та накопичувальні документи?
6. Які обов'язкові та додаткові реквізити містяться у документах?
7. Які основні вимоги висуваються до оформлення документів?
8. Які фактори впливають на тривалість документів?
9. Дайте визначення поняття документообігу. Його етапи?
10. У чому полягає призначення та необхідність графіків документообігу?
11. Які існують графіки документообігу?
12. Якій перевірці підлягають первинні документи, що надійшли до бухгалтерії?
13. З яких послідовних етапів складається бухгалтерська обробка первинних документів?
14. У чому полягає необхідність організації зберігання бухгалтерських документів?
15. У чому полягає різниця між поточним архівом і постійним?
16. Назвіть приклади термінів зберігання окремих документів у постійному архіві.

ТЕМА 5

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ, ОЦІНКА І КАЛЬКУЛЯЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТИ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Мета заняття: Засвоєння поняття інвентаризації, оцінки і калькуляції. Набуття практичних навичок визначення результатів інвентаризації, застосування оцінки в обліку, проведення класифікації витрат виробництва.

Ключові поняття: інвентаризація, інвентаризаційна комісія, інвентаризаційний опис, звірювальна відомість, інвентаризаційна різниця, матеріально відповідальна особа, оцінка, дата оцінки, види оцінки, витрати, калькуляція, калькуляційна стаття.

Інвентаризація — спосіб виявлення фактичної наявності майна підприємства і звіряння його з даними бухгалтерського обліку. За способом проведення розрізняють **суцільну** інвентаризацію та **вибіркову**. За часом проведення — **планову і позапланову**.

Проведення інвентаризації обов'язкове:

- у разі зміни власника майна;
- перед складанням річної звітності;
- у разі зміни матеріально відповідальних осіб;
- за приписом судово-слідчих органів;
- у разі ліквідації підприємства;
- у випадках стихійних лих, аварій, розкрадань тощо.

Документальне оформлення результатів інвентаризації: інвентаризаційні описи, інвентаризаційні відомості, порівнювальні відомості, відомості розрахунку природних втрат, акт результатів інвентаризації.

Оцінка є способом вираження за допомогою грошового вимірника майна і зобов'язань підприємства.

Єдиний грошовий вимірник — це вимірювання і узагальнення всіх господарських операцій підприємства в його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці.

Способи оцінки майна і зобов'язань:

- ◆ за обліковою вартістю;
- ◆ за купівельними цінами (цінами придбання);
- ◆ за справедливою вартістю;

- ◆ за первісною вартістю;
- ◆ за цінами реалізації (оптовими, договірними, роздрібними).

У бухгалтерському обліку використовується принцип оцінки за справедливою вартістю, за якою може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими, незалежними сторонами.

Калькулювання — це спосіб визначення у вартісному вираженні витрат підприємства на виготовлення або придбання окремого об'єкта (готової продукції, матеріалів тощо), тобто його собівартості.

Документ, складений у результаті калькулювання, має назву **калькуляція**. Для складання калькуляції загальну суму витрат кожного виду ділять на кількість виробів і потім підсумовують.

Калькуляція застосовується, якщо вартісна оцінка неможлива в момент здійснення господарських операцій. Калькуляція слугує основою ціноутворення, сприяє зміцненню фінансового стану підприємства, обґрунтованому визначенню фактичної собівартості одиниці продукції.

Калькуляції за часом складання бувають планові та звітні.

ТЕСТИ ТА ЗАВДАННЯ

Тестові завдання

1. Інвентаризація — це:

- а) звіряння облікових даних з фактичною наявністю майна;
- б) перевірка наявності і стану матеріальних цінностей, грошових коштів;
- в) перевірка наявності і стану матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків тощо та визначення правильності облікових записів;
- г) перевірка наявності майна з метою виявлення крадіжок.

2. Інвентаризації залежно від підстави проведення поділяють на:

- а) часткові;
- б) планові та раптові;
- в) повні;
- г) повні та часткові.

3. Інвентаризації за охопленням поділяють на:

- а) часткові;
- б) планові та раптові;
- в) повні;
- г) повні та часткові.

4. Оцінка — це:

- а) відображені в грошовій формі поточні витрати підприємства на виробництво продукції;

- б) вираження у вартісному вигляді майна підприємства, джерел його придбання і зобов'язань;
 в) спосіб групування витрат і визначення собівартості придбаних матеріальних цінностей, виготовленої продукції та виконаних робіт у грошовому вираженні;
 г) спосіб визначення первісної вартості активів підприємства.

5. Калькуляція — це:

- а) спеціальна таблиця, призначена для облікового запису (реєстрації) господарських операцій;
 б) документ, який містить відомості про господарську операцію і підтверджує її здійснення;
 в) спосіб обчислення собівартості одиниці продукції (робіт, послуг);
 г) сума фактичних витрат на придбання активів підприємства.

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ

№ тесту	1	2	3	4	5
№ відповіді	в	б	г	б	в

ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 5.1

З метою засвоєння облікової термінології знайти в табл. 5.1 відповідне значення для кожного з наведених термінів.

Таблиця 5.1

№ з/п	Термін	Визначення
1	Оцінка	Спосіб, який надає можливість привести у відповідність облікові і фактичні дані щодо майна підприємства
2	Калькуляція	Спосіб грошового виміру об'єктів бухгалтерського обліку
3	Інвентаризація	Документ, який містить відомості про господарську операцію і підтверджує її здійснення
4	Первинний документ	Перелік витрат за елементами, що складають собівартість

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧІ 5.1

№ терміну	1	2	3	4
№ відповіді	2	4	1	3

Задача 5.2

Визначте у табл. 5.2, який економічний зміст відповідає методу оцінки активів:

Таблиця 5.2

№ з/п	Методи оцінки	Економічний зміст
1	Необоротних активів:	
	1. Первісна вартість	1. Вартість необоротних активів після їх переоцінки
	2. Переоцінена вартість	2. Первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості
	3. Вартість, що амортизується	3. Сума грошових коштів або вартість інших активів, яку підприємство повинно одержати від реалізації (ліквідації) необоротних активів по закінченню терміну їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією)
	4. Ліквідаційна вартість	4. Історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів
2	Вибулих запасів:	
	1. Ідентифікована собівартість	1. Оцінка за собівартістю перших за часом надходження запасів на підприємство
	2. Середньозважена собівартість	2. Собівартість кожної одиниці обліку запасів за умови організації складського обліку кожної одиниці запасу (або кожної партії поставки)
	3. ФІФО	3. Ґрунтується на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього відсотка торгової націнки товарів
	4. Нормативний	4. Сумарна вартість залишку запасів на початок звітного місяця і вартість одержаних у звітному місяці запасів, поділена на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів
5. Ціна продажу	5. Полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін	

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧІ 5.2

Методи оцінки необоротних активів	1	2	3	4
№ відповіді	4	1	2	3

Методи оцінки вибулих запасів	1	2	3	4	5
№ відповіді	2	4	1	5	3

Задача 5.3

Дайте визначення поняття «об'єкт калькуляції», назвіть види калькуляційних одиниць. Знайдіть невідповідність у класифікації витрат виробництва:

№ з/п	Ознака класифікації	Група витрат
1	Місце виникнення	1. За елементами, за статтями витрат
2	Вид витрат	2. Прямі, непрямі
3	Спосіб включення до собівартості	3. Основні, накладні
4	Відношення до виробничого процесу	4. Умовно-змінні, умовно-постійні
5	Ступінь впливу обсягу виробництва на рівень витрат	5. Одноелементні (прості), комплексні (складні)
6	Структура витрат	6. В основному виробництві, у допоміжних та підсобних виробництвах, в інших виробництвах

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧІ 5.2

№ ознаки класифікації	1	2	3	4	5	6
№ відповіді	6	5	2	3	4	1

Задача 5.4

- 1) Назвіть види інвентаризації:
 - а) залежно від повноти охоплення об'єктів інвентаризації;
 - б) за характером проведення.
- 2) Дайте характеристику об'єктів інвентаризації.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. У чому полягає сутність принципів бухгалтерського обліку «Єдиний грошовий вимірник»?
2. Дайте визначення поняття оцінки як елемента методу бухгалтерського обліку.
3. Сформулюйте роль грошової оцінки в умовах ринкових відносин.
4. Що таке справедлива вартість, яким чином вона може бути визначена на практиці?
5. У чому полягає економічний зміст методів оцінки активів?
6. Що таке собівартість? Яке її значення в оцінці діяльності підприємства?
7. Дайте визначення калькуляції як елемента методу бухгалтерського обліку.
8. Доведіть тісний зв'язок між оцінкою та калькуляцією.
9. За якими ознаками групуються витрати виробництва?
10. Що таке інвентаризація майна підприємства? У чому полягає її значення? Назвіть об'єкти інвентаризації.
11. У яких випадках інвентаризація майна підприємства обов'язкова?
12. Як класифікується інвентаризація за характером проведення та повнотою охоплення її об'єктів?
13. Наведіть орієнтовні строки проведення майна підприємства.
14. У чому полягає сутність підготовчої роботи до проведення інвентаризації?
15. Які обов'язки центральної та робочих інвентаризацій комісій?
16. Яку документацію оформляє інвентаризаційна комісія в процесі своєї роботи?
17. Чим відрізняється зміст та порядок складання інвентаризаційного опису та звірювальної відомості?
18. Що таке інвентаризаційна різниця?
19. Що означає пересортиця та за яких умов вона може бути зареєстрована?
20. Що являє собою протокол (акт) інвентаризаційної комісії?
21. Які правила врегулювання інвентаризаційних різниць в бухгалтерському обліку?
22. Яка кореспонденція здійснюється за результатами інвентаризації майна підприємства?

ТЕМА 6

СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Мета завдання: засвоєння складових процесу бухгалтерського обліку, поняття форм обліку, облікової політики підприємства. Набуття навичок складання облікових реєстрів за журнальною формою бухгалтерського обліку, виправлення помилок в облікових реєстрах.

Ключові поняття: обліковий реєстр, облікова реєстрація, картотека, сторно, сторнований запис, додатковий запис, коректурний запис, форма бухгалтерського обліку, меморіальний ордер, журнал обліку, Головна книга.

Облікові реєстри — спеціальні таблиці, призначені для облікового запису (реєстрації) господарських операцій, відображених у документах.

За зовнішнім виглядом облікові реєстри поділяються на бухгалтерські книги, картки, вільні листи, машинограми та реєстри на безпаперовій основі.

За характером записів розрізняють хронологічні, систематизовані і комбіновані реєстри.

За обсягом змісту облікові реєстри поділяють на синтетичні, аналітичні і комбіновані.

У процесі облікової реєстрації можуть бути допущені помилки. Для їх виправлення помилок в облікових реєстрах застосовують такі способи: коректурний, додаткового запису, «червоне сторно».

Форма бухгалтерського обліку — сукупність облікових реєстрів, які використовуються в певній послідовності і взаємозв'язку для ведення обліку.

У наш час використовуються наступні форми з використанням ручної праці і засобів автоматизації:

- меморіально-ордерна,
- журнальна, комп'ютерна (автоматизована),
- проста,
- спрощена.

ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 6.1

- 1.1. Опрацювати звіти касира і скласти журнал обліку по рахунку 30 «Каса»
- 1.2. Опрацювати авансові звіти і скласти журнал обліку по рахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами».

МАТЕРІАЛ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

Ліміт каси — 100 грн.

Каса за 20 жовтня ____р.

Аркуш 56

№ доку-мента	Від кого одержано Кому видано	Кореспондуючий рахунок	Прибуток	Видаток
Залишок на початок дня			25-00	
145	АТ «Приватбанк» на видачу авансу — 50 000-00 та господарські потреби — 500-00		50 500-00	
126	Самойлову О.О. під звіт			500-00
127	Видача авансу по платіжній відомості № 10			50 000-00
Разом за день			50 500-00	50 500-00
Залишок на кінець дня			25-00	
У т.ч на зарплату			—	

Касир

С. Романюк

Записи в касовій книзі перевірено і документи в кількості одного прибуткового і двох видаткових одержав

Бухгалтер

К. Петренко

КАСА ЗА 23 ЖОВТНЯ ____ Р.

Аркуш 57

№ до-кумента	Від кого одержано Кому видано	Кореспондуючий рахунок	Прибуток	Видаток
Залишок на початок дня			25-00	
146	АТ «Приватбанк» на видачу авансу під звіт на службове відрядження		1200-00	

Продовження

128	Макарову І.С. під звіт			1200-00
129	Відшкодування витрат на господарські потреби Самойлову О.О.			20-00
Разом за день			1200-00	1220-00
Залишок на кінець дня			5-00	
У т.ч на зарплату			—	

Касир

С. Романюк

Записи в касовій книзі перевірено і документи в кількості одного прибуткового і двох видаткових одержав

Бухгалтер

К. Петренко

КАСА ЗА 26 ЖОВТНЯ ___ Р.

Аркуш 58

№ документа	Від кого одержано Кому видано	Кореспондуючий рахунок	Прибуток	Видаток
Залишок на початок дня			5-00	
147	Від Мазура В.В. відшкодування нестачі		75-00	
128	На поточний рахунок			75-00
148	Залишок підзвітних сум від Макарова І.С.		15-00	
Разом за день			90-00	75-00
Залишок на кінець дня			20-00	
У т.ч на зарплату			—	

Касир

С. Романюк

Записи в касовій книзі перевірено і документи в кількості одного прибуткового і двох видаткових одержав

Бухгалтер

К. Петренко

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Дайте визначення поняття «облікові реєстри».
2. Які ознаки покладені в основу класифікації облікових реєстрів?
3. У чому полягає сутність коректурного способу виправлення помилок у документах та облікових реєстрах?
4. У яких випадках використовується спосіб додаткового запису при виправленні помилкових записів?
5. У яких випадках використовується спосіб «червоне сторно» при виправленні помилкових записів?
6. Сформулюйте визначення поняття «форма бухгалтерського обліку».
7. Які форми бухгалтерського обліку використовуються в наш час?
8. Якими ознаками відрізняється одна форма бухгалтерського обліку від іншої?
9. Назвіть принципи побудови меморіально-ордерної форми бухгалтерського обліку.
10. У яких реєстрах організовується аналітичний і синтетичний облік при меморіально-ордерній формі?
11. Які переваги і недоліки меморіально-ордерної форми обліку?
12. У чому полягає сутність журнальної форми обліку?
13. Дайте загальну характеристику журналів обліку.
14. У чому полягає сутність кредитової ознаки записів у журналах?
15. У чому полягає призначення допоміжних відомостей при журнальній формі обліку?
16. Яке значення має звіряння записів у журналах і відомостях?
17. У чому полягає призначення Головної книги при журнальній формі?

ТЕМА 7

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОСНОВНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ

Мета завдання: засвоєння порядку обліку господарських операцій процесу постачання, виробництва та реалізації. Набуття навичок визначення фактичної собівартості придбаних товарно-матеріальних цінностей, визначення суми транспортно-заготівельних витрат; визначення фактичної собівартості виготовленої продукції (роботи, послуги); визначення фінансових результатів від реалізації з використанням бухгалтерських рахунків.

Ключові поняття: процес придбання, податок на додану вартість, податковий кредит, транспортно-заготівельні витрати, процес виробництва, готова продукція, об'єкт калькуляції, процес реалізації, прибуток, збиток.

Процес придбання — це сукупність господарських операцій із забезпечення підприємства предметами і засобами праці, необхідними для здійснення його господарської діяльності.

Податок на додану вартість (ПДВ) — форма вилучення до бюджету частини доданої вартості.

Податкове зобов'язання — сума ПДВ у складі виручки від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, яка підлягає нарахуванню до бюджету.

Податковий кредит — сума ПДВ, сплачена постачальникам, на яку покупець зменшує податкове зобов'язання.

Первісною вартістю запасів, придбаних за плату, є собівартість запасів, яка складається із суми, сплаченої постачальнику (продавцю) і транспортно-заготівельних витрат.

Транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ) — це витрати з доставки матеріальних цінностей на підприємство. Транспортно-заготівельні витрати на собівартість запасів відносяться або прямо (безпосередньо), або побічно (шляхом їх розподілу). У випадку якщо транспортно-заготівельні витрати є загальними витратами для кількох видів запасів, то їх необхідно враховувати на окремому субрахунку рахунків обліку запасів і загальну суму щомісячно розподіляти між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця та сумою запасів, що вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані тощо) за звітний місяць.

Для розподілу ТЗВ спочатку знаходять середній відсоток ТЗВ, використовуючи дані зазначеного субрахунку:

$$\text{Ср}\% \text{ТЗВ} = \frac{(\text{ТЗВ}_n + \text{ТЗВ}_3) \times 100\%}{V_n + V_3},$$

де Ср%ТЗВ — середній відсоток ТЗВ;

ТЗВ_n — транспортно-заготівельні витрати на початок звітнього місяця;

ТЗВ₃ — транспортно-заготівельні витрати за звітний місяць;

V_n — вартість запасів на початок звітнього місяця;

V₃ — вартість одержаних у звітному місяці запасів.

Потім середній відсоток використовується для визначення тієї частини транспортно-заготівельних витрат, яка припадає на вартість вибулих запасів.

Для відокремленого обліку ТЗВ можна відкрити субрахунок 209 «Транспортно — заготівельні витрати».

Для визначення первісної вартості придбаних об'єктів основних засобів і нематеріальних активів призначений рахунок 15 «Капітальні інвестиції».

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

Підготувати для вирішення взаємопов'язаних задач П.7.1, П.7.2, П.7.3 реєстраційний журнал господарських операцій та схеми синтетичних рахунків.

Записати в схеми рахунків заводу «Арсенал» залишки на 30 листопада ____ р. по рахунках:

ВИПИСКА ЗА СТАТТЯМИ БАЛАНСУ ЗАВОДУ «АРСЕНАЛЬ» НА 30 ЛИСТОПАДА ____ Р.

Основні засоби	135 560
Знос основних засобів	4800
Сировина і матеріали	67 260
Паливо	12 660
Виробництво	7000
Готова продукція	24 000
Каса	200
Поточні рахунки в банку	128 000
Заборгованість підзвітних осіб	120

Продовження

Статутний капітал	300 000
Прибуток	25 000
Заборгованість за короткостроковими позиками	1600
Заборгованість постачальникам	17 600
Заборгованість бюджету за податками	6000
Заборгованість за виплатами працівникам	19 800
Баланс	370 000

Задача П. 7. 1.

Синтетичний облік придбання матеріалів. Записати в реєстраційний журнал такі операції за грудень ____ р. (табл. 7.1):

Таблиця 7.1

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн.	
		часткова	загальна
1	Прибуткові ордери №21, 22. Надійшли на склад від ТОВ «Постачальник»: матеріали — 146 500; ПДВ — 29 300 паливо — 15 000; ПДВ — 3000	146 500 15 000 32 300	193 800
2	Платіжне доручення № 15. АТП — 1. За перевезення на склад: матеріалів — 7000; ПДВ — 1400 палива — 1000; ПДВ — 200	7000 1400 1000 200	9600
3	Прибуткові касові ордери №25,26. Одержано по чеку: — на заробітну плату — господарські потреби — залишок підзвітних сум	16 900 1200 60	18 160
4	Видатковий касовий ордер № 21. Видано готівку під звіт на господарські витрати		600
5	Виписка банку з поточного рахунку. Зараховано короткострокову позику банку Оплатено платіжні вимоги: № 35 — ТОВ «Постачальник» № 15 — АТП-1 № 116 — ТПФ «Вікторія»	31 800 9600 30 000	30 000 71 400
6	Відомість №12. Нараховано заробітну плату за розвантаження одержаних: — матеріалів — палива	1300 910	2210

Закінчення табл. 7.1

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн.	
		часткова	загальна
7	Прибутковий ордер № 23. Надійшли на склад від МП «Світанок» за платіжною вимогою № 45 матеріали, в тому числі ПДВ		8000
8	Авансовий звіт. Списуються витрати по доставці на склад: — матеріалів — палива	400 162	562
9	Видаткові касові ордери № 22, 23. Видано: — перевитрату по авансовому звіту №12 — по відомості № 12 заробітну плату за грудень	38 16 900	16 938
10	Акт № 10. Надійшло без оплати від ТОВ «Майстер» виробниче обладнання (безоплатне обладнання є додатковим капіталом, необоротним активом)		15 000
11	Розрахунок бухгалтерії. Списуються розподілені транспортно-заготівельні витрати на виробництво продукції	?	?

Відображення в обліку операцій процесу виробництва

Процес виробництва — сукупність господарських операцій з виготовлення продукції, виконання робіт та надання послуг, результатом якого є готова продукція, виконані роботи, надані послуги.

Для обліку виробничих витрат та обчислення собівартості призначений рахунок 23 «Виробництво».

Цей рахунок — активний, калькуляційний. За дебетом рахунка накопичуються витрати, а за кредитом — списуються витрати у сумі завершеного виробничого процесу.

Задача П.7.2.
(продовження задачі П.7.1).

Синтетичний облік виробництва продукції.

Записати в реєстраційний журнал і схеми рахунків операції № 11-19 за грудень ____ р. (табл. 7.2)

Таблиця 7.2

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн.	
		часткова	загальна
11	Вимоги № 21-30. Відпущено зі складу на виробництво: — матеріали — паливо	63 900 1600	65 500
12	Платіжне доручення № 52. Нараховано енергозбуту за використану на виробництві електроенергію, в тому числі ПДВ		850
13	Відомість № 12-16. Нараховано заробітну плату виробничим робітникам Утримано податки із заробітної плати для внеску до бюджету		18 700 2100
14	Платіжне доручення № 31. Нараховано Міськгазу за використаний на виробництві природний газ, в тому числі ПДВ		1600
15	Вимоги №31-32. Відпущено зі складу на виробництво матеріали		14 000
16	Накладна № 20. Здано на склад зекономлені на виробництві матеріали		3000
17	Розрахунок бухгалтерії. Списуються після розподілу транспортно-заготівельні витрати на виробництво		?
18	Виписка банку з поточного рахунка. Перераховано в бюджет утримані із заробітної плати податки Видано по чеку на заробітну плату	2100 18 700	20 800
19	Видатковий касовий ордер № 24. Видано аванс в рахунок заробітної плати за грудень		15 000
20	Відомість випуску готової продукції. Списується фактична собівартість зданих на склад готових виробів (визначити суму з урахуванням залишку незавершеного виробництва на кінець місяця — 6000 грн.)	?	?

Процес реалізації — сукупність операцій, пов'язаних з реалізацією готової продукції, товарів, виконаних робіт і послуг, з визначенням фінансових результатів від основної діяльності підприємства.

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається з використанням відпускних (реалізаційних) цін з урахуванням суми ПДВ. На суму доходу у підприємства виникає дебіторсь-

ка заборгованість. Тому, визнаючи дохід, суму виручки, необхідно відобразити по дебету рахунка 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» і кредиту рахунка 70 «Дохід від реалізації». При цьому податкове зобов'язання у складі виручки підлягає нарахуванню до бюджету і зменшує дохід підприємства, що має бути відображено за дебетом рахунка 70 «Дохід від реалізації» і за кредитом рахунка 64 «Розрахунки за податками і платежами». Після таких записів кредитове сальдо являє собою чистий дохід від реалізації.

При відображенні доходу в бухгалтерському обліку одночасно необхідно відобразити витрати по дебету рахунків класу 9 «Витрати діяльності» (собівартість реалізованої продукції, робіт, послуг), адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати. Ці витрати по закінченні звітного періоду відносяться на фінансові результати.

Задача П.7.3. (продовження задачі П.7.2)

Синтетичний облік реалізації продукції і фінансових результатів.
Записати в реєстраційний журнал і схеми рахунків операції № 20-27 заводу «Арсенал» за грудень ___ р. (табл.7.3)
Скласти по синтетичних рахунках оборотну відомість.

Таблиця 7.3

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн.	
		часткова	загальна
21	Акт № 2. Надійшов без оплати від МП «Світанок» фрезерувальний станок		104 500
22	Рахунок-фактура № 65. Відвантажено покупцям готову продукцію за продажними цінами, податкове зобов'язання з ПДВ	250 000 50 000	300 000
23	Виписка банку з поточного рахунка. Зараховано виручку від реалізації продукції Видано по чеку: — на заробітну плату (аванс за січень) — на транспортні витрати	16 800 800	300 000 17 600
24	Довідка бухгалтерії. Списується фактична собівартість реалізованої продукції		160 000
25	Видаткові касові ордери № 25-26. Видано: — експедитору під звіт на транспортні витрати — заробітна плата вантажникам	1600 2400	4000
26	Платіжне доручення №27 АТП-1. Нараховано за доставку реалізованої продукції зі складу на товарну станцію, податковий кредит у вартості послуг	10 000 2000	12 000

Закінчення табл. 7.3

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн.	
		часткова	загальна
27	Виписка банку з поточного рахунка. Списано в погашення заборгованості по короткостроковому кредиту банку Сплачено по платіжних вимогах: № 58 — Енергозбуту № 61 — Міськгазу № 23 — АТП-1	1600 850 1600 12 000	16 050
28	Авансовий звіт. Витрати, пов'язані з відвантаженням покупцям готової продукції		1200
29	Довідка бухгалтерії. Списується результат основної діяльності (прибуток) від реалізації продукції за грудень (визначити суму за даними поточного обліку та виконати відповідні записи на рахунках)	?	?

Примітка: Задачі П.7.1, П.7.2, П.7.3 вирішуються поетапно:

- після вивчення порядку обліку господарських операцій процесу постачання — задача П.7.1;
- після вивчення порядку обліку господарських операцій процесу виробництва — задача П.7.2;
- після вивчення порядку обліку господарських операцій процесу реалізації — задача П.7.3.

Після закінчення записів по задачі П.7.3 підраховуються обороти на рахунках; визначається сальдо на кінець місяця.

Для перевірки правильності виконання задач П.7.1, П.7.2, П.7.3 складається оборотна відомість по синтетичних рахунках та баланс.

Порядок вирішення задач П.7.1, П.7.2, П.7.3.

Відкриваємо синтетичні рахунки відповідно до умов задач П.7.1, П.7.2, П.7.3 та складаємо реєстраційний журнал господарських операцій (табл. 7.4).

Таблиця 7.4

**РЕЄСТРАЦІЙНИЙ ЖУРНАЛ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ
ЗАВОДУ «АРСЕНАЛ» ЗА ГРУДЕНЬ ____ Р.**

№ з/п	Зміст операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума	
		дебет	кредит	часткова	загальна
Задача П.7.1					
1	Прибуткові ордери № 21-22. Надійшли на склад від ТОВ «Постачальник»: — матеріали — паливо — податковий кредит у вартості матеріалів та палива	201 203 641	631	146 500 15 000 32 300	193 800
2	Платіжне доручення № 15. АТП-1. За перевезення на склад: — матеріалів — палива — податковий кредит у вартості послуг	289 289 641	685	7000 1000 1600	9600
3	Прибуткові касові ордери №25—26. Одержано по чеку: — на заробітну плату — господарські потреби — залишок підзвітних сум	301	311 311 372	16 900 1200 60	18 160
4	Видатковий касовий ордер № 21. Видано готівку під звіт на господарські потреби	372	301		600
5	Виписка бланку з поточного рахунка. Зараховано короткостроковий кредит банку Оплачені платіжні вимоги: — № 35 ТОВ «Постачальник» — № 15 АТП-1 — № 116 ТОВ «Вікторія»	311 631 685 631	601 311 311 311	61 800 9600 30 000	30 000 101 400
6	Відомість № 12. Нараховано за розвантаження — матеріалів — палива	289 289	661 661	1300 910	2210
7	Прибутковий ордер №23. Надійшли на склад від МП «Світанок» за платіжною вимогою № 45 матеріали Податковий кредит у вартості матеріалів	201 641	631 631	6400 1280	7680

Продовження табл. 7.4

№ з/п	Зміст операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума	
		Дебет	Кредит	Часткова	Загальна
8	Авансовий звіт. Списуються витрати по доставці на склад: — матеріалів — палива	289 289	372 372	400 162	562
9	Видаткові касові ордери №22 — 23. Видано: — перевитрати по авансовому звіту — по відомості № 12 заробітну плату	372 661	301 301	38 16 900	16 938
10	Акт №10. Надійшло без оплати від ТОВ «Майстер» виробниче обладнання	10	424		15 000

Задача П.7.2

11	Вимоги №21-30. Відпущено зі складу на виробництво: — матеріали — паливо	23 23	201 203	63 900 1600	65 500
12	Платіжне доручення № 52. Нараховано Енергозбуту за використану на виробництві електроенергію Податковий кредит у вартості послуг	23 641	685 685	680 136	816
13	Відомість № 12-16. Нараховано заробітну плату виробничим робітникам Утримано податки із заробітної плати для внеску до бюджету	23 661	661 641		18 700 2100
14	Платіжне доручення № 31. Нараховано Міськгазу за використаний на виробництві природний газ Податковий кредит у вартості послуг	23 641	685 685	1600 320	1920
15	Вимоги № 31-32. Відпущено зі складу на виробництво матеріали	23	201		84 000
16	Накладна № 20. Здано на склад зекономлені на виробництві матеріали	201	23		3000

Продовження табл. 7.4

№ з/п	Зміст операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума	
		Дебет	Кредит	Часткова	Загальна
17	Розрахунок бухгалтерії. Списуються після розподілу транспортно-заготівельні витрати (порядок розподілу ТЗВ наведено нижче)	23	289		10 465
18	Виписка банку з поточного рахунка. Перераховано в бюджет утримані із заробітної плати податки Видано по чеку на заробітну плату	641 301	311 311	2100 18 700	20 800
19	Видатковий касовий ордер № 24. Видано аванс в рахунок заробітної плати за січень	661	301		15 000
20	Відомість випуску готової продукції. Списується фактична собівартість зданих на склад готових виробів (порядок розрахунку фактичної собівартості наведено на ст. 95)	26	23		178 945

Задача П.7.3

21	Акт № 2. Надійшов без оплати від МП «Світанок» фрезерувальний станок	10	424		104 500
22	Рахунок-фактура № 65. Відвантажено покупцям готову продукцію за продажними цінами Податкове зобов'язання з ПДВ	361 701	701 641		300 000 50 000
23	Виписка банку з поточного рахунка. Зараховано виручку від реалізації продукції Видано по чеку: — аванс за січень — на транспортні витрати	311 301 301	361 311 311	16 800 800	300 000 17 600
24	Довідка бухгалтерії. Списується фактична собівартість реалізованої продукції	901	26		160 000
25	Видаткові касові ордери № 25—26. Видано: — експедитору на транспортні витрати — заробітну плату вантажникам	372 661	301 301	1600 2400	4000

Продовження табл. 7.4

№ з/п	Зміст операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума	
		Дебет	Кредит	Часткова	Загальна
26	Платіжне доручення № 27 АТП-1. Нараховано за доставку реалізованої продукції зі складу на товарну станцію Податковий кредит у вартості послуг	93 641	685 685	10 000 2000	12 000
27	Виписка банку з поточного рахунку. Списано в погашення заборгованості по короткостроковому кредиту банку Сплачено по платіжних вимогах: № 58 — Енергозбуту № 61 — Міськгазу № 23 — АТП-1	601 685 685 685	 311	1600 816 1920 12 000	16 336
28	Авансовий звіт. Списуються витрати по відвантаженню покупцям готової продукції	93	372		1200
29	Довідка бухгалтерії. Визначається та списується результат основної діяльності (прибуток) від реалізації продукції за грудень (порядок визначення результату основної діяльності наведено на ст. 95) Разом	701 791 791 981 791 791	791 901 93 641 981 441		250 000 160 000 11 200 19 700 19 700 59 100 2 282 532

СИНТЕТИЧНІ РАХУНКИ ЗАВОДУ «АРСЕНАЛ» ЗА ГРУДЕНЬ 200__ р.

10			201				
Д	Основні засоби		К	Д	Сировина і матеріали		К
С-до	135 560			С-до	60 534		
10)	1500			1)	146 500	11)	63 900
21)	104 500			7)	6400	15)	84 000
				16)	3000		
Об.	119 500	Об.	-	Об.	155 900	Об.	147 900
С-до	255 060			С-до	68 534		

203				26							
Д		Паливо		К		Д		Готова продукція		К	
С-до		11 394				С-до		24 000			
1)		15 000		11) 1600		20)		178 945		24) 160 000	
Об.		15 000		Об.		1600		Об.		178 945	
С-до		24 794				С-до		42 945			

23							
Д		Виробництво		К			
С-до		7000					
11)		65 500		16) 3000			
12)		680		20) 178 945			
13)		18 700					
14)		1600					
15)		84 000					
17)		10 465					
Об.		180 945		Об.		181 945	
С-до		6000					

30							
Д		Каса		К			
С-до		200					
3)		18 160		4) 600			
18)		18 700		9) 16 938			
23)		17 600		19) 15 000			
				25) 4000			
Об.		54 460		Об.		36 538	
С-до		18 122					

31							
Д		Рахунки в банках		К			
С-до		128 000		3) 18 100			
5)		30 000		5) 101 400			
23)		300 000		18) 20 800			
				23) 17 600			
				27) 16 336			
Об.		330 000		Об.		174 236	
С-до		283 764					

372							
Д		Розрахунки з підзвітними особами		К			
С-до		120					
4)		600		3) 60			
9)		38		8) 562			
25)		1600		28) 1200			
Об.		2238		Об.		-	
С-до		536					

40

Д		Статутний капітал		К	
		С-до	300 000		
Об.	—	Об.	—		
		С-до	300 000		

601

Д		Короткострокові кредити банку		К	
		С-до	1600		
27)	1600	5)	30 000		
Об.	1600	Об.	30 000		
		С-до	30 000		

641

Д		Розрахунки за податками		К	
1)	32 300	С-до	6000		
2)	1600	13)	2100		
7)	1280	22)	50 000		
12)	136	29)	19 700		
14)	320				
18)	2100				
26)	2000				
Об.	39 736	Об.	71 800		
		С-до	38 064		

424

Д		Безоплатно одержані необоротні активи		К	
		С-до	—		
		10)	15 000		
		21)	104 500		
Об.	—	Об.	119 500		
		С-до	119 500		

63

Д		Розрахунки з постачальниками і підрядниками		К	
		С-до	17 600		
5)	91 800	1)	193 800		
		7)	7680		
Об.	91 800	Об.	201 480		
		С-до	127 280		

661

Д		Розрахунки з оплати праці		К	
		С-до	19 800		
9)	16 900	6)	2210		
13)	2100	13)	18 700		
19)	15 000				
25)	2400				
Об.	36 400	Об.	20 910		
		С-до	4310		

701

Д		Дохід від реалізації готової продукції		К	
22)	50 000	22)	300 000		
29)	250 000				
Об.	300 000	Об.	300 000		

791

Д		Результат операційної діяльності		К	
29)	160 000	29)	250 000		
29)	11 200				
29)	19 700				
29)	59 100				
Об.	250 000	Об.	250 000		

131

Д		Знос основних засобів		К	
		С-до	4800		
Об.	—	Об.	—		
		С-до	4800		

441

Д		Прибуток нерозподілений		К	
		С-до	25 000		
		29)	59 100		
Об.	—	Об.	59 100		
		С-до	84 100		

901

Д		Собівартість реалізованої готової продукції		К	
24)	160 000	29)	160 000		
Об.	160 000	Об.	160 000		

289

Д		Транспортно-заготівельні витрати		К	
С-до	7992	17)	10 465		
2)	8000				
6)	2210				
8)	562				
Об.	10 772	Об.	10 465		
С-до	8299				

36

93

Д		Розрахунки з покупцями та замовниками		К	
22)	300 000	23)	300 000		
Об.	300 000	Об.	300 000		
С-до	—				

Д		Витрати на збут		К	
26)	10 000	29)	11 200		
28)	1200				
Об.	11 200	Об.	11 200		

Після визначення сальдо на кінець місяця, складаємо оборотну відомість по синтетичних рахунках (табл. 7.5).

Таблиця 7.5

**ОБОРОТНА ВІДОМІСТЬ ПО СИНТЕТИЧНИХ РАХУНКАХ
ЗАВОДУ «АРСЕНАЛ» ЗА ГРУДЕНЬ ___ Р.**

№ з/п	Найменування рахунків	Сальдо на 30.11		Обороти за грудень		Сальдо на 31.12	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
10	Основні засоби	135 560		119 500		255 060	
131	Знос основних засобів		4800				4800
201	Сировина і матеріали	60 534		155 900	147 900	68 534	
203	Паливо	11 394		15 000	1600	24 794	
23	Виробництво	7000		180 945	181 945	6000	
26	Готова продукція	24 000		178 945	160 000	42 945	
289	ТЗВ	7992		10 772	10 465	8299	
301	Каса	200		54 460	36 538	18 122	
311	Поточний рахунок в банку	128 000		330 000	174 236	283 764	
361	Розрахунки з вітчизняними покупцями			300 000	300 000		
372	Розрахунки з підзвітними особами	120		2238	1822	536	
40	Статутний капітал		300 000				300 000
424	Безоплатно одержані необоротні активи				119 500		119 500
441	Прибуток нерозподілений		25 000		59 100		84 100

Закінчення табл. 7.5

№ з/п	Найменування рахунків	Сальдо на 30.11		Обороти за грудень		Сальдо на 31.12	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
601	Короткострокові кредити банків у національній валюті		1600	1600	30 000		30 000
631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками		17 600	91 800	201 480		127 280
641	Розрахунки за податками		6000	39 736	71 800		38 064
661	Розрахунки за заробітною платою		19 800	36 400	20 910		4310
685	Розрахунки з іншими кредиторами			24 336	24 336		
701	Дохід від реалізації готової продукції			300 000	300 000		
791	Результат операційної діяльності			250 000	250 000		
901	Собівартість реалізованої готової продукції			160 000	160 000		
93	Витрати на збут			11 200	11 200		
981	Податок на прибуток від звичайної діяльності			19 700	19 700		
	Разом	374 800	374 800	2 282 532	2 282 532	708 054	708 054

У підсумку оборотної відомості одержано три пари однакових цифр:

1. Сальдо на 30.11 — по дебету 374 800, по кредиту 374 800.
2. Оборот за грудень — по дебету 2 282 532, по кредиту 2 282 532.
3. Сальдо на 31.12 — по дебету 708 054, по кредиту 708 054.

Три пари рівновеликих підсумків свідчать про правильність вирішення задачі.

За даними сальдо на 31.12.200__ р. складаємо навчальний баланс (табл. 7.6).

Таблиця 7.6

БАЛАНС ЗАВОДУ «АРСЕНАЛ» НА 31 ГРУДНЯ 200__Р.

Актив		Пасив	
Господарські засоби	Сума, грн.	Джерело утворення господарських засобів	Сума, грн.
Основні засоби (10)	255 060	Статутний капітал (40)	300 000
Знос основних засобів (131)	4800	Прибуток (441)	84 100
Виробничі запаси (201,203,289)	101 627	Безоплатно одержані активи (424)	119 500
Виробництво (23)	6000	Короткострокові кредити банку (601)	30 000
Готова продукція (26)	42 945	Заборгованість постачальникам (631)	127 280
Грошові кошти (301, 311)	301 886	Заборгованість з оплати праці (661)	4310
Дебіторська заборгованість (372)	536	Заборгованість бюджету за податками (641)	38 064
Разом	703 254	Разом	703 254

Примітка: Справжній бухгалтерський баланс затвердженої форми буде розглянуто при вивченні бухгалтерської (фінансової) звітності.

**Порядок розрахунку
фактичної собівартості випущеної з виробництва
готової продукції (до операції №19)**

При вивченні побудови обліку господарських операцій процесу виробництва було розглянуто спрощену форму розрахунку фактичної собівартості випущеної з виробництва готової продукції, а саме:

$$\begin{array}{r} \text{Фактична} \\ \text{собівартість} \\ \text{готової продукції} \end{array} = \begin{array}{r} \text{Незавершене} \\ \text{виробництво} \\ \text{на початок} \\ \text{місяця} \end{array} + \begin{array}{r} \text{Витрати} \\ \text{за місяць} \end{array} - \begin{array}{r} \text{Повернені} \\ \text{матеріали} \\ \text{та списан-} \\ \text{ня} \end{array} - \begin{array}{r} \text{Незавершене} \\ \text{виробництво} \\ \text{на кінець} \\ \text{місяця} \end{array}$$

З умови задачі відомо, що залишок незавершеного виробництва на початок місяця (на 01 грудня) складає 7000 грн., залишок незавершеного виробництва на кінець місяця (на 31 грудня) — 6000 грн.

Витрати виробництва за місяць підраховуються по дебету рахунка 23 «Виробництво» (тобто їх сума дорівнює дебетовому обороту).

У нашій задачі це 180 945 грн. Вартість повернених (зкономлених) матеріалів (операція № 16) складає 3000 грн.

Підставивши ці дані у формулу, одержуємо фактичну собівартість готової продукції:

$$7000 + 180\,945 - 3000 - 6000 = 178\,945 \text{ грн.}$$

Примітка: Залишок незавершеного виробництва величина завжди відома, оскільки встановлюється шляхом проведення інвентаризації.

Порядок визначення фінансового результату від реалізації готової продукції (до операції № 29)

Фінансовий результат визначаємо на рахунку 791 «Результат операційної діяльності» шляхом закриття цього рахунка наступним чином:

791			
Д	Результат операційної діяльності		К
29)	160 000	29)	250 000
	11 200		
	19 700		
	59 100		
Оборот	250 000	Оборот	250 000
			—

По дебету рахунка 791 відображено витрати підприємства:

— по операції № 24 (160 000 грн.) — фактична собівартість реалізованої продукції;

— по операціях № 26, 28 (11 200 грн.) — витрати на доставку продукції.

По кредиту рахунка 791 відображено по операції № 29 (250 000 грн.) — виручку від реалізації продукції без податку на додану вартість, яка визначається при закритті рахунка 701 «Дохід від реалізації готової продукції».

Співставивши кредит рахунка 791 (250 000 грн.) із записами по дебету рахунка 791 (160 000 + 11 200) бачимо:

кредит рахунка (тобто виручка від реалізації продукції) більший від дебету (тобто всіх витрат підприємства) на 78 800 грн.

Це означає, що завод «Арсенал» одержав **прибуток від реалізації** готової продукції в сумі **78 800 грн.**

Але це — прибуток до оподаткування. При цьому, маємо пам'ятати, що за даною операцією бухгалтерське проведення не складається.

Тому, **нараховуємо податок на прибуток** (відповідно до чинного законодавства ставка податку на прибуток становить 25 %):

$$78\,800 \times 25\% : 100 = 19\,700.$$

Оскільки податок на прибуток — також витрати підприємства, на суму податку зменшується прибуток (78 800 – 19 700).

Чистий прибуток підприємства складає 59 100.

Після записів даних операцій на рахунку 791 одержуємо рівні обороти, рахунок закривається:

оборот по дебету рахунка 791 = 250 000;

оборот по кредиту рахунка 791 також = 250 000.

Задача 7.4. Виконайте завдання по основних господарських процесах у розрізі 10 варіантів за даними, наведеними в табл. 7.7 та 7.8 (рекомендується для виконання як домашнє завдання):

1. За наведеними в табл. 7.8 операціями скласти журнал господарських операцій за червень ____ року.

2. Здійснити необхідні розрахунки по операціях за червень та скласти бухгалтерські записи.

3. За наведеними в табл. 7.7 залишками по синтетичних рахунках на 1 червня відкрити бухгалтерські рахунки, записати дані бухгалтерських проведення за червень та визначити залишки на кінець періоду.

4. Скласти шахову відомість за синтетичними рахунками.

5. За даними синтетичних рахунків скласти оборотну відомість за місяць.

6. Скласти баланс підприємства на початок та кінець періоду відповідно до П(С)БО 2 «Баланс».

Для виконання задачі 7.4 необхідно враховувати чинні на момент виконання завдання законодавчі та нормативні документи.

Для спрощення виконання завдання всі враховані загальновиробничі витрати визнаються такими, що відповідають нормальній потужності, тобто, підлягають включенню у виробничу собівартість продукції у повному обсязі.

Примітка: відрахування від заробітної плати до фонду страхування від нещасних випадків на виробництві на даному підприємстві складає 2,55 %.

Таблиця 7.7

ЗАЛИШКИ ПО РАХУНКАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА 1 ЧЕРВНЯ, тис. грн

	Варіанти									
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Активи, зобов'язання та власний капітал підприємства										
Основні засоби по первинній вартості	57 374	41 622	45 316	58 065	42 912	256 804,5	57 848	355 451,3	44 180	54 196
Знос основних засобів	29 632	25 689	27 884	31 215	26 455	176 017,5	30 599	167 304,9	26 998	29 648
Нематеріальні активи	1,5	116	209	1,3	128	551,7	1,2	573,9	166	1,8
Знос нематеріальних активів	0,5	53	161	0,3	111	105,2	0,2	172,6	129	0,8
Капітальні інвестиції	36	364	115	34	183	8472,6	35	1021,1	127	39
Заборгованість перед Пенсійним фондом	1400	200	500	2100	250	400,3	1500	420	400	2800
Заборгованість перед фондами соціального страхування	152	73	113	226	77	64	271	101,5	57	346
Виробничі запаси	6205	7701	10 665	5286	9800	58 832,1	6437	35 735,4	9871	4811
Незавершене виробництво	2089	120	35	3629	157	10 654,9	2644	1846	172	4895
Довгострокові фінансові інвестиції	8	4	4	10	4	2642,1	9	22 635,1	4	5
Готова продукція	354	2107	3275	534	1790	3241,2	412	960,4	774	523
Товари	34	72	33	8	42	332,2	30	73,5	54	7
Векселі одержані	59	84	—	59	—	8975,9	59	941,7	—	59
Отримані від покупців аванси	853	1097	1655	760	1611	4679,2	1105	1022,4	760	1701
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1399	2290	11 997	1232	3360	14 724,6	1592	21 142,6	8855	1195

	Варіанти									
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Активи, зобов'язання та власний капітал підприємства										
Відстрочені податкові активи	—	999	—	—	1724	—	—	—	—	—
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	102	2268	9928	—	2765	1790,9	—	6540,7	6113	—
Векселі видані	1102	247	—	1102	319	376,3	1102	—	95	1102
Інша поточна дебіторська заборгованість	1430	380	240	1230	415	30 843,7	1367	51 070,9	420	1321
Попередня оплата поставачальникам за товари, роботи, послуги	—	1164	4644	—	2153	—	—	—	3385	—
Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1110	702	172	1110	1474	861,9	1110	356,6	1041	1110
Резерв сумнівних боргів	—	152	90	—	265	5546,5	—	7992,9	—	—
Заборгованість підприємства по нарахованих дивидендах	79	134	255	424	55	525,6	301	5128,7	73	186
Поточний рахунок	45,5	428,5	2527	39,1	83,3	597	8,7	7280,5	17,2	45
Випрати майбутніх періодів	—	27	31	—	36	241,4	—	332,3	28	—
Забезпечення виплат відпусток	—	—	110	—	105	—	—	—	—	—
Каса	0,5	1,5	1	0,9	0,7	1,1	0,3	1,2	0,8	1
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-5422	2198	-166	-8064	955	51 941,8	-6521	104 426,8	1219	—
Заборгованість з позабюджетних платежів	173	404	—	235	—	40,8	203	72,5	—	259

Резервний капітал	318	153	263	199	153	4263,2	318	7025,5	203	691
Залишок невикористаних сум у підзвітних осіб	21	12	18	19	17	20	10	15	28	20
Заборгованість по довгострокових кредитах банків	30	—	5999	30	—	—	30	—	—	—
Заборгованість підприємства по нарахованих податках	728	174	545	993	480	3110,7	825	5011,4	185	1491
Заборгованість постачальникам за товари, роботи, послуги	6061	1069	7533	6742	1879	3092,1	6637	2383,7	3209	6668
Відстрочені податкові зобов'язання	—	—	—	—	—	2067,3	—	3068,6	—	—
Статутний капітал	7554	610	1831	7554	1831	38 693,8	7554	69 795,4	1831	7554
Короткострокові кредити банків	—	2031	16 727	—	6188	24 295,8	—	47 478,3	13 686	—
Додатковий капітал	27 000	25 603	24 175	26 900	25 603	82 907,9	27 000	82 907,9	25 200	15 000
Нарахована заробітна плата	608	575	1535	841	707	1459,8	639	1665,1	1191	782

Таблиця 7.8

ГОСПОДАРСЬКІ ОПЕРАЦІЇ ЗА ЧЕРВЕНЬ, грн

№ з/п	Зміст господарської операції	Варіанти									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
1	Надійшли від постачальника матеріали, в т.ч. ПДВ	14 040,00	30 720,00	25 200,00	62 400,00	46 440,00	25 560,00	39 360,00	54 720,00	31 980,00	96 480,00
	Прямітка до операції 1; в кількості, кг	2600	3200	3500	5200	4300	7100	8200	4800	4100	6700
	по ціні за кг	5,40	9,60	7,20	12,00	10,80	3,6	4,8	11,40	7,80	14,40
2	Надійшов на підприємство рахунок транспортної організації за перевезення матеріалів, включючи ПДВ	186,00	240,00	264,00	480,00	360,00	300,00	612,00	294,00	306,00	996,00
3	Нарахована заробітна плата експедитору за час супроводження придбаних матеріалів під час перевезення	45,00	84,00	102,00	63,00	74,00	95,00	125,00	50,00	42,00	148,00
4	Здійшені нарахування на заробітну плату експедитора відповідно до чинного законодавства	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?

5	Відображені витрати з роз'яснення приданих матеріалів, здійснені сторонньою організацією, включаючи ПДВ	25,50	48,60	54,60	51,00	72,00	78,00	66,00	40,80	40,68	48,00
6	Використано на виготовлення продукції придані матеріали, кг (сума?)	250	460	350	820	358	730	585	420	370	620
		1000	2750	1820	2800	1960	2850	1680	2150	1750	3100
7	Примітка до оп.б: кількість продукції, що виробляється, шт. Нарахована зарплата на платі робітникам за виготовлення продукції	5127,00	8320,00	6980,00	4820,00	4870,00	5430,00	4762,00	6408,00	5934,00	3236,00
8	Здійшені нарахування на зарплату робітників за виготовлення продукції відповідно до чинного законодавства	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
9	Нарахована амортизація виробничого обладнання	360,00	620,00	560,00	450,00	480,00	585,00	380,00	345,00	273,00	568,00
10	Списана вартість виробничих запасів, використаних на загальновиробничі потреби	80,00	95,00	64,00	75,00	93,00	105,00	60,00	50,00	74,00	20,00

№ з/п	Зміст господарської операції	Варіанти									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
11	Нарахована заробітна плата цеховому персоналу	2500,00	2200,00	2350,00	2800,00	3100,00	2100,00	2550,00	2210,00	2164,00	2490,00
12	Нараховано на зарплату цехового персоналу відповідно до законодавства	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
13	Нараховано Енергозбуту за використану енергію на виробничі потреби, включаючи ПДВ	387,00	240,00	336,00	180,00	246,00	312,00	324,00	187,56	138,00	366,00
14	Нараховано Міськводоканалу за воду, використану на виробничі потреби, включаючи ПДВ	96,00	108,00	126,00	138,00	240,00	246,00	180,00	76,80	69,60	114,00
15	Списуються загальновиробничі витрати на витрати виробництва	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
16	Нараховано знос основних засобів адміністративного призначення	195,00	230,00	320,00	240,00	184,00	252,00	190,00	170,00	235,00	250,00

17	Нараховано енергозбуту за використану електроенергію на адміністративні потреби, в т.ч. ПДВ	180,60	280,40	220,80	240,00	186,00	360,00	300,00	280,40	220,80	360,00
18	Нарахована зарплата адміністрації підприємства	2110,00	2380,00	3100,00	2430,00	3060,00	2950,00	3120,00	2225,00	2193,00	2580,00
19	Здійснені на рахування на заробітну плату адміністрації відповідно до чинного законодавства	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
20	Списуються адміністративні витрати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
21	Оприбуткована на склад готова продукція по фактичній собівартості в кількості, шт. (виробничу собівартість розрахувати)	980	1050	1780	2200	1680	2100	1560	2050	1720	3000
22	Відвантажена покупцям готова продукція в кількості, шт. Врахована виручки від реалізації продукції, включаючи ПДВ	800?	920?	1460?	2000?	1500?	1950?	1430?	1950?	1700?	2900?
23	Прямітка до операції 22 для визначення виручки від реалізації: ціна за 1 шт. готової продукції (без ПДВ)	17,50	22,80	25,90	18,60	14,90	21,80	26,40	17,50	24,20	16,00

Продовження табл. 7.8

№ з/п	Зміст господарської операції	Варіанти											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
24	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ на реалізовану продукцію	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
25	Списується собівартість реалізованої продукції в кількості, шт. (суму розрахувати)	800	920	1460	2000	1500	1950	1430	1950	1700	2900		
26	Списується собівартість реалізованої продукції на фінансовий результат	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
27	Списується дохід від реалізації продукції на фінансовий результат	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
28	Надійшли на поточний рахунок кошти від покупця за реалізовану продукцію	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
29	Реалізовані не потрібні для виробництва, придбані в поточному місяці матеріали в кількості, кг, врахована виручка від їх реалізації	60?	85?	130?	95?	65?	84?	54?	60?	40?	50?		

30	Примітка до операції 29: ціна за 1 кг (включаючи ПДВ)	6,00	9,00	7,20	9,60	10,80	12,00	14,40	12,50	8,00	15,60
31	Нарахований ПДВ на реалізовані матеріали	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
32	Врахована собівартість реалізованих матеріалів	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
33	Списується собівартість реалізованих матеріалів на фінансовий результат	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
34	Списується дохід від реалізації матеріалів на фінансовий результат	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
35	Нарахована зарплата на платі робітникам за збут продукції	140,00	65,00	84,00	192,00	120,00	89,00	104,00	83,00	61,00	203,00
36	Здійшені нарахування на зарплату робітників збуту продукції	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
37	Витрати на рекламу, здійснену сторонньою організацією з ПДВ	43,20	54,00	54,60	72,60	72,00	66,00	90,00	75,00	54,00	96,00
38	Витрати на відряження, пов'язані з збутом продукції	124	154	198	320	275	411	175	253	136	179

№ з/п	Зміст господарської операції	Варіанти											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
39	Списані витрати на збут на фінансові результати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
40	Перераховано з поточного рахунка за енергію	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
41	Перераховано з поточного рахунка Місьводоканалу	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
42	Нарахований податок на прибуток	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
43	Списується сума нарахованого податку на прибуток на фінансові результати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
44	Відображений нерозподілений прибуток (непокриті збитки)	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?

МАТРИЦЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАДАЧІ 7.4

Показники	В I	В II	В III	В IV	В V	В VI	В VII	В VIII	В IX	В X
Баланс початковий	40 636,00	34 568,00	61 075,00	40 042,00	40 213,00	217 918,60	40 964,00	330 507,80	48 109,00	38 580,00
Обороты	130 474,27	175 891,70	263 843,31	301 736,75	206 361,07	288 862,20	273 896,31	279 207,07	279 626,71	389 753,96
Баланс кінцевий	67 662,33	90 966,26	117 081,15	140 066,41	101 785,13	282 319,64	116 060,52	405 120,05	114 862,20	162 066,05

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Дайте визначення процесу придбання. Сформулюйте завдання обліку цього процесу.
2. Як здійснюється процес придбання?
3. Дайте визначення податкового кредиту і податкового зобов'язання по ПДВ. Яка сума ПДВ підлягає сплаті до бюджету?
4. Дайте характеристику рахунків обліку процесу придбання виробничих запасів підприємства і необоротних активів.
5. Як визначити середньозважену собівартість одиниці виробничих запасів?
6. Які витрати відносять до транспортно-заготівельних? Який порядок їх обліку та розподілу?
7. У чому полягає призначення рахунку 15 «Капітальні інвестиції»?
8. Дайте визначення процесу виробництва. Сформулюйте завдання обліку цього процесу.
9. Що слід розуміти під об'єктом витрат? Від яких чинників залежить перелік об'єктів витрат у процесі виробництва?
10. Які виробництва відносять до основного, допоміжного і підсобного?
11. Дайте характеристику рахунку 23 «Виробництво».
12. Що означає термін «Історична (фактична) собівартість»?
13. У чому полягають відмінності в поняттях «об'єкт витрат» і «об'єкт калькуляції»?
14. Які калькуляційні одиниці ви знаєте? Наведіть приклади.
15. Дайте визначення процесу реалізації. Сформулюйте завдання обліку цього процесу.
16. Як визначається дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)?
17. Дайте визначення собівартості реалізації. Які витрати включають у собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)?
18. Які витрати належать до адміністративних витрат і як вони відображаються в обліку?
19. Які витрати належать до витрат на збут і як вони відображаються в обліку?
20. Як формуються фінансові результати підприємства? Дайте характеристику рахункам 70 «Дохід від реалізації», 79 «Фінансові результати».

НАСКРІЗНА ЗАДАЧА З РІШЕННЯМ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

ЖУРНАЛ РЕЄСТРАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ ТОВ «КАРПАТИ» ЗА ГРУДЕНЬ ____ р.

№ з/п	Зміст	Сума загальна	Кореспонденція рахунків		Сума
			Дебет	Кредит	
1	Виписка з поточного рахунка в банку:	44 200			
	1.1. Отримана по чеку готівка і оприбуткована в касу		301	311	39 700
	1.2. Перераховано в бюджет податки		641	311	2700
	Перераховано Соцстраху		65	311	1800
2	Авансовий звіт №1 від 2.12. р. витрачено на відрядження для виробничих цілей	3700	91	372	3700
	Видано з каси підзвітній особі грошові кошти на відрядження		372	301	3700
3	Видатковий касовий ордер 81 від 2.12. р. і платіжні відомості № 1-3	36 000			
	Виплачена заробітна плата персоналу за листопад		661	301	36 000
4	Вимога № 1-3				
	Передано на виробництво матеріали:	3640			
	— лист металевий на виготовлення:	3240			
	МК-1 — 72 кг × 30 грн. = 2160 грн.		23,1	201	2160
	МК-2 — 36 кг × 30 грн. = 1080 грн.		23,2	201	1080
	— швелер на виготовлення:	150			
	МК-1 — 2 м × 50 грн. = 100 грн.		23,1	201	100
	МК-2 — 1 м × 50 грн. = 50 грн.		23,2	201	50
	— кутник на виготовлення:	250			
	МК-1 — 15 м × 10 грн. = 150 грн.		23,1	201	150
МК-2 — 10 м × 10 грн. = 100 грн.		23,2	201	100	
5	Товарно-транспортна накладна № 10 від 8.12. р.				
	Надійшло і оприбутковано на склад від бази ТОВ «Фрезер»	6300			
	— лист металевий — 150 кг × 30грн. = 4500 грн.		201	631	4500

Продовження табл.

№ з/п	Зміст	Сума загальна	Кореспонденція рахунків		Сума
			Дебет	Кредит	
	— швелер — 36 м × 50 грн. = 1800 грн.		201	631	1800
	Відображено податковий кредит з ПДВ		641	631	1260
	Акцептовані (визнані) витрати на транспортування 540 грн.	540	201	685	450
	в тому числі ПДВ — (90 грн.)		641	685	90
6	Списуються транспортно-заготівельні витрати в частині, що відноситься до матеріалів, використаних на виробництво (табл.1.):	375			
	в т. ч. на виготовлення: МК-1		23.1	201	248
	МК-2		23.2	201	127
7	Акцептовані рахунки за використану у виробничих цілях воду та електроенергію (без ПДВ)	3600	91	685	3000
	Відображено податковий кредит з ПДВ		641	685	600
8	Наряди на виконання роботи і розрахункові відомості				
	7.1. Нарахована заробітна плата:				
	— виробничому персоналу, зайнятому виготовленням:	22 500			
	МК-1		23.1	661	13 500
	МК-2		23.2	661	9000
	— апарату управління	4500	92	661	4500
	— апарату управління виробничими цехами	2870	91	661	2870
7.2. Утримано податок з доходів фізичних осіб із заробітної плати	1800	661	641	1800	
9	Довідка бухгалтерії:				
	Зроблені відрахування на соціальне страхування до Пенсійного фонду від суми заробітної плати, нарахованої:				
	— виробничому персоналу, зайнятому виробництвом:	8500			
	МК-1		23,1	65	5100

Продовження табл.

№ з/п	Зміст	Сума загальна	Кореспонденція рахунків		Сума
			Дебет	Кредит	
	МК-2		23,2	65	3400
	— апарату управління		92	65	1700
	— апарату управління виробничими цехами		91	65	1060
10	Нарахований знос виробничих основних засобів	1170	91	131	1170
11	Списуються загальновиробничі витрати				
	у повному обсязі на собівартість виготовленої продукції:	11 800			
	МК-1		23,1	91	7080
	МК-2		23,2	91	4720
12	Випущена з виробництва і оприбуткована на склад готова продукція по плановій собівартості	62 800	25	23	62 800
13	В кінці місяця відображається відхилення планової собівартості готової продукції від фактичної (табл.)				
	МК-1		26	23.1	300
	МК-2		26	23.2	-170
14	Відображена реалізація готової продукції за відпускними цінами	120 000	361	701	120 000
15	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	20 000	701	641	20 000
16	В кінці місяця списується собівартість реалізованої готової продукції	62 800	901	26	62 800
17	Відображено витрати на доставку продукції покупцю (без ПДВ)	3120	93	685	2600
	Відображено суму ПДВ		641	685	520
18	Виписка з поточного рахунка в банку:				
	15.1. Надійшов платіж за відвантаженою продукцією	120 000	311	361	120 000
	15.2. Оплачені рахунки постачальників за отриману раніше сировину:	18 500			
	— ТОВ «Фрезер»		631	311	13 500
	— ТПФ «Металіст»		631	311	500

Закінчення табл.

№ з/п	Зміст	Сума загальна	Кореспонденція рахунків		Сума
			Дебет	Кредит	
19	Списуються витрати на збут продукції		791	93	2600
20	Списуються адміністративні витрати		791	92	6200
21	Списується виробнича собівартість реалізованої продукції		791	901	62 800
22	Визначено і відображено фінансовий результат від реалізації партії готової продукції		701	791	100 000
23	Визначено фінансовий результат	28 400			
24	Нараховано податок на прибуток		98	641	7100
25	Відображено витрати по нарахованому податку на прибуток		791	98	7100
26	Відображено чистий прибуток		791	441	21 300

Таблиця 1

**РОЗРАХУНОК ТРАНСПОРТНО-ЗАГОТІВЕЛЬНИХ ВИТРАТ
ЗА ГРУДЕНЬ ____ Р.**

№ з/п	Показники	Вартість матеріалів	
		по закупівельних цінах	транспортні витрати
1	Залишок на початок місяця	24 300	2700
2	Надійшло матеріалів (оп. 5)	6300	
3	Нараховано транспортних витрат (оп. 5)		450
4	Разом:	30 600	3150
5	Процент транспортних витрат до купівельної вартості матеріалів (% з одним десятковим знаком)	×	10,3
6	Витрати за місяць матеріалів на виробництво (оп.4)	3640	×
	в т.ч. на виготовлення: МК-1	2410	×
	МК-2	1230	×
7	Транспортні витрати на суму витрачених на виробництво матеріалів (5×6):	×	375

Закінчення табл. 1

№ з/п	Показники	Вартість матеріалів	
		По закупівельним цінам	Транспортні витрати
	в т.ч. на виготовлення: МК-1	×	248
	МК-2	×	127
8	Залишок на кінець місяця:	×	×
	матеріалів (4-6)	26 960	×
	транспортних витрат (4-7)	×	2775

Таблиця 2

**РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ
МІЖ ВИРОБАМИ МК-1 І МК-2 ЗА ГРУДЕНЬ ____ Р.**

№ з/п	Показники	Разом	Металоконструкції	
			МК-1	МК-2
1	Нарахована заробітна плата персоналу	22 500	13 500	9000
2	Питома вага (%)*	52,444		
3	Загальновиrobничі витрати	11 800	7080	4720

* З трьома десятковими знаками.

Таблиця 3

**ГРУПУВАЛЬНА ВІДОМІСТЬ ВИТРАТ
НА ВИРОБНИЦТВО ЗА ГРУДЕНЬ ____ Р.**

№ з/п	Операція	Сума	МК-1				МК-2				
			матеріали	оплата праці	відрахування	ЗВВ	матеріали	оплата праці	відрахування	ЗВВ	
1	Передано на виробництво матеріали:	3640									
	— лист металевий на виготовлення:										

№ з/п	Операція	Сума	МК-1				МК-2			
			Матеріали	Оплата праці	Відрахування	ЗВВ	Матеріали	Оплата праці	Відрахування	ЗВВ
	МК-1 — 72 кг × 30 = 2160 грн.		2160							
	МК-2 — 36 кг × 30 = 1080 грн.					1080				
	— швелер на виготовлення:									
	МК-1 — 2 м × 50 = 100 грн.		100							
	МК-2 — 1 м × 50 = 50 грн.					50				
	— кутник на виготовлення:									
	МК-1 — 15 м × 10 = 150 грн.		150							
2	МК-2 — 10 м × 10 = 100 грн.					100				
	Списуються транспортно-заготівельні витрати в частині, що відносяться до матеріалів, використаних на виробництво (табл. 1):	375								
	в т. ч. на виготовлення:									
	МК-1		248							
	МК-2					127				
3	Наряди на виконання роботи і розрахункові відомості									
	Нарахована заробітна плата: виробничому персоналу, зайнятому виготовленням:	22 500								
	МК-1			13 500						
	МК-2						9000			

№ з/п	Операція	Сума	МК-1				МК-2			
			Матеріали	Оплата праці	Відрахування	ЗВВ	Матеріали	Оплата праці	Відрахування	ЗВВ
4	Довідка бухгалтерії:									
	Зроблені відрахування на соціальне страхування до Пенсійного фонду від суми заробітної плати, нарахованої:									
	— виробничому персоналу, зайнятому виробництвом:	8500								
	МК-1			5100						
	МК-2							3400		
5	Списуються загально-виробничі витрати у повному обсязі на собівартість виготовленої продукції:	11 800								
	МК-1				7080					
	МК-2								4720	

Разом МК-1: 28 338

Разом МК-2: 18 477

Таблиця 4

**РОЗРАХУНОК ФАКТИЧНОЇ СОБІВАРТОСТІ
ВИРОБУ МК-1 ЗА ГРУДЕНЬ 200__ р.**

№ з/п	Операція	Сума	Статті витрат			
			сировина і матеріали	оплата праці	відрахування	загально-виробничі витрати
1	Незавершене виробництво на 1.12	13 500	7650	3600	1350	900
2	Затрати на виробництво за грудень (табл. 3)	28 338	2658	13 500	5100	7080
3	Незавершене виробництво на 31.12	1538	318	660	290	270

№ з/п	Операція	Сума	Статті витрат			
			Сировина і матеріали	Оплата праці	Відрахування	Загально-виробничі витрати
4	Фактична собівартість випущеної продукції (1 + 2 – 3)	40 300	9990	16 440	6160	7710
5	Планова собівартість випущеної продукції (оп.11) — 10 × 4000 грн. = 40000 грн.	40 000	9900	16 365	6100	7635
6	Відхилення від планової собівартості (4-5)	+300	+90	+75	+60	+75

Таблиця 5

**РОЗРАХУНОК ФАКТИЧНОЇ СОБІВАРТОСТІ ВИРОБУ
МК-2 ЗА ГРУДЕНЬ 200__ р.**

№ з/п	Операція	Сума	Статті витрат			
			сировина і матеріали	оплата праці	відрахування	загально-виробничі витрати
1	Незавершене виробництво на 1.12	4500	2340	1350	540	270
2	Затрати на виробництво за грудень (табл. 3)	18 477	1357	9000	3400	4720
3	Незавершене виробництво на 31.12	347	67	105	80	95
4	Фактична собівартість випущеної продукції (1 + 2 – 3)	22 630	3630	10 245	3860	4895
5	Планова собівартість випущеної продукції (оп. 11) — 10 × 2280 грн. = 22 800 грн.	22 800	3690	10 325	3890	4895
6	Відхилення від планової собівартості (4-5)	-170	-60	-80	-30	—

Таблиця 6

**РОЗРАХУНОК РЕЗУЛЬТАТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ
ЗА ГРУДЕНЬ 200__ р.**

№ з/п	Показник	Сума
1	Вартість реалізованої продукції (оп.14)	100 000
2	Фактична собівартість продукції за відпускними цінами (без ПДВ) (оп.16)	62 800
3	Адміністративні витрати	6200
4	Витрати на збут продукції	2600
5	Результат від реалізації:	
	— прибуток (+)	28 400
	— збиток (-)	
6	Податок на прибуток	7100
7	Чистий прибуток	21 300

**ОБОРОТНА ВІДОМІСТЬ ПО АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКАХ
ДО РАХУНКУ 201 «СИРОВИНА І МАТЕРІАЛИ» ЗА ГРУДЕНЬ 200__ Р.**

№ з/п	Найменування матеріалу	Од. вим.	Ціна	Залишок на початок місяця		Обороти за місяць				Залишок на кінець місяця	
						приход		видаток			
				к-ть	сума	к-ть	сума	к-ть	сума	к-ть	сума
1	Лист металевий	кг	30,00	630	18 900	150	4500	108	3240	672	20 160
2	Швелер	м	50,00	90	4500	36	1800	3	150	123	6150
3	Кутник	м	10,00	90	900	—	—	25	250	65	650
4	Транспортно-заготівельні витрати	грн.	×	×	2700	×	450	×	375	×	2775
	Разом:	×	×	×	27 000	×	6750	×	4015	×	29 735

**ОБОРОТНА ВІДОМІСТЬ ПО АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКАХ ДО РАХУНКУ 631
«РОЗРАХУНКИ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ» ЗА ГРУДЕНЬ 200__ р.**

№ з/п	Постачальник	Залишок на початок місяця	Обороти за місяць		Залишок на кінець місяця
			дебет	кредит	
1	ТОВ «Фрезер»	13 500	13 500	7560	7560
2	ТПФ «Металіст»	4500	5000	—	-500
	Разом:	18 000	18 500	7560	1060

**ОБОРОТНИЙ БАЛАНС (ВІДОМІСТЬ)
ПО СИНТЕТИЧНИХ РАХУНКАХ ЗА ГРУДЕНЬ 200_ Р.**

Код рах.	Рахунок	Сальдо на початок місяця		Обороти за місяць		Сальдо на кінець місяця	
		дебет	кредит	дебет	кредит	дебет	кредит
10	Основні засоби	70 200	—	—	—	70 200	—
131	Знос основних засобів	-10 800	—	—	1170	-11 970	—
20	Виробничі запаси	27 000	—	6750	4015	29 735	—
23	Виробництво	18 000	—	46 815	62 930	1885	—
26	Готова продукція	12 000	—	62 930	62 800	12 130	—
30	Каса	600	—	39 700	39 700	600	—
31	Поточний рахунок	63 000	—	120 000	62 700	120 300	—
36	Розрахунки з покупцями	—	—	120 000	120 000	—	—
372	Розрахунки з підзвітними особами	—	—	3700	3700	—	—
377	Розрахунки з іншими дебіторами	2700	—	—	—	2700	—
40	Статутний капітал	—	77 400	—	—	—	77 400
441	Нерозподілений прибуток	—	12 600	—	21 300	—	33 900
60	Короткострокові позики	—	18 000	—	—	—	18 000
63	Розрахунки з постачальниками	—	18 000	18 500	7560	—	7060
64	Розрахунки за податками	—	2700	5170	28 900	—	26 430
65	Розрахунки за страхуванням	—	9000	1800	11 260	—	18 460
66	Розрахунки по оплаті праці	—	36 000	37 800	29 870	—	28 070
685	Розрахунки з іншими кредиторами	—	9000	—	7260	—	16 260
701	Дохід від реалізації готової продукції	—	—	120 000	120 000	—	—
791	Фінансові результати	—	—	100 000	100 000	—	—
901	Собівартість реалізованої готової продукції	—	—	62 800	62 800	—	—
91	Загально-виробничі витрати	—	—	11 800	11 800	—	—
92	Адміністративні витрати	—	—	6200	6200	—	—
93	Витрати на збут	—	—	2600	2600	—	—
98	Податок на прибуток	—	—	7100	7100	—	—
	Разом:	182 700	182 700	773 665	773 665	225 580	225 580

БАЛАНС ТОВ «КАРПАТИ» НА 31 ГРУДНЯ 200__ р.

Актив		Пасив	
Господарські засоби	Σ	Джерела утворення господарських засобів	Σ
Основні засоби:		Статутний капітал	77 400
залишкова вартість	58 230	Резервний капітал	
первісна вартість	70 200	Прибуток	33 900
знос	11 970	Кредити банків	18 000
Запаси матеріалів	29 735	Заборгованість постачальникам	7060
Виробництво	1885	Заборгованість за податками	26 430
Готова продукція	12 130	Заборгованість за страхуванням	18 460
Грошові кошти в касі	600	Заборгованість з оплати праці	28 070
Грошові кошти на рахунках в банку	120 300	Заборгованість різним кредиторам	16 260
Засоби в розрахунках	2700		
Разом	225 580	Разом	225 580

**ФОРМИ ЗАПОВНЕНИХ
ОБЛІКОВИХ РЕГІСТРІВ
НАСКРІЗНОЇ ЗАДАЧІ № 2
ЗА І ВАРІАНТОМ**

**ЖУРНАЛ ОБЛІКУ № 1
ПО КРЕДИТУ РАХУНКА 30 «КАСА» ЗА ГРУДЕНЬ 200__Р.**

Дата	З кредиту рахунка 30 в дебет рахунків										Разом
	31	36	372	63	65	66	68	92	93	94	
05			300			44 300					44 600
14			550								550
30	600					21 500					22 100
Разом	600		850			65 800					67 250

**ВІДОМІСТЬ ДО ЖУРНАЛУ ОБЛІКУ № 1
ПО ДЕБЕТУ РАХУНКА 30 «КАСА» ЗА ГРУДЕНЬ 200__ Р.**

залишок на початок місяця 400

Дата	Дебет рахунка 30 з кредиту рахунків									Разом
	31	36	372	63	65	66	68	70		
05.12	45 100		100							45 200
14	1000		40							1040
30	22 000		40							22 040
Разом	68 100		180							68 280

Залишок на кінець місяця 1430

**ЖУРНАЛ ОБЛІКУ № 2
ПО КРЕДИТУ РАХУНКА 31 «РАХУНКИ В БАНКАХ»
ЗА ГРУДЕНЬ 200__Р.**

Дата	З кредиту рахунку 31 в дебет рахунків								Разом
	30	33	37	60	63	64	65	68	
05	45 100				23 700				68 800
20	1000				44 880		1800		47 680
30	22 000			20 000	90 540				132 540
Разом	68 100			20 000	159 120		1800		249 020

**ВІДОМІСТЬ
ДО ЖУРНАЛУ ОБЛІКУ № 2
ПО ДЕБЕТУ РАХУНКА 31 «РАХУНКИ В БАНКАХ»
ЗА ГРУДЕНЬ 200__р.**

залишок на початок місяця 57 600

Дата	Дебет рахунку 31 з кредиту рахунків							Разом
	30	36	60	64	65	68	70	
05		61 000	10 000					71 000
20		89 500	20 000					109 500
30	600	62 000	10 000					72 600
Разом	600	212 500	40 000					253 100

Залишок на кінець місяця 61 680

ЖУРНАЛ ОБЛІКУ № 3 ЗА ГРУДЕНЬ 200__Р.

за кредитом рахунків: 36, 37, 44, 60, 63, 64, 65, 66, 68

Дебет рах.	Кредит рахунків									Разом
	36	372	441	60	63	64	65	66	685	
201					140 100					140 100
289		330								330
23							12 882	33 900	3170	49 952
30		180								180
31	212 500			40 000						252 500
641					13 620				1234	14 854
701						50 000				50 000
791			48 727							48 727
93		630							3400	4030
981						16 243				16 243
Разом	212 500	1140	48 727	40 000	153 720	66 243	12882	33 900	7804	576 916

ЖУРНАЛ ОБЛІКУ № 4 ЗА ГРУДЕНЬ 200__Р.

за кредитом рахунків: 20, 23, 289, 26, 424, 701, 791, 901, 93, 981

Дебет рах.	Кредит рахунків										Разом
	201	23	289	26	424	701	791	901	93	981	
10					45 000						45 000
201		1300									1300
23	121 000		330								330
26		207 982									207 982
361						300 000					300 000
701							250 000				250 000
791								181 000	4030	16243	250 000
901				181 000							181 000
Разом	121 000	209 282	330	181 000	45 000	300 000	250 000	181 000	4030	16243	1 307 885

**ВІДОМІСТЬ № 3 ЗА ГРУДЕНЬ 200_Р.
АНАЛІТИЧНИЙ ОБЛІК ПО РАХУНКУ 372
«РОЗРАХУНКИ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ»**

№ з/п	ПІБ підзвітних осіб	С-до на 01.12		Обороти по дебету			Обороти по кредиту (відповідно ж/о № 3)				С-до на 31.12		
		Д	К	дата	рах.	сума	дата	301	289	93	Д	К	
1	Орел І.К.	100					05	100				—	—
2	Верес О.П.	220					10/14	40	180			—	—
3	Шевченко Т.М.			05	30	300	30	40		260		—	—
4	Верес О.П.												
5	Басов М.С			14	30	200	15			170		30	—
6	Орел І.К.			14	30	350			150	200		—	—
	Разом	320				850		180	330	630		30	—

**ВІДОМІСТЬ № 3 ЗА ГРУДЕНЬ 200_Р.
АНАЛІТИЧНИЙ ОБЛІК ПО РАХУНКУ 631
«РОЗРАХУНКИ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ»**

№ з/п	Назва постачальника	С-до на 01.12		Обороти по дебету			Обороти по кредиту (відповідно ж/о № 3)			С-до на 31.12	
		Д	К	дата	рах.	сума	дата	201	641	Д	К
1	ТОВ «Омега»	17 300		05	31	17 300	05	37 400	7480		
				20	31	44 880				—	—
2	МП «Клас»	6400		05	31	6400	23	72 000			
				30	31	73 500				1500	
3	Бершадський спиртозавод			30	31	17 040	07	14 200	2840		
4	ТОВ «Стожари»						21	16 500	3300		19 800
	Разом		23 700			159 120		140 100	13 620	1500	19 800

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 10 «ОСНОВНІ ЗАСОБИ»

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							1 450 000		
Грудень				45 000	45 000		1 495 000		

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 201 «СИРОВИНА І МАТЕРІАЛИ»

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							116 400		
Грудень			140 100	1300	141 400	121 000	136 800		

**ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 289
«ТРАНСПОРТНО-ЗАГОТІВЕЛЬНІ ВИТРАТИ»**

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							12 100		
Грудень			330		330	330	12 100		

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 23 «ВИРОБНИЦТВО»

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							38000		
Грудень			49 952	121 330	171 282	209 282	—		

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 26 «ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ»

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							68 200		
Грудень				207 982	207 982	181 000	95 182		

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 301 «КАСА В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ»

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							400		
Грудень		68 100	180		68 280	67 250	1430		

**ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК
№ 311 «ПОТОЧНІ РАХУНКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ»**

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							59 100		
Грудень	600		252 500		253 100	249 020	63 180		

**ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 361
«РОЗРАХУНКИ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОКУПЦЯМИ»**

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							—		
Грудень				300 000	300 000	212 500	87 500		

**ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 424
«БЕЗОПЛАТНО ОДЕРЖАНІ НЕОБОРОТНІ АКТИВИ»**

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							—		
Грудень					—	45 000	45 000		

**ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 372
«РОЗРАХУНКИ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ»**

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							320		
Грудень	850				850	1140	30		

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 40 «СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ»

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							1 492 320		
Грудень					—	—	1 492 320		

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 441 «НЕРОЗПОДІЛЕНИЙ ПРИБУТОК»

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							123 000		
Грудень					—	48 727	171 727		

**ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 601
«КОРОТКОСТРОКОВІ КРЕДИТИ БАНКІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ»**

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							50 000		
Грудень		20 000			20 000	40 000	70 000		

**ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 631
«РОЗРАХУНКИ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ»**

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							23 700		
Грудень		159 120			159 120	153 720	1500	19 800	

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 641 «РОЗРАХУНКИ ЗА ПОДАТКАМИ»

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							—		
Грудень			14 854		14 854	66 243		51 389	

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 65 «РОЗРАХУНКИ ЗА СТРАХУВАННЯМ»*

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							—		
Грудень		1800			1800	12 882		11 082	

* Для спрощення вирішення задачі рахунок 65 наведено без субрахунків

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 661 «РОЗРАХУНКИ ЗА ЗАРОБІТНОЮ ПЛАТОЮ»

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							44 500		
Грудень	65 800				65 800	33 900		12 600	

**ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 685
«РОЗРАХУНКИ З ІНШИМИ КРЕДИТОРАМИ»**

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад								11 000	
Грудень					—	7804		18 804	

**ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 701
«ДОХІД ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ»**

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад									
Грудень			50 000	250 000	300 000	300 000			

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 791 «РЕЗУЛЬТАТ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад									
Грудень			48 727	201 273	250 000	250 000			

**ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 901
«СОБІВАРТІСТЬ РЕАЛІЗОВАНОЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ»**

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад									
Грудень				181 000	181 000	181 000			

ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 93 «ВИТРАТИ НА ЗБУТ»

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад									
Грудень			4030		4030	4030			

**ГОЛОВНА КНИГА РАХУНОК № 981
«ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ВІД ЗВИЧАЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад									
Грудень			16 243		16 243	16 243			

ПЕРЕВІРКА ПРАВИЛЬНОСТІ ЗАПОВНЕННЯ ГОЛОВНОЇ КНИГИ

Місяць	Обороти за дебетом					Оборот за кредитом	Залишок		Місяць
	Журнали обліку						дебет	кредит	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	разом за дебетом				
Листопад							1 744 520	1 744 520	
Грудень	67 250*	249 020*	576 916*	1 307 885*	2 201 071	2 201 071	1 895 562	1 895 562	

* Звірити з підсумком відповідного журналу обліку.

**ДОДАТОК
ДО ПОЛОЖЕННЯ (СТАНДАРТУ) БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Дата (рік, місяць, число) _____
 Підприємство _____ за ЄДРПОУ
 Територія _____ за КОАТУУ
 Форма власності _____ за КФВ
 Орган державного управління _____ за СПОДУ
 Галузь _____ за ЗКІНГ
 Вид економічної діяльності _____ за КВЕД
 Одиниця виміру: тис. грн. _____ Контроль
 _____ сума

Адреса _____

БАЛАНС

за _____ 20__ р.

Форма № 1 код за ДКУД

1801001

АКТИВ	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
Залишкова вартість	010	—	—
Первісна вартість	011	—	—
Накопичена амортизація	012	—	—
Незавершене будівництво	020	—	—
Основні засоби:			
Залишкова вартість	030	59,4	58,2
Первісна вартість	031	70,2	70,2
Знос	032	10,8	12,0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які опубліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	—	—
інші фінансові інвестиції	045	—	—
Дострокова дебіторська заборгованість	050	—	—
Відстрочені податкові активи	060	—	—
Інші необоротні активи	070	—	—
Усього за розділом I	080	59,4	58,2

Продовження табл. балансу

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	27,0	29,7
Поточні біологічні активи	110	—	—
незавершене виробництво	120	18,0	1,9
готова продукція	130	12,0	12,1
Товари	140	—	—
Векселі одержані	150	—	—
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуг:			
чиста реалізаційна вартість	160	—	—
первісна вартість	161	—	—
резерв сумнівних боргів	162	—	—
Дебіторська заборгованість за рахунками:			
з бюджетом	170	—	—
за виданими авансами	180	—	—
з нарахованих доходів	190	—	—
із внутрішніх розрахунків	200	2,7	2,7
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	—	—
Поточні фінансові інвестиції	220	—	—
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	63,6	120,9
в іноземній валюті	240	—	—
Інші оборотні активи	250	—	—
Усього за розділом II	260	123,3	167,3
III. Витрати майбутніх періодів	270	—	—
Баланс	280	182,7	225,5
ПАСИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	77,4	77,4
Пайовий капітал	310	—	—

Продовження табл. балансу

ПАСИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Додатковий вкладений капітал	320	—	—
Інший додатковий капітал	330	—	—
Резервний капітал	340	—	—
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	12,6	33,9
Неоплачений капітал	360	(—)	(—)
Вилучений капітал	370	(—)	(—)
Усього за розділом I	380	90,0	111,3
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400	—	—
Інші забезпечення	410	—	—
Цільове фінансування	420	—	—
Усього за розділом II	430	—	—
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	—	—
Довгострокові фінансові зобов'язання	450	—	—
Відстрочені податкові зобов'язання	460	—	—
Інші довгострокові зобов'язання	470	—	—
Усього за розділом III	480	—	—
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	18,0	18,0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	—	—
Векселі виданні	520	—	—
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	18,0	7,0
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540	—	—
з бюджетом	550	2,7	26,4
з позабюджетних платежів	560	—	—
зі страхування	570	9,0	18,5
з оплати праці	580	36,0	28,0
з учасниками	590	—	—

Закінчення табл. балансу

ПАСИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
з внутрішніх розрахунків	600	—	—
Інші поточні зобов'язання	610	9,0	16,3
Усього за розділом IV	620	92,7	114,2
V. Доходи майбутніх періодів	630	—	—
Баланс	640	182,7	225,5

Керівник

Головний бухгалтер

ДОДАТОК
ДО ПОЛОЖЕННЯ (СТАНДАРТУ) БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 3

Дата (рік, місяць, дата)	ТОВ «Карпати»	за ЄДРПОУ
Підприємство	Україна	за КОАТУУ
Територія	за СПОДУ	
Орган державного управління Б/П	Виробництво	за ЗКПНГ
Галузь		за КВЕД
Вид економічної діяльності	Контрольна сума	
Одиниця виміру: тис. грн.		

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

За ____ рік _____ 20__ р.

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	300 000	—
Податок на додану вартість	015	50 000	—
Акцизний збір	020	—	—
	025		
Інші вирахування з доходу	030	—	—
Чистий дохід (виручка) від реалізації	035	250 000	—
Собівартість реалізованої продукції	040	181 000	—
Валовий: прибуток	050	69 000	—
збиток	055	—	—
Інші операційні доходи	060	—	—
Адміністративні витрати	070	—	—
Витрати на збут	080	4030	—
Інші операційні витрати	090	—	—
Фінансові результати від операційної діяльності:			
прибуток	100	64 970	—
збиток	105	—	—

Закінчення табл.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Доход від участі в капіталі	110	—	—
Інші фінансові доходи	120	—	—
Інші доходи	130	—	—
Фінансові витрати	140	—	—
Витрати від участі в капіталі	150	—	—
Інші витрати	160	—	—
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
прибуток	170	64 970	—
збиток	175	—	—
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	16 243	—
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
прибуток	190	48 727	—
збиток	195	—	—
Надзвичайні:			
доходи	200	—	—
витрати	205	—	—
Податки з надзвичайного прибутку	210	—	—
Чистий:			
прибуток	220	48 727	—
збиток	225	—	—

II. ЕЛЕМЕНТ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Матеріальні затрати	230	121 000	—
Витрати на оплату праці	240	33 900	—
Відрахування на соціальні заходи	250	12 882	—
Амортизація	260	11,7	—
Інші операційні витрати	270	17 236,3	—
Разом	280	18 5030	—

СЛОВНИК БУХГАЛТЕРСЬКИХ ТЕРМІНІВ

А

- Аваль** — поручительство за особу, яка має зобов'язання по векселю, може видаватись на всю суму або її частину за будь-яку відповідальну особу: векселедавця, акцептанта або індосанта.
- Аванс** — грошова сума або цінність майна, що видається в рахунок наступних платежів.
- Авансовий звіт** — документ типової форми, що складається підзвітними особами про фактично понесені витрати.
- Авансовий платіж** — внесення грошових коштів, здійснення платежу в рахунок оплати товарів, робіт, послуг до їх одержання або виконання.
- Авізо** — повідомлення про стан взаєморозрахунків або розрахунків з третіми особами.
- Авуари** — 1) активи (грошові кошти, чеки, векселі, перекази, акредитиви), за рахунок яких проводяться платежі і погашаються зобов'язання; 2) кошти в банку в іноземній валюті на його рахунках, в іноземних банках; 3) внески фізичних і юридичних осіб у банках.
- Ажіо** — перевищення курсової ціни цінного паперу над номіналом.
- Ажур** — реєстрація господарських операцій в день їх здійснення, тобто така організація бухгалтерського обліку, за якого всі господарські операції правильно і своєчасно оформляються відповідними документами, відображаються на рахунках і забезпечують одержання достовірних показників та їх взаємозв'язку.
- Акредитив** — 1) вид банківського рахунка, на якому здійснюються безготівкові розрахунки; 2) іменний цінний папір, що засвідчує право особи, на ім'я якої він виписаний, одержати в кредитній установі вказану в ньому суму; 3) грошовий документ, який містить доручення про виплату певної суми грошей фізичній чи юридичній особі відповідно до умов, вказаних у документі.
- Акт** — 1) документ, який має юридичну силу підтвердження виконання договору і є підставою для взаєморозрахунків; 2) документ, що містить результати документальної перевірки господарсько-фінансової діяльності. В бухгалтерському обліку застосовується як первинний документ.
- Акт інвентаризації** — документ, що складається при проведенні інвентаризації і відображає результати співставлення фактичної наявності об'єктів інвентаризації з даними бухгалтерського обліку.

- Акт ревізії** — документ, який узагальнює результати ревізії (перевірки), в якому фіксується стан виробничої і фінансово-господарської діяльності підприємства.
- Актив** — 1) ресурс, що контролюється підприємством в результаті минулих подій, використання якого, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому; 2) частина бухгалтерського балансу, що відображає на визначену дату в грошовому вираженні засоби підприємства, їх склад і розміщення.
- Активи ліквідні** — активи підприємства, які можуть бути швидко реалізовані (грошові кошти, банківські депозити, матеріальні оборотні кошти).
- Активи матеріальні** — активи в будь-якому вигляді, що відрізняються від коштів, цінних паперів, нематеріальних активів.
- Активи монетарні** — грошові кошти та їх еквіваленти, а також дебіторська заборгованість у фіксованій сумі грошей.
- Активи нематеріальні** — 1) немонетарні активи, які не мають матеріальної форми, можуть бути ідентифіковані і утримуються підприємством з метою використання протягом більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях або для надання в оренду іншим особам; 2) об'єкти інтелектуальної, в тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані у порядку, встановленому відповідним законодавством, об'єктом права власності платника податку.
- Активи немонетарні** — всі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів і дебіторської заборгованості у фіксованій (визначеній) сумі коштів.
- Активи необоротні** — всі активи, які не є оборотними, тобто використовуються підприємством протягом періоду, що перевищує один рік (або один операційний цикл, якщо він перевищує один рік).
- Активи оборотні** — грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу, або протягом дванадцяти місяців з дати балансу.
- Акцепт** — згода на пропозицію укласти договір на визначених умовах. При безготівкових розрахунках означає згоду покупця на оплату рахунка постачальника.
- Акциз** — вид непрямих податків на товари і послуги, включені до ціни товарів або тарифів на послуги, що сплачується покупцями (до акцизів належить акцизний збір та податок на додану вартість).
- Акція** — цінний папір, який засвідчує внесення частки в капітал акціонерного товариства і дає право власнику на одержання прибутку у формі дивідендів (бувають акції іменні, на пред'явника, привілейовані, прості, засновницькі).
- Амортизація** — 1) систематичний розподіл вартості, яка амортизується, нематеріальних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації), який встановлюється підприємством при визнанні цього об'єкта активом; 2) кількісний показник, який являє собою накопичення грошових коштів для придбання нових основних засобів шляхом включення амортизаційних відрахувань до витрат підприємства.

Аудит — перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності, іншої інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства з метою формування аудиторського висновку стосовно достовірності фінансової звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та П(С)БО в Україні.

Б

Баланс — звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає його активи, зобов'язання та власний капітал на певну дату.

Баланс оборотно-сальдовий — зведення залишків і оборотів по рахунках за певний (звітний) період.

Бартер — господарська операція, яка передбачає проведення розрахунків за товари (роботи, послуги) у будь-якій формі, іншій, ніж грошова, включаючи будь-які види заліку та погашення взаємної заборгованості, в результаті яких не передбачається зарахування коштів на рахунки продавця для компенсації вартості таких товарів (робіт, послуг).

Бланки суворого обліку — бланки документів, які підлягають обліку і видаються в підзвіт окремим працівникам для оформлення господарських операцій.

Брутто — вага товару разом з тарою та упаковкою.

Бухгалтер — спеціаліст з бухгалтерського обліку. Термін «бухгалтер» з'явився в XV ст. Першою посадовою особою, яка одержала звання бухгалтера, був Христофор Штехер, діловод Інсбрукської рахункової палати, призначений на цю посаду Указом імператора Максиміліана I від 13 лютого 1498 р.

В

Валентність рахунка — кількість рахунків, які можуть кореспондувати з даним рахунком.

Валюта балансу — сума (підсумок) бухгалтерського балансу.

Валюта звітності — одиниця виміру, яка застосовується для заповнення фінансової звітності (в Україні — гривня).

Вартість балансова — оцінка необоротних та оборотних активів, а також капіталу і зобов'язань в грошовому вираженні в бухгалтерському балансі.

Вартість залишкова — первісна вартість необоротних активів за вирахуванням зносу. За цією вартістю необоротні активи включаються у валюту балансу.

Вартість ліквідаційна — сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати в результаті реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з їх продажем (ліквідацією).

Вартість первісна — сума витрат, пов'язаних з придбанням та виготовленням активу.

Вартість переоцінена — вартість необоротних активів, одержана в результаті їх переоцінки.

- Вартість реалізації** — вартість грошових коштів або їх еквівалентів, яку можна було б отримати на поточний момент в результаті продажу активу в ході звичайної діяльності.
- Вартість справедлива** — сума, за якою можна обміняти актив чи погасити заборгованість за операцією між поінформованими, зацікавленими і незалежними сторонами.
- Вартість, що амортизується** — первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.
- Взаємозалік** — один із способів безготівкових розрахунків, в основі якого лежить погашення взаємної заборгованості між підприємствами в рівновеликих сумах. Можуть проводитись у грошовій і натуральних формах.
- Види калькулювання** — прийоми обчислення собівартості, що відрізняються один від одного залежно від технологічних особливостей виробництва, характеру продукції та мети калькулювання. Виділяють: калькулювання позамовне, калькулювання попроцесне.
- Вимірники в обліку** — одиниці виміру об'єктів бухгалтерського обліку. Виділяють грошові, натуральні, трудові вимірники.
- Витрати** — 1) зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками); 2) грошове вираження суми ресурсів, використаних з певною метою; 3) економічний показник роботи підприємства, який характеризує суму витрат, понесених у процесі господарської діяльності.
- Витрати адміністративні** — загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством.
- Витрати виробництва** — витрати підприємства, пов'язані з виробництвом продукції. Вони є основною складовою ціни на продукцію підприємства.
- Витрати загальновиробничі** — витрати на загальне обслуговування, організацію виробництва та управління на рівні окремих виробництв або структурних підрозділів підприємства.
- Витрати змінні** — витрати, величина яких змінюється прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності (витрати на сировину, заробітну плату робітників основних виробництв тощо).
- Витрати інші операційні** — елемент операційних витрат, до складу якого включаються витрати операційної діяльності (на дослідження і розробки, собівартість реалізованих виробничих запасів, нестачі і втрати від псування цінностей, визнані штрафи, пеня, неустойки тощо).
- Витрати майбутніх періодів** — витрати, які здійснені (понесені) підприємством у звітному періоді, але підлягають віднесенню на витрати в майбутніх звітних періодах (витрати з освоєння нових виробництв, сплачені авансом орендні платежі, передплата на газети, журнали тощо).
- Витрати маржинальні** — витрати на виробництво додаткової одиниці продукції.
- Витрати на збут** — витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг).
- Витрати непрямі** — витрати на виробництво, які не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом і тому потребують розподілу.

- Витрати постійні** — витрати, величина яких не змінюється або майже не змінюється при зміні обсягу виробництва.
- Витрати поточні** — витрати, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції даного періоду.
- Витрати прямі** — витрати на виробництво, які можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.
- Відкриття рахунка** — бухгалтерські дії по вибору з балансу показників, що характеризують стан об'єкта спостереження на початок звітного періоду, і перенесення їх як початкове сальдо на бухгалтерські рахунки.
- Відомість** — обліковий реєстр, список будь-якої облікової інформації (накопичувальні, оборотні, порівняльні, платіжні тощо).

Г

- Готівка (готівкові грошові кошти)** — 1) форма існування грошей, використовується як засіб платежу; 2) грошові знаки національної валюти України — банкноти і монети, в тому числі пам'ятні та ювілейні монети, що знаходяться в обігу і є дійсними платіжними засобами.
- Гросбух** — назва Головної книги в бухгалтерії; в ній подаються зведення всіх рахунків і прибутково-видаткових операцій.

Д

- Дата балансу** — дата складання балансу підприємства. Як правило, датою балансу є кінець останнього дня звітного періоду.
- Дебет** (від лат. *debet* — він винен) — частина рахунка бухгалтерського обліку. В активних рахунках по дебету записується збільшення, а в пасивних — зменшення вартісного вираження об'єкта обліку.
- Дебітори** — юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.
- Довіреність** — 1) документ на право одержання визначеною особою товарно-матеріальних запасів, грошових коштів, документів, а також здійснення окремих дій; 2) документ, яким довіритель засвідчує, що він уповноважив свого представника (довірену особу) здійснювати певні вказані в документі дії від імені довірителя, тобто від свого імені.
- Договір купівлі—продажу** — договір, за яким продавець зобов'язується передати майно (товар) у власність покупцеві, а покупець зобов'язується прийняти майно і сплатити за нього певну грошову суму.
- Додана вартість** — частина вартості товару, який виступає як чистий прибуток від господарської діяльності, є джерелом утворення національного доходу.
- Документ бухгалтерський** — письмове свідоцтво (доказ) факту здійснення господарської операції або права на її здійснення.
- Документ бухгалтерського оформлення** — 1) документ, який складається в бухгалтерії для підготовки і спрощення облікових записів (розподільчі

і групувальні відомості, розрахунки, бухгалтерські довідки, меморіальні ордери тощо); 2) документ, складений працівниками обліку у встановленому порядку для відображення операцій на рахунках відповідно до чинного законодавства.

Документація — 1) певний набір бланків документів, які призначаються для оформлення операцій, що відбуваються на підприємстві; 2) сукупність, група документів (матеріальних носіїв інформації), що містять відомості про господарські операції, які є підставою для їх наступного відображення в облікових регістрах.

Документообіг — рух документів в обліковому процесі з моменту їх складання і до здачі в архів.

Документування — 1) перша стадія бухгалтерського обліку, яка включає реєстрацію та фіксацію інформації про факти, операції, процеси, її опрацювання та узагальнення; 2) робочий процес працівників підприємства, пов'язаних з оформленням тієї чи іншої господарської операції відповідними документами.

Дохід — 1) грошові кошти або інші активи, отримані в результаті будь-якої діяльності; 2) збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників (учасників); 3) дохід від участі в капіталі — дохід від інвестицій в асоційовані підприємства; дохід від спільної діяльності тощо; 4) інші фінансові доходи — дивіденди одержані; відсотки одержані тощо; 5) інші доходи — доходи від реалізації необоротних активів і фінансових інвестицій; дохід від безоплатно одержаних активів; 6) надзвичайні доходи — відшкодування збитків від надзвичайних подій.

Дохід валовий — сумарний річний дохід підприємства, отриманий в результаті виробництва і продажу продукції, товарів, робіт і послуг та обчислений у грошовому вираженні.

Доходи майбутніх періодів — грошові кошти, які одержані у звітному періоді, але відносяться до майбутніх періодів (оренда або квартирна плата, плата за комунальні послуги, абонементна плата за користування засобами зв'язку тощо).

Е

Еквіваленти грошових коштів — короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються в певні суми грошових коштів і характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості.

Є

Єдина тарифна сітка — система оплати праці всіх працівників підприємства зі встановленням фіксованих в межах розряду (групи оплати) тарифних ставок та посадових окладів.

Ж

- Журнал господарських операцій** — 1) прошита інвентарна книга, яка заповнюється від руки; 2) набір однотипних бланків, які заповнюються від руки або за допомогою електронно-обчислювальної техніки.
- Журнал реєстрації** — 1) довіреностей; 2) меморіальних ордерів; 3) прибуткових та видаткових касових ордерів або документів, які їх замінюють при одержанні або видачі готівки з каси тощо.
- Журнал обліку (журнал-ордер)** — обліковий реєстр, виготовлений друкарським способом, в якому зазначаються коди (шифри) і найменування кореспондуючих рахунків по операціях, що обліковуються в даному журналі. Застосовуються при журнальній формі обліку. Реєстрація операцій проводиться за кредитовою ознакою.

З

- Заборгованість** — грошові суми, які підлягають сплаті, але ще не сплачені.
- Заборгованість дебіторська** — 1) сума заборгованості дебіторів підприємства на певну дату балансу; 2) частина оборотного капіталу, а також вимоги на його отримання у вигляді готівки, матеріальних та інших ресурсів від суб'єктів господарювання; 3) заборгованість інших підприємств або окремих осіб за платежами даному підприємству. Такі юридичні та фізичні особи є дебіторами.
- Заборгованість кредиторська** — суми заборгованості даного підприємства іншим юридичним чи фізичним особам.
- Закриття бухгалтерських рахунків** — здійснення записів, після яких рахунки бухгалтерського обліку не мають сальдо. Періодичне закриття деяких рахунків передбачається діючими положеннями з обліку.
- Запаси** — 1) активи, які: утримуються для подальшого продажу в умовах звичайної господарської діяльності; знаходяться у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством; 2) матеріальні цінності, оборотні засоби у вигляді сировини, напівфабрикатів, готової продукції, які не використовуються в даний момент у виробництві, зберігаються на складах або інших місцях та призначені для наступного використання.
- Запис бухгалтерський** — відображення фактів господарського життя в облікових реєстрах (можуть бути ручними, машинними, копіювальними, лінійними, шаховими, хронологічними, систематичними).
- Запис зворотний** — застосовується для виправлення помилково виконаних проводок. В цьому випадку неправильно вказані в кореспонденції рахунки міняються місцями і нові обороти арифметично замінюють старі, помилкові. Цей запис вперше був запропонований в 1570 р. С. Гаммерсфельдером.
- Запис подвійний** — спосіб реєстрації фактів господарського життя на рахунках бухгалтерського обліку, коли сума кожної господарської операції

записується на двох рахунках — по дебету одного і кредиту іншого рахунка (вперше теоретично обґрунтував подвійний запис Лука Пачолі в 1494 р.).

Запис сторнувальний — суми, які сторнуються, записуються червоним кольором і при підрахунку підсумків віднімаються (запропонований вперше А. Беретті).

Збиток — перевищення суми витрат підприємства над сумою доходу.

Звіт касира — відривний листок Касової книги з додатком прибуткових і видаткових касових ордерів, який здається касиром в бухгалтерію і після опрацювання (проставлення кореспондуючих рахунків) є регістром аналітичного обліку касових операцій.

Звіт про власний капітал — форма № 4 фінансової звітності, відображає зміни у власному капіталі підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів — форма № 3 фінансової звітності, відображає надходження і витрачання грошових коштів в результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

Звіт про фінансові результати — форма № 2 фінансової звітності про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства.

Звітність бухгалтерська — звітність, яка складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб окремих користувачів.

Звітність податкова — сукупність податкових звітів, які включають дані про нараховані та сплачені податки, збори та інші обов'язкові платежі відповідно до податкового законодавства, які подаються до податкових служб.

Звітність фінансова — бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності і рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Знос — 1) процес втрати фізичних та моральних характеристик об'єкта необоротних активів; 2) сума амортизації об'єкта необоротних активів з початку їх корисного використання.

Зобов'язання — заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди (бувають довгострокові, поточні).

I

Інвентаризація — 1) елемент методу бухгалтерського обліку, спосіб перевірки відповідності активів та фінансових зобов'язань даним бухгалтерського обліку; 2) перевірка наявності та стану об'єкта контролю, яка здійснюється шляхом спостереження, вимірювання, рестрації та порівняння отриманих даних з обліковими.

Інвентаризаційний опис — документ, який складається в момент проведення інвентаризації і підтверджує фактичну наявність активів та інших об'єктів, що інвентаризуються, на визначену дату.

Інвентарна картка — обліковий регістр типової форми, призначений для по-об'єктного обліку основних засобів.

- Інвентарний номер** — номер, який присвоюється інвентарному об'єкту, необхідний для правильної організації обліку основних засобів.
- Інкасатор** — працівник, уповноважений збирати грошові надходження в касах різних підприємств та організацій і перевозити їх до банку, а також розвозити грошові кошти з банків до кас підприємств.
- Інкасо** — 1) послуга, яка пропонується банком, завдяки якій експортер в одній країні може одержати платіж від дебітора в іншій країні; 2) банківська розрахункова операція, за допомогою якої банк за дорученням свого клієнта і на підставі розрахункових документів одержує належні йому грошові кошти від підприємств за надані їм активи, а також послуги з подальшим зарахуванням цих сум на рахунки своїх клієнтів (може бути чистим і документарним або терміновим).

К

- Калькуляція** — елемент методу бухгалтерського обліку, бухгалтерська категорія, яка визначається як: 1) обчислення в єдиному грошовому вимірнику результатів будь-якого господарського процесу; 2) обчислення собівартості одиниці продукції (робіт, послуг).
- Капітал власний** — частина в активах підприємства, яка залишається після вирахування його зобов'язань (його складові — статутний капітал, пайовий капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, вилучений капітал, неоплачений капітал).
- Капітал додатковий** — частина власного капіталу, який утворюється за рахунок дооцінки основних засобів, безкоштовно отриманих активів від юридичних та фізичних осіб, а також за рахунок різниці між продажною та номінальною вартістю акцій.
- Капітал неоплачений** — сума статутного капіталу, яка на дату реєстрації підприємства заявлена, але фактично не внесена засновниками.
- Капітал пайовий** — сума внесків фізичних і юридичних осіб у вигляді добровільно розміщених паїв у здійснення фінансово-господарської діяльності споживчих товариств, житлово-будівельних кооперативів, кредитних спілок та інших підприємств.
- Капітал резервний** — частина власного капіталу підприємства, який утворюється за рахунок відрахувань з прибутку (його поповнення та використання визначаються статутом підприємства).
- Капітал статутний** — початкова сума капіталу підприємства, визначена його статутом (формується за рахунок внесків засновників та випуску акцій).
- Каса** — 1) готівка підприємства; 2) рахунок бухгалтерського обліку, який відображає рух готівки; 3) підрозділ банку, підприємства, який проводить операції з готівкою, іншими грошовими активами; 4) приміщення або місце, призначене для приймання, видачі та зберігання готівки, інших цінностей та касових документів.
- Касир** — посадова особа, на яку покладено обов'язки обліку, приймання, зберігання і видачі грошей з каси і з якою укладено договір про повну матеріальну відповідальність.

Касові операції — це операції підприємства по зберіганню, надходженню і видачі готівкових коштів та інших касових документів з відображенням їх у Касовій книзі.

Книга Головна — 1) обліковий регістр, призначений для синтетичного обліку; 2) книга, яка використовується для узагальнення даних із журналів обліку (журналів ордерів), взаємної перевірки правильності здійснених записів по окремих рахунках і для складання звітного балансу.

Книга касова — 1) документ бухгалтерського обліку встановленої форми, який застосовується для здійснення обліку готівки в касі підприємства; 2) обліковий регістр, призначений для обліку касових операцій касиром підприємства.

Контроль — систематичне спостереження і перевірка процесу функціонування відповідного об'єкта з метою встановлення його відхилень від заданих параметрів.

Контроль бухгалтерський — сукупність процедур, які дають можливість забезпечити збереження активів підприємства та достовірність звітності, що здійснюється службою бухгалтерського обліку на підставі даних, отриманих від функціональних підрозділів.

Кореспонденція рахунків — зв'язок між рахунками бухгалтерського обліку, обумовлений економічною сутністю господарських операцій.

Користувачі фінансової звітності — фізичні та юридичні особи, яким потрібна інформація про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Кошторис — 1) документований план надходження і витрачання грошових засобів для фінансування витрат підприємств, установ і організацій; 2) фінансово-плановий акт, що визначає обсяг, цільове спрямування та щоквартальний розподіл асигнувань, передбачених на утримання бюджетних установ та організацій.

Кредит — права частина бухгалтерського рахунку. В активних рахунках по кредиту записується зменшення, а в пасивних — збільшення.

Кредит — позика, борг; 1) надання в борг грошей або товарів; 2) форма руху позикового капіталу, що приносить відсотки (буває комерційний кредит і банківський; короткостроковий і довгостроковий).

Л

Ліміт каси — граничний розмір готівки, який може залишатися в касі підприємства на кінець робочого дня.

М

Малоцінні та швидкозношувані предмети — предмети, що використовуються менше одного року, незалежно від їх вартості (спецодяг, спецзуття, інструменти тощо).

Матеріально відповідальна особа — особа, яка несе матеріальну відповідальність за збереження окремих запасів або грошових коштів.

Метод бухгалтерського обліку — сукупність спеціальних способів і прийомів, за допомогою яких здійснюється ведення бухгалтерського обліку (основними елементами методу є оцінка, калькуляція, документація, інвентаризація, рахунки, подвійний запис, баланс і звітність).

Метод нарахування амортизації — система способів списання вартості необоротних активів у зв'язку з їх зношуванням (існують виробничий метод нарахування амортизації, зменшення залишкової вартості, кумулятивний, прискореного зменшення залишкової вартості, прямолінійний).

Н

Наказ про облікову політику — внутрішній документ підприємства, яким оформлюється обрана сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються для складання та подання фінансової звітності.

Накладна — документ з обліку товарно-матеріальних цінностей (різновидність: накладна — вимога, товарно-транспортна накладна).

Напівфабрикат — 1) продукт, отриманий на кінцевій стадії виробництва, що підлягає подальшій переробці; 2) сировина і матеріали, які пройшли певні стадії обробки, але ще не є готовою продукцією.

Наряд — комбінований документ, в якому міститься завдання на виконання певних робіт та підтвердження фактичного обсягу виконаних робіт.

Націнка — 1) збільшення ціни виробу, продукції, товару, пов'язане або з додатковими витратами на їх виготовлення та продаж, або з їх особливими властивостями; 2) добавка до попередньої ціни товару, що здійснюється в міру виконання наступних робіт, які потребують додаткових витрат.

Недостача — перевищення величини активів, вказаної в бухгалтерських документах, над фактичною їх наявністю.

Нетто — чиста вага товару (без тари).

Неплатоспроможність — неспроможність підприємства погасити в передбачені строки свої фінансові зобов'язання.

Ностро — банківські кореспондуючі рахунки, тобто рахунки даної кредитної установи у банків-кореспондентів. На таких рахунках відображаються взаємні платежі.

Ноу-хау — сукупність технічних, технологічних, управлінських, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації; описи накопиченого виробничого досвіду, які є предметом інновації, але ще не запатентовані. Є одним із видів нематеріальних активів підприємства.

О

Облік аналітичний — облік, який являє собою деталізацію синтетичного обліку з метою отримання детальної інформації про господарську діяльність.

- Облік бухгалтерський** — 1) економічна наука, яка має свою теорію, предмет і метод; 2) процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання і передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.
- Облік бюджетний** — бухгалтерський облік виконання бюджету та кошторису витрат бюджетних установ.
- Облік внутрішньогосподарський (управлінський)** — система опрацювання і підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством.
- Облік господарський** — кількісне вираження та якісна характеристика господарських і суспільних явищ.
- Облік оперативний** — вид обліку, який дає можливість швидко отримати необхідну інформацію для найбільш ефективного управління підприємством та його структурними підрозділами для контролю за процесами і фактами господарського життя на окремих ділянках виробничої та фінансової діяльності, а також своєчасного виявлення будь-яких недоліків у роботі.
- Облік синтетичний** — облік, який дає узагальнені показники про діяльність підприємства в грошовому вираженні.
- Облік статистичний** — вид обліку, який забезпечує збір, аналіз, накопичення інформації про господарські та суспільні явища з метою їх узагальнення та вивчення.
- Облік фінансовий** — облік, який відображає стан майна, капіталу та фінансового результату діяльності підприємства в єдиному грошовому вимірнику на підставі методу подвійного запису з метою формування фінансової звітності.
- Облікова політика** — 1) сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності; 2) система способів і прийомів організації та ведення обліку на конкретному підприємстві, закріплена відповідним внутрішнім нормативним актом на невизначений термін.
- Обліковий процес** — проведення облікових робіт у певній послідовності, за окремими стадіями, які тісно пов'язані між собою і являють собою єдину систему.
- Обліковий реєстр** — документ, призначений для реєстрації і групування даних бухгалтерського обліку, узагальнених на рахунках бухгалтерського обліку, а також даних з первинних документів.
- Обліковий цикл** — послідовність дій від фіксації подій до підготовки звітів і закриття рахунків.
- Оборот** — сума змін активів і пасивів підприємства за звітний період. Розрізняють оборот **дебетовий** (сума змін по дебету рахунку бухгалтерського обліку за звітний період) та **кредитовий** (сума змін по кредиту рахунку бухгалтерського обліку за звітний період).
- Операція господарська** — 1) дія або подія, яка викликає зміни в структурі активів і зобов'язань, власного капіталу підприємства; 2) факт господарського життя, що підтверджує або змінює структуру активу чи пасиву балансу.
- Організація обліку** — цілеспрямована діяльність власників підприємства по створенню, наступному використанню та вдосконаленню системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів.

- Ордер** — бухгалтерський документ, який містить наказ про здійснення відповідної операції.
- Оренда** — угода, за якою орендар набуває права користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем терміну (буває операційна і фінансова аренда).
- Основи обліку** — це система елементарних понять, основних правил ведення бухгалтерського обліку, яка передусім вивченню організації та веденню фінансового і управлінського видів бухгалтерського обліку.
- Основні засоби** — матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік).
- Оцінка** — один із елементів методу бухгалтерського обліку, використовується для узагальнення інформації у грошовому виразі.

П

- Пасив** — 1) частина бухгалтерського балансу, в якій відображаються джерела утворення і призначення пасивів та зобов'язань підприємства; 2) сукупність боргових зобов'язань підприємства.
- Переоцінка** — зміна оцінки, нова оцінка вартості товарів, основних засобів, майна, зміна вартості вкладів у зв'язку з матеріальним і моральним зносом, інфляцією, зміною цін тощо.
- Період звітний** — певний період в діяльності підприємства, за підсумками якого складають документи фінансової, статистичної та податкової звітності.
- Підзвітні особи** — посадові особи підприємства, яким видано грошові кошти під звіт для виконання певного службового доручення.
- Підзвітні суми** — грошові суми, видані у вигляді авансу підзвітним особам на наступні витрати, про які вони складають авансовий звіт.
- План рахунків** — систематизований перелік рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій.
- Предмет бухгалтерського обліку** — власність підприємства, яка знаходиться в його розпорядженні і використанні у вигляді активів, пасивів та зобов'язань, а також результати господарювання, узагальнені в грошовому вимірнику.
- Прибуток** — сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.
- Прибуток валовий** — чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг), зменшений на суму нарахованого (сплаченого) податку на додану вартість, акцизного збору, а також на суму витрат, включених до собівартості реалізації продукції (робіт, послуг).
- Прибуток нерозподілений** — чистий прибуток, що залишився у розпорядженні підприємства після сплати податків і покриття всіх витрат.
- Прибуток чистий** — прибуток, який визначається як різниця між різними видами доходів та витрат підприємства за звітний період.

Принципи бухгалтерського обліку — правила, якими слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності (автономності, безперервності, історичної (фактичної) собівартості, грошового вимірника, нарахування доходів і витрат, обачності, періодичності, повного висвітлення, послідовності, превалювання сутності над формою).

Проводка бухгалтерська — облікове оформлення кореспонденції рахунків (буває проста і складна).

Р

Рахунки активні — рахунки бухгалтерського обліку, які відображають стан і рух коштів та майна підприємства.

Рахунки аналітичні — рахунки, які використовуються для деталізації інформації про об'єкти, що обліковуються на синтетичному рахунку.

Рахунки балансові — рахунки бухгалтерського обліку, показники яких знаходять відображення в бухгалтерському балансі.

Рахунки бухгалтерського обліку — спосіб економічного групування господарських засобів і джерел їх утворення в поточному бухгалтерському обліку.

Рахунки господарських процесів — група рахунків бухгалтерського обліку, призначених для обліку руху коштів в господарських процесах (постачання, виробництво, реалізація).

Рахунки другого порядку — субрахунки, перший ступінь деталізації синтетичних рахунків, спосіб групування даних про об'єкти бухгалтерського обліку.

Рахунки збірно-розподільчі — рахунки бухгалтерського обліку, призначені для збору певних виробничих витрат з метою наступного їх розподілу за об'єктами калькуляції, видами реалізованої продукції тощо.

Рахунки інвентарні — рахунки, призначені для обліку наявності і руху матеріальних цінностей, що належать підприємству.

Рахунки калькуляційні — рахунки бухгалтерського обліку, призначені для одержання даних, необхідних при обчисленні собівартості виготовленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг.

Рахунки контрактивні — контрарні рахунки, призначені для регулювання показників активних рахунків.

Рахунки контрарні — рахунки бухгалтерського обліку, показники яких використовуються для регулювання оцінки об'єктів, відображених в інших рахунках (бувають контрпасивні і контрактивні). Відносяться до регулюючих рахунків.

Рахунки контрпасивні — контрарні рахунки, призначені для регулювання показників пасивних рахунків.

Рахунки кореспондуючі — рахунки, між якими виникає кореспонденція (взаємозв'язок) по певній господарській операції.

Рахунки операційні — рахунки, призначені для проміжного накопичення витрат чи прибутків по окремих господарських операціях.

- Рахунки операційно-результатні** — рахунки, призначені для виявлення результатів господарської діяльності підприємства порівнянням двох оцінок коштів, що пройшли через дану операцію.
- Рахунки пасивні** — рахунки бухгалтерського обліку, на яких обліковуються джерела власних і позикових коштів.
- Рахунки позабалансові** — 1) рахунки бухгалтерського обліку, сальдо яких не відображаються в бухгалтерському балансі; 2) рахунки підприємства, банку, які використовуються для обліку цінностей, що не входять до балансу, не відображені в його активах та пасивах.
- Рахунки прості** — рахунок синтетичного обліку, показники якого не підлягають подальшій деталізації, тобто не мають у своєму розвитку аналітичних рахунків.
- Рахунки регулюючі** — рахунки бухгалтерського обліку, призначені для обліку сум, на які необхідно зменшити або збільшити залишки по основних рахунках з метою їх уточнення.
- Рахунки результативні** — рахунки, які використовуються для відображення та порівняння доходів і витрат.
- Рахунки розподільчі** — рахунки бухгалтерського обліку, призначені для обліку непрямих виробничих витрат і забезпечення правильності їх розподілу за об'єктами калькуляції, звітним періодом тощо.
- Рахунки синтетичні** — рахунки, які надають узагальнені дані з економічно однорідних груп засобів, джерел їх утворення і господарських операцій.
- Рахунки співставні** — рахунки бухгалтерського обліку, призначені для встановлення результатів деяких господарських процесів шляхом порівняння дебетового і кредитового оборотів по окремому рахунку (використовуються для визначення результатів тих чи інших господарських процесів, їх також називають результатними).
- Рахунки фінансово-результатні** — рахунки, призначені для обліку і контролю прибутку та збитку як фінансових результатів господарської діяльності підприємства.
- Рахунки фондові** — рахунки, призначені для обліку і контролю джерел утворення та цільового призначення засобів підприємства.
- Рахунок** — 1) основна одиниця накопичення і зберігання інформації в бухгалтерському обліку; 2) в торговельних відносинах — товарний документ, який виписується продавцем на ім'я покупця і засвідчує поставку товару або надання послуг та їх вартість; 3) розрахунок, облік чого-небудь.
- Рахунок-фактура** — документ типової форми, який виписується постачальником на кожну партію реалізованої продукції (товарів).
- Регістр бухгалтерського обліку** — документ, призначений для систематизації та нагромадження інформації, яка міститься в прийнятих на облік первинних документах, для відображення на рахунках бухгалтерського обліку і в бухгалтерській звітності.

С

- Сальдо** — 1) результат виміру дебетових і кредитових оборотів по рахунку (різниця між ними), які визначаються станом на кінець кожного місяця;

2) залишки по рахунках бухгалтерського обліку господарських засобів і джерел їх утворення (буває початковим і кінцевим, кредитовим і дебетовим).

Собівартість запасів — всі витрати на придбання, переробку та інші витрати, які виникли під час надходження та виготовлення власними силами запасів.

Собівартість історична (фактична) — оцінка активів підприємства, проведена, виходячи з витрат на їх виробництво або придбання.

Собівартість продукції — 1) виражені в грошовій формі витрати підприємства на виробництво та реалізацію продукції (робіт, послуг); 2) скалькульована вартість готової продукції (робіт, послуг), що є основою її бухгалтерської оцінки (буває собівартість виробнича і реалізована).

Способи виправлення помилок — коректурний, додаткового запису, «червоного сторно», зворотного запису.

Стандарт бухгалтерський — стандартні вимоги до методів і процедур ведення бухгалтерського обліку. Є міжнародні і національні стандарти (положення) бухгалтерського обліку.

Стандартизація документів — встановлення стандартних розмірів певних бухгалтерських документів, що застосовуються на різних підприємствах.

Стаття бухгалтерського балансу — показники активу і пасиву балансу, які характеризують окремі види господарських засобів і джерел їх утворення, об'єднані у розділи (в активі вони згруповані у три, в пасиві — у п'ять розділів).

Статут — 1) сукупність правил, що регулюють діяльність підприємств, організацій, установ, їх взаємовідносини з іншими підприємствами та громадянами, їх права і обов'язки в окремій сфері господарської діяльності; 2) основний документ, в якому вказано правові засади діяльності підприємства, а саме питання створення, функціонування і припинення його діяльності.

Сторно — спосіб виправлення помилок в білих реєстрах шляхом складання додаткової бухгалтерської проводки від'ємними числами, які записуються червоним кольором (тому запис називається «червоне сторно») і при підрахунку віднімаються від загального підсумку.

Субрахунок — спосіб групування даних аналітичного обліку, перший ступінь деталізації синтетичних рахунків.

Т

Таксування — оцінювання, встановлення в грошовому виразі вартості матеріальних ресурсів, робіт і послуг.

Техніка обліку — сукупність засобів і прийомів, за допомогою яких здійснюється обліковий процес.

Торгова надбавка — частина роздрібною ціни товару, призначена для покриття витрат обігу, забезпечення прибутку роздрібних торгових підприємств.

У

- Убуток** — зменшення будь-чого в кількості, величині, рівні; зменшена кількість.
- Убуток природний** — 1) зменшення кількості (ваги, обсягу) запасів при їх зберіганні в результаті усушки, розпилювання, випаровування тощо (визначається при інвентаризації у випадку встановлення недостачі); 2) витрати, які виникають при постачанні, реалізації та зберіганні запасів, зумовлені їх фізично-хімічними властивостями.
- Уцінка** — 1) зменшення облікової вартості матеріальних ресурсів; 2) зменшення вартості активів у зв'язку з фізичним та моральним зносом тощо.

Ф

- Фінансовий результат** — співставлення доходів і витрат підприємства, відображених у Звіті про фінансові результати.
- Фінансовий стан** — рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання.
- Фонди** — 1) запаси, ресурси, нагромадження, капітал; 2) кошти чи матеріальні цінності, що накопичуються з певною метою; 3) організація чи установа, яка розпоряджається грошовим або матеріальним фондом, може функціонувати на громадських засадах, але обов'язково має бути юридичною особою.
- Форма обліку** — побудова облікових реєстрів та їх взаємозв'язок, а також послідовність і способи облікової реєстрації (існують автоматизована або комп'ютерна форма обліку, журнальна або журнально-ордерна, меморіально-ордерна).
- Функції бухгалтерського обліку** — контрольна, інформаційна, забезпечення збереження власності, зворотного зв'язку, аналітична, захисна.

Ц

- Ціна** — грошове вираження вартості товару, яке являє собою суспільно необхідні витрати на його виробництво.
- Ціна виробника** — ціна товару, за якою він надходить зі сфери виробництва у сферу обігу.
- Ціна відпускна** — ціна, за якою підприємство реалізує продукцію виробничим та торговельним підприємствам для наступної її переробки або реалізації.
- Ціна вільна** — ціна, яка встановлюється підприємством-виробником товару самостійно або на договірних засадах з покупцем.
- Ціна договірна** — ціна, яка встановлюється за домовленістю між виробником (продавцем) і споживачем (покупцем) продукції під час укладання договору.
- Ціна роздрібна** — ціна, за якою товар продають населенню, підприємствам та організаціям через роздрібну торговельну мережу.

Ціна сезонна — ціна, яка змінюється залежно від пори року (ціни на сільсько-господарську продукцію, одяг, взуття).

Ціна споживача — ціна, за якою споживач купує товар, перевищує ціну виробника на суму витрат у сфері обігу.

Ціна тверда — 1) ціна, що встановлюється на найважливіші види сировини і продукції, зміна якої є компетенцією центрального органу; 2) ціна, що вноситься до контракту після узгодження між сторонами, яка не підлягає зміні в ході виконання контракту.

Ч

Чек — 1) грошовий документ встановленої форми, який містить наказ власника рахунка в кредитній установі про виплату пред'явнику чека вказаної в ньому суми; 2) вид цінного паперу, грошовий документ суворо встановленої форми, в якому міститься нічим не обумовлене розпорядження власника рахунку (чекодавця) банку про видачу (оплату) з його рахунка вказаної в чеку суми.

Чек акцептований — чек, що містить акцепт банку, який гарантує зарахування на рахунок отримувача суми коштів, зазначеної в чеку.

Чек грошовий — письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) установі банку, яка обслуговує його, сплатити готівкою певну суму грошей чекодержателю.

Чек іменний — чек, виписаний на ім'я певної особи.

Чек розрахунковий — чек, оплату якого здійснюють шляхом перерахування грошей з рахунка чекодавця на рахунок пред'явника.

Чекодавець — особа, яка виписала чек.

Чекодержатель — особа, яка є власником виписаного чека.

Чиста вартість реалізації запасів — очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва і реалізацію.

Ш

Шифр рахунка — умовне цифрове позначення (номер, код) рахунка (у Плані рахунків бухгалтерського обліку вказуються найменування кожного рахунка та його шифр).

Ю

Юридична адреса — офіційно зареєстрована адреса юридичної особи, занесена до реєстру та зафіксована при реєстрації.

Юридична особа — підприємство, установа, організація, яка виступає від свого імені в якості самостійного суб'єкта цивільних прав і обов'язків.

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

А

Аваль 128
Аванс 128
Авансовий звіт 128
Авансовий платіж 128
Авізо 128
Авуари 128
Ажіо 128
Ажур 128
Акредитив 128
Акт 128
Акт інвентаризації 128
Акт ревізії 129
Актив 129
Активи ліквідні 129
Активи матеріальні 129
Активи монетарні 129
Активи нематеріальні 129
Активи немонетарні 129
Активи необоротні 129
Активи оборотні 129
Акцепт 129
Акциз 129
Акція 129
Амортизація 129
Аудит 130

Б

Баланс 130
Баланс оборотно-сальдовий 130
балансу 130
Бартер 130
Бланки суворого обліку 130
Брутто 130
Бухгалтер 130

В

Валентність рахунка 130

Валюта балансу 130
Валюта звітності 130
Вартість балансова 130
Вартість залишкова 130
Вартість ліквідаційна 130
Вартість первісна 130
Вартість переоцінена 130
Вартість реалізації 131
Вартість справедлива 131
Вартість, що амортизується 131
Взаємозалік 131
Види калькулювання 131
Вимірники в обліку 131
Витрати 131
Витрати адміністративні 131
Витрати виробництва 131
Витрати загальновиробничі 131
Витрати змінні 131
Витрати інші операційні 131
Витрати майбутніх періодів 131
Витрати маржинальні 131
Витрати на збут 131
Витрати непрямі 131
Витрати постійні 132
Витрати поточні 132
Витрати прямі 132
Відкриття рахунка 132
Відомість 132

Г

Готівка (готівкові грошові кошти) 132
Гросбух 132

Д

Дата балансу 132
Дебет 132
Дебітори 132
Довіреність 132

Договір купівлі—продажу 132
Додана вартість 132
Документ бухгалтерський 132
Документ бухгалтерського оформлення 132
Документація 133
Документообіг 133
Документування 133
Дохід 133
Дохід валовий 133
Доходи майбутніх періодів 133

Е

Еквіваленти грошових коштів 133

Є

Єдина тарифна сітка 133

Ж

Журнал господарських операцій 134
Журнал обліку (журнал-ордер) 134
Журнал реєстрації 134

З

Заборгованість 134
Заборгованість дебіторська 134
Заборгованість кредиторська 134
Закриття бухгалтерських рахунків 134
Запаси 134
Запасів 134
Запис бухгалтерський 134
Запис зворотний 134
Запис подвійний 134
Запис сторнувальний 135
Збиток 135
Звіт касира 135
Звіт про власний капітал 135
Звіт про рух грошових коштів 135
Звіт про фінансові результати 135
Звітність бухгалтерська 135
Звітність податкова 135

Звітність фінансова 135
Знос 135
Зобов'язання 135

І

Інвентаризаційний опис 135
Інвентаризація 135
Інвентарний номер 136
Інкасатор 136
Інкасо 136

К

Калькуляція 136
Капітал власний 136
Капітал додатковий 136
Капітал неоплачений 136
Капітал пайовий 136
Капітал резервний 136
Капітал статутний 136
Каса 136
Касир 136
Касові операції 137
Книга Головна 137
Книга касова 137
Контроль 137
Контроль бухгалтерський 137
Кореспонденція рахунків 137
Користувачі фінансової звітності 137
Кошторис 137
Кредит 137
Кредит 137

Л

Ліміт каси 137

М

Малоцінні та швидкозношувані предмети 137
Матеріально відповідальна особа 137
Метод бухгалтерського обліку 138
Метод нарахування амортизації 138

Н

Наказ про облікову політику
Накладна 138
Напівфабрикат 138
Наряд 138
Націнка 138
Недостача 138
Неплатоспроможність 138
Нетто 138
Ностро 138
Ноу-хау 138

О

Облік аналітичний 138
Облік бухгалтерський 139
Облік бюджетний 139
Облік внутрішньогосподарський
(управлінський) 139
Облік господарський 139
Облік оперативний 139
Облік синтетичний 139
Облік статистичний 139
Облік фінансовий 139
Облік фінансовий 139
Облікова політика 139
Обліковий процес 139
Обліковий реєстр 139
Обліковий цикл обліку 139
Оборот 139
Операція господарська 139
Організація обліку 139
Ордер 140
Оренда 140
Основи обліку 140
Основні засоби особа 140
Оцінка 140

П

Пасив 140
Переоцінка 140
Період звітний 140
Підзвітні особи 140
Підзвітні суми 140
План рахунків 140

Предмет бухгалтерського обліку 140
Прибуток 140
Прибуток валовий 140
Прибуток нерозподілений 140
Прибуток чистий 140
Принципи бухгалтерського обліку 141
Проводка бухгалтерська 141

Р

Рахунки балансові 141
Рахунки контраktivні 141
Рахунки активні 141
Рахунки аналітичні 141
Рахунки бухгалтерського обліку 141
Рахунки господарських процесів 141
Рахунки другого порядку 141
Рахунки збірно-розподільчі 141
Рахунки інвентарні 141
Рахунки калькуляційні 141
Рахунки контрарні 141
Рахунки кореспондуючі 141
Рахунки контрпасивні 141
Рахунки операційні 141
Рахунки операційно-результатні 142
Рахунки пасивні 142
Рахунки позабалансові 142
Рахунки прості 142
Рахунки регулюючі 142
Рахунки результативні 142
Рахунки розподільчі 142
Рахунки синтетичні 142
Рахунки співставні 142
Рахунки фінансово-результатні 142
Рахунки фондів 142
Рахунок 142
Рахунок-фактура 142
Реєстр бухгалтерського обліку 142

С

Сальдо 142
Собівартість запасів 143

Собівартість історична (фактична) 143

Собівартість продукції 143

Способи виправлення помилок 143

Стандарт бухгалтерський 143

Стандартизація документів 143

Стаття бухгалтерського 143

Статут 143

Сторно 143

Субрахунок 143

Т

Таксування 143

Техніка обліку 143

Торгова надбавка 143

У

Убуток 144

Убуток природний 144

Уцінка 144

Ф

Фінансовий результат 144

Фінансовий стан 144

Фонди 144

Форма обліку 144

Функції бухгалтерського обліку 144

Ц

Ціна 144

Ціна виробника 144

Ціна відпускна 144

Ціна вільна 144

Ціна договірна 144

Ціна роздрібна 144

Ціна сезонна 145

Ціна споживача 145

Ціна тверда 145

Ч

Чек 145

Чек акцептований 145

Чек грошовий 145

Чек іменний 145

Чек розрахунковий 145

Чекодавець 145

Чекодержатель 145

Чиста вартість реалізації 145

Ш

Шифр рахунка 145

Ю

Юридична адреса 145

Юридична особа 145

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-IV від 16.07.99 р.
2. Про податок на додану вартість: Закон України № 168/97-ВР від 03.04.97 р.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. № 87.
4. План рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. № 291.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства Фінансів України від 31.03.99р. № 291.
6. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 11.08.94р. № 69.
7. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 29.12.00 р. № 356.
8. Бухгалтерський словник / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — Житомир: ПП «Рута», 2001. — 224 с.
9. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. — К. : Київський державний торговельно-економічний університет, 2000. — 692с.
10. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». — 2-ге вид., допов. і перероб. — Житомир: ЖІТІ, 2000. — 640 с.
11. Васюта-Беркут О.І., Шепітко Г.Ф., Ромашевська Н.О. Теорія бухгалтерського обліку. — Навч. посібник / За заг. ред. В. Б. Захожая. — К. : МАУП, 2001. — 176 с.
12. Герасим Л.М., Журавель Г.П., Бруханський В.Ф., Хомин П.Я. Первинний та аналітичний облік на підприємстві: Навч. посібник. — Тернопіль: Астон, 2005. — 463 с.
13. Гольцова С.М., Плікус І.Й. Бухгалтерський облік. — Навч. посібник. — Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. — 255 с.
14. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. — К. : Вид-во «АСК», 2001. — 272 с.
15. Деречин В.В. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник / В.В. Деречин, М.М. Кізім / За ред. В.В. Деречина. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 352 с.

16. *Кім Г., Сопко В.В., Кім С.Г.* Бухгалтерський облік: первинні документи та їх документи: Навч. посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2001. — 440 с.

17. *Косміна Р.М.* Бухгалтерський облік: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2003. — 174 с.

18. *Кужельний М.В., Лінник В.Г.* Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. — К.: КНЕУ, 2001. — 334 с.

19. *Лишценко О.В.* Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. — 215 с.

20. *Швець В.Г.* Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник. — 2-ге вид. переоб. і допов. — К.: Знання, 2006. — 525 с.

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

www.buhgalteria.com.ua

www.dtk.com.ua

www.balance.ua

www.ligazakon.ua

pro-u4ot.info

www.vobu.com.ua

www.chitalka.info

www.nau.kiev.ua

www.osvita.org.ua

Пошукові ресурси: www.google.com.ua, www.meta.ua, www.yandex.ua

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Ганна Владиславівна БЛАКИТА
Наталія Олександрівна РОМАШЕВСЬКА

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ПРАКТИКУМ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Керівник видавничих проєктів – Сладкевич Б. А.

Оригінал-макет підготовлено
ТОВ «Центр учбової літератури»

Підписано до друку 03.11.2010. Формат 60x84^{1/16}
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура PetersburgСТТ.
Умовн. друк. арк. 8,55. Наклад – 1000 прим.

Видавництво «Центр учбової літератури»
вул. Електриків, 23 м. Київ 04176
тел./факс 044-425-01-34
тел.: 044-425-20-63; 425-04-47; 451-65-95
800-501-68-00 (безкоштовно в межах України)
e-mail: office@uabook.com
сайт: www.cul.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2458 від 30.03.2006